

Dévaványa Város Önkormányzat
Képviselő-testületének
9/2004. (III.1.) rendelete
Dévaványa Környezetvédelmi Programjáról

(módosításokkal egységes szerkezetben)

Bevezető rendelkezések

Dévaványa Városi Önkormányzat Képviselő-testülete a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 46. § (1) b.) pontjában biztosított felhatalmazás alapján a következő rendeletet alkotja.

A rendelet célja

1. §

A rendelet célja, a környezeti állapot feltárását, a környezet állapotának bemutatását segítő eszköztrendszer biztosítása. Az elérni kívánt környezetvédelmi célok és célállapotok meghatározása, valamint a kitűzött célok megvalósításának eszközeit, ideértve a pénzügyi igények forrásának tervezett megjelölését is. A célok és célállapotok elérése érdekében végrehajtandó feladatokat, azok megvalósításának sorrendjét és határidejét.

A rendelet hatálya

2. §

A rendelet hatálya kiterjed mindazon jogi személyekre, jogi személyiséggel nem rendelkező egyéb társaságokra, természetes személyekre, akik a Környezetvédelmi Program tekintetében közreműködnek a programjavaslatok előkészítésében és végrehajtásában.

A környezetvédelmi program

3. §

- (1) A rendelet 1. számú mellékletét képező tanulmányban kell meghatározni mindazon országos, megyei, regionális és települési célokat, tényfeltárásokat amelyeket jogszabályok előírnak.
- (2) A rendelet 2. számú mellékletében kell meghatározni a kitűzött célok és célállapotok elérése érdekében végrehajtandó feladatokat. A kitűzött feladatok megvalósítására sorrendjét és határidejét, a pénzügyi igényét forrását valamint a felelősöket és a teljesítés határidejét.

4. §

- (1) A program megújításakor a polgármester köteles beszámolni az előterjesztés benyújtásakor a program végrehajtásáról és a szervezett tapasztalatokról.
- (2) A programot két évente felül kell vizsgálni, a felülvizsgálatról a polgármester gondoskodik.

Állampolgárok részvétele

5. §

- (1) A település lakói továbbá más személyek jogosultak a Környezetvédelmi Programba betekinteni, a másolási költségek megtérítése mellett arról másolatot kérni.
- (2) A Környezetvédelmi Programot érintő módosító javaslatokat a Képviselő-testület elé kell tární, a javaslat benyújtására bárki jogosult – kivéve, ha egyéb jogszabály ezt nem korlátozza.

Szakértő közreműködése

6. §

A szakértő amennyiben megbízást kap a Környezetvédelmi Programot is érintő szakértői tevékenységre, abban az esetben köteles e rendeletben előírtakat is betartani.

Záró rendelkezések

Ez a rendelet a kihirdetése napján lép hatályba, rendelkezéseit e naptól kell alkalmazni.

Déaványa, 2004. február 20.

Pap Tibor
polgármester

Bak Elekné
jegyző

Záradék:

A rendeletet 2004. március 1-én kihirdettem

Bak Elekné
jegyző

DÉVAVÁNYA

KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAMJA

**Az Észak-Békés Megyei
Önkormányzati Térségfejlesztési Társulás
megbízásából**

**készítette a Tessedik Sámuel Főiskola
Mezőgazdasági Víz- és Környezetgazdálkodási Kara**

Szarvas, 2002.

TESSEDIK SÁMUEL FŐISKOLA
MEZŐGAZDASÁGI VÍZ- ÉS KÖRNYEZETGAZDÁLKODÁSI FŐISKOLAI KAR
5540 Szarvas, Szabadság út 1-3., 5541 Szarvas Pf. 3.
Tel: (36) 66-313 311, Fax: (36) 66-216 858

Témavezető:
Dr. Iványi Lajos

Szakmai konzulens:
Nagypál László-Soós András

Közreműködők:
Csengeri Erzsébet
Hlacs Tünde Emese
Dr. Janurik Vilmos
Lányi István
Dr. Reszkető Péter
Simándi Péter
Veszter Vilmos
Virág Sándor

A program készítői köszönetet mondanak a Polgármesteri Hivatal munkatársainak a program készítéséhez nyújtott segítségért.

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés.....	1
1.1. Szabályozási háttér.....	1
1.2. A környezetvédelmi program készítésének alapelvei és időtávja.....	2
1.3. Tervelemények.....	3
1.4. Alkalmazott módszertan.....	5
2. A település környezeti állapotának bemutatása.....	7
2.1. A környezeti elemek állapota.....	7
2.1.1. Levegő.....	7
2.1.2. Vizek.....	10
2.1.3. Föld.....	11
2.2. A települési környezet állapota.....	13
2.2.1. Az épített környezet helyzete.....	13
2.2.2. A természeti környezet állapota.....	14
2.2.3. Az emberi egészség alakulásának környezeti összefüggései.....	16
2.3. Önállóan kezelt környezeti hatótényezők.....	21
2.3.1. Hulladék-helyzet.....	21
2.3.2. Zaj- és rezgés helyzet.....	22
2.3.3. Közlekedés hatása.....	24
2.3.4. Ipari, bányászati tevékenység és környezeti hatásai.....	26
2.3.5. Környezetbiztonsági helyzet.....	27
3. Elérni kívánt környezetvédelmi célok – célállapotok meghatározása.....	29

A

A települési közigazgatási területére vonatkozó országos, megyei, regionális és azokhoz illeszkedő települési célok

3.1. A környezeti elemek védelme.....	29
3.1.1. Levegőtisztaság-védelem.....	29
3.1.2. Vizek védelme.....	30
3.1.3. Földvédelem.....	32
3.2. A települési környezet védelme.....	35
3.2.1. Az épített környezet védelme.....	35
3.2.2. A természeti környezet védelme.....	36
3.2.3. Az emberi egészség védelmének környezeti lehetőségei.....	37
3.3. Önállóan kezelt hatótényezők területén.....	38
3.3.1. Hulladékgazdálkodás.....	38
3.3.2. Zaj- és rezgés elleni védelem.....	39
3.3.3. Közlekedés környezeti hatásai.....	41
3.3.4. Ipari, bányászati tevékenység környezeti hatásai.....	41
3.3.5. Környezetbiztonság.....	42

B

A település hatáskörébe tartozó környezetvédelmi célok

3.4. A környezet igénybevételével, terhelésének és szennyezésének csökkentésével összefüggő

helyi feladatok

számbavétele.....42

 3.4.1. Levegőtisztaság-védelem.....42

3.4.2. Vizek védelme.....	43
3.4.3. Földvédelem.....	43
3.5. Az emberi egészség és az életminőség helyi környezeti feltételeinek javítása.....	45
3.6. A helyi természeti erőforrások megőrzése, fenntartása, az azokkal való ésszerű, takarékos gazdálkodás feltételeinek megteremtése.....	46
3.7. A helyi környezetvédelmi feladatok összhangba hozatala más önkormányzati feladatokkal...	46
3.8. A helyi civil szerveződések környezetvédelmi tevékenységének elősegítése, igénybevétele a környezet állapotának feltárásában, megismerésében, javításában.....	48
3.9. A helyi gazdaság szereplői tevékenységének összehangolása a környezeti követelményekkel.....	.50
3.10. A környezetvédelemmel kapcsolatos hatósági munka személyi, szervezeti és tárgyi feltételeinek folyamatos megteremtése.....	51
4. A megvalósítás kulcsterületeinek meghatározása.....	58
4.1. A település számára néhány súlyponti, kiemelten kezelt cél/feladat kijelölése.....	58
4.2. A települési környezetvédelmi célok összehangolása a területfejlesztési tervekkel, programokkal.....	58
4.3. A település környezetvédelmi elképzeléseinek összehangolása a megye és a szomszédos települések területfejlesztési, rendezési terveivel és környezetvédelmi programjaival.....	61
5. A program megvalósítása eszközeinek rögzítése.....	62
5.1. A program stratégiai alapelvei.....	62
5.2. A tervezés – szabályozás – finanszírozás kérdései.....	62
5.3. A program pénzügyi igényeinek meghatározása, a megvalósításban résztvevők költségviselése – forráslehetőségek feltárása.....	63
5.4. A környezetvédelem helyi intézményrendszerének kialakítása, érdemi működése feltételeinek megteremtése.....	65
5.5. Helyi környezetvédelmi információs rendszer kialakítása és működtetése.....	66
5.6. Környezetvédelmi oktatás, nevelés, információ helyi lehetőségei.....	67
5.7. A környezetvédelemben a társadalmi részvétel helyi lehetőségeinek megteremtése.....	67
5.8. Együttműködés a megyével a szomszédos településekkel, valamint a környezetvédelemben illetékes hatóságokkal.....	68
6. Különleges intézkedéseket igénylő területe.....	69
6.1. Rendkívüli környezeti veszélyeztetéssel kapcsolatos feladatok a településen.....	69
6.2. Országos, megyei akcióprogramokhoz való helyi csatlakozás módjának meghatározása a megvalósítás érdekében.....	69
6.3. Intézkedési tervek kimunkálása az önkormányzat, az üzleti élet szereplői és a fogyasztók közös részvételére számítva.....	70

1. BEVEZETÉS

Az Észak-Békés megyei Önkormányzati Térségfejlesztési Társulás megbízásából a kistérség 10 települése – Bucsa, **Dévaványa**, Ecsegfalva, Füzesgyarmat, Kertészsziget, Körösladány, Körösújfalva, Okány, Szeghalom, Zsadány – helyi, települési környezetvédelmi programjának elkészítésére kapott megbízást Karunk. A programok elkészítéséhez szükséges anyagi forrást megbízónk a Környezetvédelmi Alap Célelőirányzatból (KAC) nyerte el.

A **települési környezetvédelmi program** célja, hogy meghatározza a környezet veszélyeztetettség csökkentésének, a környezetminőség javításának helyi programját. Ennek érdekében a nemzeti-, a megyei-, illetve a kistérségi környezetvédelmi programokra épülten, a terület- és gazdaságfejlesztési anyagokhoz kapcsolódóan az adott településre vonatkozóan a következőket tartalmazza:

- a környezeti állapot bemutatása,
- az elérni kívánt környezeti célok, célállapotok meghatározása,
- a végrehajtandó feladatok meghatározása,
- a kitűzött célok megvalósításának eszközei.

A településnek, annak választott vezetőinek és minden lakosának jól felfogott érdeke (és számos területen jogszabályi kötelezettsége is), hogy ismerje a település természeti és épített környezetének mindenkor állapotát és annak várható alakulását. Ezen ismeretek alapján tervezni, ütemezni lehet a szükséges és célszerű beavatkozásokat, mindehhez elengedhetetlen a lakosság és a vállalkozások közreműködésének, partnerségének megnyerése. A település előbbiekben körvonalazott tevékenységét hivatott támogatni a környezetvédelmi program.

A települési környezetvédelmi feladatok megoldását általában két tényező nehezíti: az egyik a környezettudatosság-, a másik a források hiánya. Lényegében ez a fontossági sorrend is, hiszen a környezetvédelmi beruházások hosszú távú megtérülése (a kedvező környezeti állapotjellemzők tekintetében) sokszor ellentétben áll a vállalkozások, a lakosság rövid távú érdekeivel, de gyakran a kényszerpályán mozgó önkormányzati érdekekkel is. Ennek következtében a környezetvédelmi beruházások a fontossági-sürgősségi listákon folyamatosan hátrább sorolódnak és abba a mezőbe kerülnek, amire már nincs forrás. Az önkormányzati környezetvédelemnek e két idődimenziójú érdek összhangját kellene elérnie, amihez a környezetvédelmi program programjavaslatai adnak támogatást.

1.1 Szabályozási háttér

A környezet állapotának rohamos romlása miatt a környezetvédelem napjainkra társadalmi ügy lett, és kiemelt figyelmet kap különösen a gazdaságilag fejlettebb országok körében. Az átfogó környezetpolitika beépülése az országok cselekvésébe nem nyúlik vissza hosszú időre. Francia kezdeményezésre az akkori EGK 1972-ben hozott határozatot az egységes környezeti politikáról, majd a következő évben fogadták el a közösség első (1974-1976 között hatályos) környezetvédelmi akcióprogramját. Ezen program alapelvei kiváló útmutatást adtak a későbbi környezetvédelmi tevékenységekhez és máig érvényesnek tekinthetjük azokat. A környezeti szempontok érvényre juttatásának feltételei igazán az 1987-ben hatályba lépett Egységes Európai Akta (EEA) alapján teremtődtek meg.

Magyarország első környezetvédelmi törvénye 1976-ban született, de laza kerettörvény jellege miatt hatása csak korlátozott volt. A környezetvédelem társadalmi üggyé válása hazánkban a '80-as évek második felére tehető, s az új, nemzetközi viszonylatban is naprakész környezetvédelmi törvény több éves szakmai vita után 1995-ben került elfogadásra (1995. évi

LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól*). Az országos környezetvédelmi politikát megfogalmazó – hatévente megújítandó – Nemzeti Környezetvédelmi Programot (NKP) hosszadalmas előkészítés után 1997-ben fogadta el az Országgyűlés (83/1997. OGY. határozat).

A települési szintű környezetvédelem feladatai, lehetőségei az országos, európai és globális társadalmi-, gazdasági folyamatok által (pl. EU-csatlakozás) jelentős mértékben meghatározottak. Ezek – a településen kívüli – külső körülmények adják lényegében a települési környezetvédelem mozgásterét. A helyi önkormányzatok környezetvédelmi feladatait pedig a 1995. évi LIII tv. IV. fejezete fogalmazza meg. Ez a fejezet rendelkezik a települési környezetvédelmi programokról is, amelyeket a „*települési önkormányzatoknak a Nemzeti Környezetvédelmi Programban (NKP) foglalt célokkal, feladatokkal és a település rendezési tervével (ÁRT) összhangban kell kidolgoznia (vagy kidolgoztatnia) illetékességi területére, s amelyet a képviselő-testületnek (közgyűlés) kell jóváhagynia*” (46.§ (1) bekezdés b) pont). A jogszabály a készítendő program tartalmi kereteit illetően a következő témákat írja elő kötelező jelleggel (47.§ (1) bekezdés):

- a) települési környezet tisztasága,
- b) csapadékvíz-elvezetés,
- c) kommunális szennyvízkezelés, -gyűjtés, -elvezetés, -tisztítás,
- d) kommunális hulladékkezelés,

e) lakossági és közszolgáltatási (vendéglátás, településüzemeltetés, kiskereskedelem) eredetű zaj-, rezgés- és légszennyezés elleni védelem,

- f) helyi közlekedésszervezés,
- g) ivóvízellátás,
- h) energiagazdálkodás,
- i) zöldterület-gazdálkodás,
- j) feltételezhető rendkívüli környezetveszélyeztetés elhárításának és a környeztkárosodás csökkentésének településre vonatkozó feladatai és előírásai (környezetbiztonság)

Az előbbieken meghatározott tartalmi elemek – a települési környezeten értelmezve – képezik a környezetvédelmi programtól elvárható minimumot, és ehhez képest kiterjedhet mindazokra a kérdésekre, amit az önkormányzat még fontosnak tart. A kötelező tartalmi keretek mellett indokolt még szólni a természeti erőforrások (talaj, víz, levegő) állapotáról, az élővilág-, a táj- és a védett természeti értékek helyzetéről. Az épített környezettel kapcsolatos értékelés és feladat-meghatározás (műemlékvédelem) a településkörnyezeti fejlesztések részeként jelenhet meg. Elengedhetetlen a lakosság környezettudatosságának és szemléletének értékelés, valamint a civil szervezetek szerepének jellemzése ebben a tevékenységben. Az emberi egészség állapotának környezeti összefüggései tulajdonképpen az egész program kulcsfontosságú része, hiszen a lakók egészségéről, s a település egészséges lakó- és pihenőkörnyezetéről szól.

1.2 A környezetvédelmi program készítésének alapelvei és időtávja

A környezetvédelmi program nem cél, hanem eszköz, elvi szintű megalapozottsága jelenti egyrészt a környezetvédelem alapelveinek, másrészt a programozás alapelveinek a figyelembe vételét, érvényesítését.

A környezet védelmének általános – és törvényben* rögzített – alapelvei:

*Módosítva 2000. évi CXXIX. törvénnyel – (a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény módosításáról)

* 1995. évi LIII. törvény

- a fenntartható fejlődés elve,
- a káros környezeti hatások megelőzésének elve,
- az elővigyázatosság elve,
- a környezet-helyreállítás párhuzamossága az új fejlesztésekkel,
- a környezeti szempontok külső és belső integrálása,
- a környezetpolitika regionalizálódása,
- az elővigyázatosság, a megelőzés és a helyreállítás elve,
- a felelősség elve,
- az együttműködés elve,
- a tájékoztatás, tájékozódás, nyilvánosság elve.

A felsorolt alapelvek közül csak a megelőzés elvére kitérve fontos jelezni, hogy a környezeti, környezet-egészségügyi problémák megelőzése közgazdasági szempontból nagyságrendekkel gazdaságosabb, mint a bekövetkezett károk kezelése, helyreállítása.

A programkészítés főbb jellemzői:

- a szubszidiaritás és a partnerség alkalmazása,
- a programozás kollektív és szakmák közötti tevékenység,
- a programozás alapja az értékek és célok megválasztása,
- a társadalom, a gazdaság és a természet összefüggéseit figyelembevétele,
- a program részeredményei további eredményekhez vezethetnek,
- a programot folyamatosan aktualizálni kell.

A települési környezetvédelmi program – a Nemzeti Környezetvédelmi Program tervezési intervallumát is figyelembe véve – középtávú program. A benne foglalt feladatok végrehajtásáról, a végrehajtás feltételeinek biztosításáról a települési önkormányzat köteles gondoskodni (Kt. 47.§ (2) bekezdés). A jóváhagyott környezetvédelmi programban meghatározott feladatokat a település rendezési terveinek jóváhagyása során, illetve az önkormányzat által hozott más határozat meghozatalával – szükség esetén önkormányzati rendelet megalkotásával – kell végrehajtani (47.§ (3) bekezdés). A programban foglalt feladatok megoldását az önkormányzat köteles figyelemmel kísérni, s a programot az abban foglaltak aktualizálása érdekében szükség szerint – de legalább két évente – felül kell vizsgálni (vagy vizsgáltatni) (47.§ (2) bekezdés). Mindez azonban nem jelenti azt, hogy a települési környezetvédelmi programnak ne lennének a források rendelkezésre állásának függvényében hosszú- vagy nagytávú feladat meghatározásai.

1.3 Tervelőzmények

A környezeti értékelésben és programban két fő cél jelenik meg:

– egyrészt a környezetvédelem általános fejlődésének megfelelően egy olyan környezetgazdálkodás kialakítása, amely a környezet adottságait és az ember igényeit optimalizálja egy fenntartható élet érdekében,

– másrészt megfelelő alapul szolgálhat az előbbi cél érdekében mozgósítható további programok és anyagi források megszerzéséhez mind hazai, mind nemzetközi szinten.

Tekintettel arra, hogy az 1995. évi LIII. törvény időbeli megkötés nélkül rendelkezik a helyi környezetvédelmi programok készítéséről, ezek településenként, kistérségenként, megyénként igen különböző időben készültek (készülnek), számuk összességében igen kevés. A környezetvédelemre vonatkozó elképzelések száma azonban ennél jóval nagyobb. Az elfogadott megyei és regionális területfejlesztési koncepciók és programok, a különböző területrendezési tervek, az EU előcsatlakozási keretekre (SAPARD, ISPA, PHARE) benyújtott pályázatok sok környezetvédelmi területet érintenek.

Ennek megfelelően a program kidolgozása során figyelembe vettük a már rendelkezésre álló, illetve a közeljövőben hatályba lépő dokumentumokat, jogszabályokat is mind a környezetvédelem, a területfejlesztés és a területrendezés területén, amelyek közül a fontosabbak az alábbiak:

Országos keretek:

Nemzeti Környezetvédelmi Program – 83/1997 (IX. 26.) OGY. határozat

Országos Területfejlesztési Konceptió – 38/1998 (III. 20.) OGY. határozat (legfontosabb ágazati prioritásai között a környezet védelemét és a természeti értékek megóvását említi)

Nemzeti Agrár-környezetvédelmi Program – 2253/1999. (X. 7.) kormány határozat

A program szempontjából kiemelten fontos a település környezetvédelmi feladatait meghatározó alapvető jogszabályok, szabványok, irányelvek, a már említett környezetvédelmi törvény (1995. évi LIII. tv.), a természetvédelmi törvény (1996. évi LIII. tv.), az önkormányzati hatásköri törvény (1990. évi LXV. tv.), a területfejlesztési és területrendezési törvény (1996. évi XXI. tv.), valamint a települési környezet minőségére, hosszabbtávú alakítására jelentős hatással bíró, az épített környezet alakításáról és védelméről rendelkező törvény (1997. évi LXXVIII. tv.), illetve az annak végrehajtására kiadott, az országos településrendezési és építési követelményekről (OTÉK) szóló (253/1997. (XII. 20.) kormányrendelet figyelembe vétele.

Regionális keretek:

Dél-alföldi Régió Területfejlesztési Konceptiója (MTA RKK ATI, 1998-99.)

Dél-alföldi Területfejlesztési Stratégiai Program (DARFT RFÜ, 1999.)

Dél-alföldi Régió Agrárstruktúra és Vidékfejlesztési Stratégiai Programja (1999.)

Megyei keretek:

Békés Megye Kistérségi Komplex Környezetvédelmi Programja (SZE, Természetföldrajzi Tanszék, 2000.)

Békés Megye Területfejlesztési Konceptiója (MTA RKK Békéscsabai Osztály, 1998.)

Békés Megye Területfejlesztési Programja (DHV Magyarország Kft., 1999.)

Békés Megye Agrár- és Vidékfejlesztési stratégiai programja (MTA RKK Békéscsabai Osztály, 1999.)

Békés Megye Területrendezési Terve (VÁTI, 2001.)

Békés Megye Környezeti Állapotjelentése (KÖKÖFE, 1995, 1999.)

Kistérségi keretek:

Észak-Békés Megyei Önkormányzati Térségfejlesztési Társulás Közös Települési Környezetvédelmi Programja (KEVITERV Eger, 1998.)

Észak-Békés Megyei Önkormányzati Térségfejlesztési Társulás Vidékfejlesztési Programjai (átdolgozott és javított stratégiai program, 2000.)

Észak-Békési Kistérség Komplex Ökológiai Szemléletű Fejlesztési Programja (HAT PENNA Tanácsadó Kft., 2001.)

Észak-Békési Kistérség Ökoturisztikai Programja (Ebergényi Tanácsadó Iroda, 2001.)

Észak-Békési Kistérség Gazdaságfejlesztési Program Aktualizálása – Stratégiai és Operatív Program (BMVKK, 2002.)

A települési környezetvédelmi program kidolgozása során figyelembe vettük a település érvényben levő rendezési tervét, a rendelkezésre álló fontosabb helyi jelentőségű dokumentumokat, terveket, illetve a környezetvédelemmel is összefüggő helyi önkormányzati rendeleteket, határozatokat.

1.4 Alkalmazott módszertan

A programkészítés módszertanát a környezetvédelmi törvényben megszabott tartalmi vázlatnak és az NKP szerkezetének megfelelően alakítottuk ki figyelembe véve a megbízó által támasztott elvárásokat. Tekintettel a kistérség jellegére, környezeti problémáira, a környezeti tényezők ágazati és területi összefüggéseire olyan szakmai csapatot alakítottunk ki, amelynek tagjai az egyes területek szakemberei, azok környezeti problémáinak ismerői.

A munkafolyamatban – az OECD országokban általánosan használt *terhelés* → *környezetállapot* → *válaszintézkedés* modellnek megfelelően a Nemzeti Környezetvédelmi Programban megjelölt **hatótényező** → **környezetállapot** → **környezeti probléma** → **cél** → **megoldás** → **feladat** logikai összefüggésrendszert követtük. Gondot jelenthet, hogy esetenként az optimális és a (gazdaságilag) reális megoldás nem esik egybe.

A helyzetértékelés célja az volt, hogy a fennálló környezeti állapotról minél részletesebben és hitelesebben tájékoztassuk a döntéshozókat, a helyi társadalmat, valamint, hogy minél pontosabban vázoljuk a fennálló problémákat, a stratégia megalapozását szolgáló fejlesztési célokat, továbbá, hogy kellő mértékben alátámasszuk a környezetvédelmi programot. A helyzetfeltáró fejezetek és alfejezetek a környezeti gondok problémakatasztereinek formájában zárulnak, amelyek elővetítik a programozás további menetét. Az egyes környezeti ágazatoknál jelentkező átfedések a problémák közötti szoros összefüggésrendszert és azok súlyát támasztják alá, s így döntő szerepük volt az elérni kívánt célok és a szükséges feladatok megfogalmazásában.

A munka érdemi részének a célok eléréséhez szükséges feladatok megfogalmazása tekinthető. Ugyanis azok listája meghatározza a megoldandó, részletesen kidolgozandó projektek sorát, s az önkormányzat számára megfogalmazandó környezetvédelmi irányadást jelent. Az anyagban felsorolt feladatok mindegyikét nem szükséges, esetenként nem is lehet önállóan megvalósítani, mivel az azokban megjelenített állapotjavító feladatok megoldásával egyszerre több károsodás is csökkenthető vagy megszüntethető. A feladatok súlyozásával rangsorolhatók és definiálhatók azok a prioritások, amelyek alapján az önkormányzat kidolgozhatja a megvalósítás rövid-, közép- és hosszú távú környezetvédelmi ütemtervét.

Mind a helyzetértékelés készítése, mind a célok, a feladatok és a programok meghatározása során a Nemzeti Környezetvédelmi Programban összegzett ágazati szempontokhoz igyekeztünk igazodni. Nyilvánvaló ugyanakkor, hogy a környezet bonyolult rendszerében annak elemei szoros kapcsolatban vannak egymással, s emiatt egy-egy problémát csak a legkritikább esetben lehet egy ágazat keretében megoldani. A helyzetértékelésben és a környezeti célú beavatkozásokban komoly gondot jelent, hogy:

- a természeti folyamatok és az emberi beavatkozások hasonló hatásokat válthatnak ki,
- több természetes vagy mesterséges változás egymással ellentétesen fejt ki hatását,
- megfigyeléseink térben és időben is hiányosak, a rendelkezésre álló mérési adatsorok viszonylag rövidek, illetve sokszor kisebbek, mint az emberi beavatkozások időkésése,
- a beavatkozási terület és a hatásterület sokszor jelentősen elkülönül egymástól, s előfordul, hogy lehetőség sincs az adatok pontos összevetésére,
- a környezeti állapotot jelentősen befolyásoló vízgazdálkodási folyamatokban a térség meghatározó módon függ a határon túli eseményektől,
- az objektív értékelést gazdasági, politikai érdekek nehezítik.

A programok meghatározásánál további nehézséget jelent:

- a rövid és a hosszú távú érdekek ellentéte,
- a területi, gazdasági és egyéb érdekek ellentétei,
- a települési érdekek, döntések változó stabilitása
- néhány település helyi döntéseinek dominanciája a megyei, térségi kérdésekben.

A konkrét programok kivitelezése során gondot jelenthet, hogy:

- egyes programok állami feladatként (kölségvetési forrásokra támaszkodva) valósíthatók meg,
- a programok másik csoportja a helyi önkormányzatok döntéseitől függ,
- bizonyos programok piaci alapon szervezhetők,
- a programot szervező kistérségi társulásnak erre a feladatra nincs saját forrása.

A környezetvédelmi program a település környezeti állapotával, az elérendő célokkal, illetve a megvalósítandó feladatokkal kapcsolatban rendelkezésre álló és elérhető dokumentumokra, adatokra, információkra épül figyelembe véve a helyi adottságokat és lehetőségeket. Feladatunk elvégzése során a megbízónk által biztosított kistérségi tervdokumentumokon, a megyei és területi szervek adatszolgáltatásán, illetve saját belső adatbázisunk használatán túl a kistérség valamennyi települését megkerestünk írásos dokumentációkat kérve az önkormányzattól, konzultáltunk velük, majd felhasználtuk a környezetvédelemmel kapcsolatos tapasztalataikat, információikat. Az adatgyűjtés az egységes környezeti információs rendszer hiánya miatt nem minden esetben tette lehetővé az aktuális helyzet pontos feltárását.

2. A TELEPÜLÉS KÖRNYEZETI ÁLLAPOTÁNAK BEMUTATÁSA

A vizsgálat tárgyát képező észak-békési kistérség – a Dévaványai-sík és a Kis-Sárrét kistájakat magában foglaló terület – Békés megye legkedvezőtlenebb talajadottságokkal (kiterjedt szikesekkel) bíró térsége. A felszín alatti vízbeszerzés lehetőségei viszonylag rosszak, a vízminőségi-, illetve az ár- és belvízvédelmi problémák leküzdése komoly anyagi erőforrásokat igényel. A terület demográfiai-, foglalkoztatási-, gazdasági- és infrastrukturális mutatói alapján megyén belül is elmaradottnak tekinthető.

Dévaványa a Dévaványai Síkon elhelyezkedő fiatal város. A település a nagyarányú népességvesztéssel és erősen öregedő lakossággal jellemezhető északkeleti összefüggő településcsoport tagja. Jellemző tendencia a képzett munkaerő elvándorlása egy jobb megélhetés reményében, valamint a munkahelyüket veszített bizonytalan egzisztenciával rendelkezők bevándorlása az olcsóbb megélhetés reményében. Azonban a szolgáltatói szféra viszonylag erősebb jelenléte és Szeghalom közelsége némileg csillapítja a negatív társadalmi folyamatokat.

A város lakosainak száma alig haladja meg a 8500 főt, hagyományosan főleg mezőgazdasággal foglalkoznak, de az ipari tevékenység is egyre jobban előtérbe kerül. A településre nem jellemző a vállalkozások koncentrációja és ipari létesítmények nagyobb számú jelenléte. Az utóbbi évtizedben az erősödő piaci versenyben kevés olyan termelőüzem maradt talpon, amely az alacsonyán képzett, tudását bővíteni, megújítani képtelen munkaerő számára megélhetést nyújthatna. A regisztrált munkanélküliek száma 2002. márciusában 445 volt (305 férfi és 140 nő). A legtöbb munkanélküli a 20-50 évesek között van, ami azért fontos, mert ez az aktív népesség, akiknek családot kellene tudni alapítani, eltartani. Általában jellemző a lakosság alulképzettsége, a mezőgazdasági háttérből és „vidéki elzártságból” eredő rossz innovációs készség és a szektorok közötti mobilitás alacsony volta (a térbeli mobilitásra rá vannak kényszerítve). Ezek a tényezők még inkább rontják az itt lakók elhelyezkedési lehetőségeit. Ezzel a szociális háttérrel nem csoda, hogy a legjellemzőbb társadalmi folyamat a fiatalok elvándorlása, a születések számának csökkenése, a társadalom elöregedése.

Az alacsony gazdasági potenciál miatt – az emberek mellett – a település is egyre szegényebb, mely alacsonyabb szintű infrastruktúrához, egészségügyi és szociális ellátáshoz vezet. Nehéz gazdasági körülmények között kellene megoldani a fiatalok otthontartását, önmegvalósító és családteremtő szándékuk segítését, az idősek helyzetének javítását, mindezt egy egészséges, élhető településen. Komoly mérlegelést igényel tehát ebből a szempontból a környezetvédelmi és gazdasági értékek összeegyeztetése.

2.1. A környezeti elemek állapota

A környezetminőséget az egyes környezeti elemek állapota határozza meg. A talajok, a felszíni, a felszín alatti vizek, a levegő minősége, a különböző hulladékok kezelésének módja, a zaj- és rezgésvédelmi helyzet, a zöldfelületek, természeti értékek állapotának vizsgálata teszi lehetővé a környezetminőség javításához szükséges önkormányzati stratégia kialakítását.

2.1.1. Levegő

A kistérségben a Dévaványa-Ecsegi puszták területe a kiemelten védett levegőtisztaságvédelmi kategóriába tartozik. Ez alapvetően meghatározza e terület környezetvédelmi megítélését. A település lakosainak többsége főleg mezőgazdasággal foglalkozik, de az ipari tevékenység is egyre jobban előtérbe kerül, amit alátámasztani látszik, hogy több mint 100 bejelentett légszennyező pontforrás.

A levegőminőségre gyakorolt hatása szempontjából a szántóföldi növénytermesztés, gyepgazdálkodás és az állattartás a meghatározó. Az ipari tevékenység során elsősorban a mezőgazdasági termékek feldolgozása során a hőenergia előállítása következtében léphet fel légszennyezés a nem megfelelően üzemeltetett tüzelőberendezések miatt. Ide sorolható még e

térségben működő téglagyár is, ahol szintén az égetéshez szükséges hőenergia előállítása során lép fel légszennyezés (szénmonoxid, nitrogén-oxidok, stb.). Egyéb, technológiai eredetű emisszióval nem kell számolni, mivel ezek az iparágak nem tartoznak a potenciális légszennyező iparágak közé, kivéve a szárító és takarmánykeverő, válogató berendezéseket, malomokat, ahol jelentős porkibocsátás történhet, ha nem alkalmaznak megfelelő leválasztókat.

E térség az ország legszárazabb területei közé tartozik, így a szálló por és az ülepedő por mennyisége jelentős. Ez elsősorban csapadékhiányos időszakban, a mezőgazdasági munkák idején az uralkodó széljárások hatására következik be, amihez társul még a szélerózió és a gyakran fellépő talajdefláció. Ezt fokozza még a zöldterületek csekély aránya és a település periferiájának nagy arányú burkolatlan úthálózata (40%). Az állattartás (a településen főleg a sertés a domináló) légszennyező hatása főleg a bűzkibocsátásban jelentkezik. Itt elsősorban az állattartás nem hasznosítható, ill. rendeletileg nem kezelt melléktermékei (szennyezett/kevert trágya, hígrágya, takarmánymaradék stb.) által okozott emisszió hatásával kell számolnunk. Ehhez kapcsolódik még az elhullott állatok szakszerű vagy szakszerűtlen tárolása, hasznosítása során jelentkező környezetszennyezés.

A mezőgazdaságból eredő porszennyezés csökkenthető a település környéki, az uralkodó szélirányba telepített védő és rekreációs erdők ültetésével, az erdőterületek bővítésével. A hatékony földhasználat egyik lehetősége a művelési ág megváltoztatása, a birtokrendezéssel összehangolt, többcélú gyepesítés és erdősítés. A defláció által sújtott területek lehatárolása, a megfelelő agrotechnika alkalmazásával a talajelhordás, és az azzal összefüggő tápanyag és humuszmentés mérséklése, valamint mezővédő erdősávok telepítése. A táblák kialakításánál célszerű figyelembe venni az uralkodó szélirányt is. A megfelelő agrotechnikai beavatkozás is eredményes lehet. A repülőgépes növényvédelem előírásainak maximális betartása is csökkentheti a levegőszennyezést.

Az állattenyésztés során keletkező bűz mérsékelhető az alkalmazott termelési rendszerek, tartási és takarmányozási technológiák elemeinek módosításával, az EU normáknak is megfelelő jelleg erősítésével és a keletkezett hulladékok szakszerű tárolásával, kezelésével és hasznosításával. A bűzzel járó tevékenység során az elérhető legjobb technikát kell alkalmazni. Az állati hullák és állattartási maradékok kezelése során alapvető különbséget kell tenni a hasznosítható, pl. szárított állati takarmány készítésére alkalmas és engedéllyel rendelkező feldolgozó üzemekben feldolgozható tetemek, ill. hulladékok vonatkozásában, valamint a veszélyes hulladéknak minősülő, tovább nem hasznosítható (pl. bomlásnak induló, fertőzött, stb.), ezért végleges ártalmatlanításra, megsemmisítésre szoruló hányad esetében.

A földhasználat rendezése során legelővé minősített területeket minél előbb gyepesíteni kell, a meglévő gyepek egy része felújításra szorul. A legelőterületek növelése csökkenti a széleróziót, kiporzást és egyben lehetőséget teremt a legeltető állattartás bővítésére. A legelők egyhangúsága galériaerdők telepítésével oldható fel, melyek egyben környezetvédelmi funkciót is betöltenek. Ezáltal részben már az ökológiai gazdálkodás feltételei is megvalósulnak.

A mezőgazdasági tevékenységből eredő légszennyezés körébe sorolható a lábon álló növényzet, tarló, illetve növénytermesztéssel összefüggésben keletkezett hulladék égetése is. Ezt

a tevékenységet egyébként a 21/2001. (II. 14.) Korm. rendelet a levegő védelmével kapcsolatos egyes szabályokról tiltja, kivéve, ha jogszabály másként nem rendelkezik.

A légszennyezés egy sajátos forrása a pollenallergiát okozó gyomok (parlagfű és kisebb mértékben néhány fafaj) elterjedése. A nagyszámú allergiás megbetegedés okozója nyár végén és kora ősszel érezteti hatását az arra érzékeny lakosság körében. Az ellenük való védekezés a gyomok elterjedésének visszaszorításával lehetséges. Az első lépés a terület feltérképezése, majd ezt követi az irtás megszervezése. A magánterületeken terjedő gyomok irtására kötelezően végrehajtandó helyi jellegű szabályozást kell megalkotni, a megszegőkkel szemben pedig szankcionálást kell alkalmazni.

A közlekedésből eredő légszennyezés a térség összes települését érinti, így Dévaványát is. A település belterületi úthálózatának burkoltsága a közepesnél jobbnak mondható (60%). Az útszegély kiépítettségének hiánya kedvezőtlenül befolyásolja a porszennyezés mértékét. A forgalomtól és a légköri viszonyoktól függően szálló por, ülededő por, nitrogén-oxidok, kéndioxid szennyezéssel kell számolni. A helyzetet súlyosbítja a belterületi utak takarításának (pormentesítésének) megoldatlansága, a szilárd burkolati utak arányának csekély mértéke, a meglévő közúti járműpark és a mezőgazdasági géppark előregedése, emiatt nagyobb mértékű a légszennyezést okozó káros anyag kibocsátás, útmenti fasorok hiánya, stb.

A közlekedési eredetű légszennyezés csökkentésének a lehetőségei a településen: belső úthálózat fejlesztése, portalanított utak építése a meglévő földutak helyett, külterületi úthálózatok fejlesztése, rendszeres karbantartása, útmenti fasorok telepítése, szállítási igények racionalizálása, tömegközlekedés, vasúti közlekedés előtérbe helyezése, szállítás fejlesztése, gépjárművek károsanyag kibocsátásának csökkentése, esetleg a jelentősebb légszennyezést okozó közúti járművek és mezőgazdasági gépek forgalomból való kizárása.

Kommunális eredetű légszennyezés a lakosság fogyasztói szokásából, életmódjából ered. Itt elsősorban a fűtési módok, a hulladékok (szilárd és folyékony) gyűjtése, tárolása és szállítása és a kerti hulladékok szabálytalan égetése a meghatározó. E tevékenységek során szálló és ülededő por, illetve a fűtési és égetési módtól függően különböző gázok (szén-monoxid, széndioxid, nitrogén-oxidok, kéndioxid, stb.), valamint bűz keletkezhetnek. A településen a gázhálózat rá van kötve a házakra (67%), de sajnos ez még nem jelenti azt, hogy ezzel is fűtenek mindenütt. Mivel a jogszabály lehetővé teszi, hogy a háztartásban, kis mennyiségben keletkező papírhulladék, veszélyesnek nem minősülő fahulladék háztartási tüzelőberendezésben külön engedély nélkül elégethető legyen, így előfordulhat, hogy ilyen hulladéknak „minősített” egyéb hulladékot is elégetnek, ami viszont már jelentős légszennyezéssel járhat. Több helyen előfordul, hogy a fólia alatti növénytermesztés során fosszilis, rossz minőségű tüzelőanyagot is elégetnek, ami szintén fokozott levegőszennyezéssel jár. Hulladékok nyílt téri, illetőleg háztartási tüzelőberendezésben történő égetése tilos. A települési önkormányzat jegyzőjének a hatáskörébe tartozik a háztartási berendezések légszennyező forrásaira, valamint a 140 kW névleges bemenő hőteljesítményt meg nem haladó tüzelő- és egyéb kizárólag füstgázt kibocsátó berendezések forrásaira megállapított levegővédelmi követelmények betartásának ellenőrzése. Az ő hatáskörébe tartozik az avarégetés szabályozása is.

A kommunális eredetű légszennyezés csökkentésének lehetőségei: gázfűtésre való átállás teljes körűvé tétele mind a lakoságnál, mind pedig a gazdálkodóknál, vállalkozóknál, intézményeknél, megújuló energiaforrások alkalmazása, hulladékkezelés, avarégetés jogi szabályozása, tiltása. A folyékony hulladék egy része szennyvízcsatornába kerül (67%), míg másik részét a lakosság vagy elszikkasztja, vagy különböző műtárgyakban gyűjti, majd a település megfelelő kapacitású és tisztítási hatásfokú szennyvíztisztító telepére szállítják. Itt jó hatásfokkal megtörténik a tisztítás, majd a keletkezett szennyvíziszapot szikkasztó ágyon szikkasztják és végül mezőgazdasági hasznosításra kerül. Itt szaghatással számolhatunk.

A faluban szervezett szemétyűjtés működik, így a keletkezett hulladékot hetente a mezőberényi lerakóra szállítják. Mint minden kistelepülésen, itt is a lakosság sokszor szabálytalan eszközök alkalmazásával próbálja csökkenteni a hulladék mennyiségét (égetés). Ezt gazdasági és egyéb eszközökkel célszerű megakadályozni. A korábbi hulladéklerakó rekultivációja folyamatban van, így az időjárási viszonyokból adódó korábbi légszennyezés (por, szag és egyéb gázok) fokozatosan megszűnik.

Összességében megállapítható, hogy jelenleg a településen jelentősebb légszennyezési gondokkal nem kell számolni. Bár a kistérség „nagyobb” lélekszámú települései közé tartozik, de a földrajzi elhelyezkedése, a kisszámú átmenő forgalom, valamint az, hogy a településen nem található potenciális légszennyezést okozó ipari üzem, a viszonylag nagyobb számú (kb. 100) pontforrások ellenére, nem prognosztizálja a levegőminőség romlása.

További feladatok: a lakosság kommunális eredetű légszennyezésének csökkentése, a lakások gázhálózatra való rákötésének teljes körűvé tétele, az úthálózat javítása és bővítése, a szennyvízelvezető csatornarendszer további kiépítése, légszennyezést okozó létesítmények betelepítésének megakadályozása, üzemelő létesítmények ellenőrzése, a szükséges beavatkozások előírása, megvalósítása, új létesítmények üzembehelyezésekor az emissziós határértékek betartatása és a mezőgazdasági technológiákból eredő levegőminőségi romlás megakadályozása.

Problémakataszter

Éghajlati és agrotechnikai okok miatt növekedő ülepedő- és szállópor-terhelés.
Mezőgazdasági tevékenységhez (földművelés, állattartás) kötődő levegőszennyezések.
A belterületi állattartáshoz kapcsolódó bűz kibocsátás.
Közlekedésből eredő kibocsátások növekedése (a járműpark kora és állapota).
A belterületi utak kiépítetlensége és gondozatlansága miatti porterhelés.
A korszerűtlen közlekedési- és tüzelőeszközök növekvő aránya.
A lakossági fűtémódban bekövetkezett negatív „visszarendeződés”.
A levegő allergén pollenmennyiségének növekedése.

2.1.2. Vizek

Ivóvíz

A település közigazgatási területe a Maros-Körös hordalékkúpján helyezkedik el. A terület a Dévaványai síkon fekszik, amely 82-84 méterig süllyedt.

A talajvíz nagymértékben elszennyeződött, így csak igen korlátozottan hasznosítható.

A település megfelelő vízbázissal rendelkezik, de a vizeket a felhasználás előtt kezelni kell. A vízbeszerzés 400-500 méter terepszint alatti mélységből oldható csak meg. A rétegvizek vízminőségére általánosan jellemző, hogy alacsony keménységűek, metán és arzén tartalmuk meghaladja a határértéket. A település ilyen szempontból szerencsés helyzetben van, mert egyes mélységközeire az előbb felsorolt rétegvíz ártalmak nem jellemzőek. Az adott területnél lényeges lenne, hogy a még nem szennyezett vízbázisok ne szennyeződhetnek el, a biztonságos vízbázisvédelem megvalósuljon. Meg kell említeni, hogy a regionális rendszer kiépítése a vízminőségi problémákat megoldotta, a helyi kutak távlati vízbázisként számításba jöhetnek.

A település külön adottsága és egyben értéke az a hévízkészlet amelyet a fürdő is használ. A termásvíz hőfoka 40-70 C⁰ között változik és ebből következően szezonról függetlenül is használható. A víz gyógyhatása mozgásszervi és nőgyógyászati betegségek kezelésére ismert, és elismert.

A kitermelt termálvíz potenciálisan vízszennyező forrás is, mert a használt vizek elhelyezése jelenleg kizárólag a felszíni vízfolyásokba történik. Új kitermelés és hasznosítás már csak akkor valósítható meg, ha annak környezetre gyakorolt negatív hatását megszüntetik.

Felszíni vizek

A terület adottságaiból következően a terület gyér lefolyású, egyszerre belvívveszélyes és vízhiányos terület, ahol kora tavasszal és a nyár elején a felesleges vizek elvezetésére, a nyár derekán vízhiányra lehet számítani. A belvívveszély szempontjából szintén lényeges megemlíteni, hogy a terület vízgyűjtő területe Romániában van, ami kész helyzetet teremt a hidrológiai folyamatoknak.

Az utóbbi időben a község területének 30 %-át tartották belvívveszélyesnek, amit a terület árvízszint alatti fekvése, a talajvízszint megemelkedése, a kedvezőtlen talajadottságok, valamint az emberi beavatkozásnak köszönhetően a talajszerkezet leromlás, a talaj tömörödés és a tervszerű vízgazdálkodás elmaradás is okoz. Szintén a belvív-árvíz hatást növeli a talajok rossz vízbefogadási képessége és erősen víztartó tulajdonságuk. A belvív elöntések gyakorisága kb. 10 év. A község elvezető csatornái nem csak az adott települést, hanem nagyobb területet is szolgálnak, esetleg vízszolgáltatási funkciót is elláthatnak.

A belvív- és árvízhelyzetet nem lehet közvetlenül, csak az adott település viszonylatában vizsgálni, hanem a környező kistérség átfogó vizsgálatára van szükség.

Szükséges a csapadékvíz-elvezető művek kiépítése (nem csak a belterületen), műszaki állapotuk esetenkénti minősítése. Szintén fontos a belvízelvezető művek feliszapolódásának megakadályozása, gyomnövényektől való megtisztítása. A feliszapolódott és benőtt medrű elvezető csatorna vízelvezető képessége erősen lecsökken, ami vízszintemelkedést és másodlagos elöntéseket okozhat.

Öntözés

A település és közvetlen kistérsége éghajlata mérsékelten meleg, száraz. A település az ország legszárazabb települései közé tartozik, ariditási indexe 1,2-1,3 közötti, ami a kevésbé vízigényes növények termelésére alkalmas, illetve öntözést igényel. A terület öntözése a meglévő vízbázisról megoldható, de tovább, nagyságrendileg nem növelhető.

Fejlesztés

Távlati célként megvalósítandó az engedély nélküli felszínalatti vízkitermelés megszüntetése, ugyanezen rétegek szennyezőforrásainak felderítése és a veszélyeztetés megszüntetése. A felszíni szennyeződések (mezőgazdaság) bekerülő nitrit, nitrát és foszfor szennyezés megszüntetése szintén a stratégiai célok közé tartozik. Ugyanez mondható el a nem természetes eredetű diffúz mikro- és makroszennyeződésekről is. Szintén megoldandó az arzén, vas és mangán tartalmú ivóvízbázisok ivóvízellátással kapcsolatos tisztításánál keletkező melléktermékek megfelelő rendezése.

Szintén az egészséges ivóvízfenntartás érdekében szükséges a vízellátó hálózatok szükség szerinti tisztítása, karbantartása, a kikerülő szennyeződések megfelelő kezelése, elhelyezése. Külön említést érdemel a területen meglévő hévizek gazdaságos hasznosítási lehetőségeinek feltárása és megvalósítása.

Problémakataszter

A talajvíz nagymértékben elszennyeződött, gyakorlatilag szennyezettnek tekinthető, így csak igen korlátozottan hasznosítható.

A rétegvizek magas gáz- és arzén tartalma.

Belterületi belvív veszély.

A csapadékvíz elvezető művek kiépíthetlensége és műszaki állapota, az elvezetés biztonsága és esetenkénti minősége.

Külterületi belvíz veszély.

A terület öntözése a meglévő vízbázisról tovább nem növelhető.

2.1.3. Föld

Déaványa sík területen helyezkedik el, amely a térség kedvezőtlen talajadottságokkal (kiterjedt szikesekkel) bíró területe (több, mint 60 %-a területnek ilyen).

A térségben a legfontosabb természeti potenciál a talajtakaró, melynek ésszerű megóvása és használata az agrárfejlődés nélkülözhetetlen feltétele, ehhez azonban a jelenlegi hasznosítás térségi szinten maradéktalanul nem felel meg. A térségben itt kiemelkedően magas a mezőgazdaságilag művelt terület aránya, ami azonban némileg elmarad a megyei területi átlagtól (amely 86,5 %).

A talajok zömmel közepes, ill. rossz vízbefogadó-képességűek, erősen víztartóak. A belvízi elöntések gyakorisága a legnagyobb részen 10–20 év fölötti, néhány kisebb területen 5–10 év közötti gyakoriságú, de nagyobb arányban jellemző a területre.

Ezek a talajok víz hatása alatt jöttek létre, és döntően két évszázaddal ezelőtt, részben pedig az előző század végén kerültek művelésbe vonásra. Legnagyobb arányban réti- és réti öntés-talajok, de helyenként főleg az É.-i magasabb részeken jellemző folyamat a csernozjomosódás is. A réti főtípusba sorolható talajok aránya 47 % körüli. Ezek a talajtípusok, altípusok és változatok nagy mennyiségű agyagtartalommal rendelkeznek, gyakran gyengén vagy erősen savanyú kémhatásúak, de szervesanyag tartalmuk nem elhanyagolható (2-4 %). A másik nagyobb talajtípus arányt képviselnek a szikes talajok, amiből a mélyben sós szolonyeces réti talaj a leggyakoribb (45 % körüli) részesedéssel bír. Megtalálható még, – szerencsére csak kisebb arányban (mint egy 3-5 %) – a sós, erősen szikes, szolonyeces- réti talaj is a területen. Ezek a legrosszabb területek.

Az D-i területeken, de még a Déaványai-síkon rendkívül magas a szikes talajok részesedése, melyek szántóföldi művelése meg nem térülő nagy költségeket igényel. Ezeken a területeken a gyep és a fás vegetáció számára kedvezőbbek a talajviszonyok.

A megye északi részén található Déaványa területére eső talajok a leggyengébbek. Jellemző a területre az alacsony fekvés, és a kis szintkülönbségek ellenére is heterogén talajtani előfordulás. Itt sűrűn és nagy kiterjedésben található kifejezetten nehezen művelhető, szikes vagy szikesedésre hajlamos talajok, melyek döntő részben rossz minőségű szántó- és legelőterületek. A nehezen munkálható, nagy művelési költséget igénylő, közepes vagy gyenge minőségű, rosszul szellőző, kötött szerkezetű, sajátos vízháztartású réti és öntéstalajok uralkodnak, melyek szakszerű megmunkálással (hasznosítással) nagyrészt megfelelőek a szántóföldi mezőgazdasági termelés és a gyepgazdálkodás számára. Ezeket a területeket – az adottságoknak megfelelően – leginkább az extenzív gabonatermesztés, a takarmány- és ipari növények termesztése, esetleg rizstermesztés, valamint a legelő- és gyepgazdálkodás jellemzi.

A talajok táp-anyagszolgáltató képessége eredendően jónak tekinthető, de különösen az utóbbi másfél évtizedben igen nagymértékben csökkent. Visszaesett a szervesanyag visszapótlás is. Mindez a termő talajok kiszorolásához, relatív és mára már abszolút tápanyag hiány kialakulásához vezetett.

Földhasználat

Jellemző a szántóföldi művelési ág. Növénytermesztésre alkalmas nagy, összefüggő területeken a nagytáblás művelés következtében a tanyák, megszüntetésével a térség korábbi fásításának eredménye is kárba veszett. Az erőltetett szántóterület-növekedés jelentős gyepterületek eltűnésével is együtt járt. Az 1960-as évektől a rétek és legelők egy részének feltörésével

is gyarapodott a szántóföldi használat, a gyepek és legelőterületek nagysága és összterületi aránya ebből adódóan csökkent.

A szikes területeket – az adottságoknak megfelelően – leginkább az extenzív gabonatermesztés, a takarmány- és ipari növények termesztése, a rizstermesztés, valamint a legelő- és gyeppgazdálkodás jellemzi. A gyengébb talajokon, a mélyebb fekvésű területeken jelentős arányban található meg a gyepek (legelő, rét) művelési ág (15,7 %), ami duplája a megyei értékeknek.

Az országban Békés-megyében a legalacsonyabb az erdősültség (2,3 %). Az utóbbi évtizedekben (1962 óta) a megyében az országos trendekkel ellentétes folyamatok bontakoztak ki. Amíg országosan az erdők területe és az összterületből való részaránya számottevően (közel 7 %-kal) nőtt, ez a hasznosítási forma Békés megyében zsugorodott. A területre a megyei átlagnál valamivel nagyobb erdő arány a jellemző, de így sem éri el kívánatos mértéket.

A kert, gyümölcsművelési ág részesedése — az erdőhöz hasonlóan — igen alacsony, aránya 1 % alatti, ami az országos átlag (4,2 %) negyede.

Az állattenyésztésnek és az állati termékek erre épülő feldolgozásának nagy hagyományai vannak a térségben. Ahhoz, hogy a város saját szükségletén felül komoly mennyiségben állítson elő állati termékeket, szinte valamennyi feltétel adott. Különösen jók a lehetőségek az abrakfogyasztó állatfajok tenyésztésére, a koncentrálnodó nagy legelő- és gyepterületek pedig a kérődzőek tartásához szükséges szálas- és tömegtakarmányok termesztését alapozzák meg.

A rendszerváltás óta eltelt szűk évtized az állattenyésztés indokolatlanul erős visszaesését hozta, súlyosan károsítva a talaj tápanyagkészletének természetes visszapótlását és növelve a takarmánygabona-feleslegeket.

A felmérési adatok alapján megállapítható, hogy az érintett önkormányzat közigazgatási területének (bel- és külterület) környezeti állapota jónak ítéltető, ami a tervezett részterületi fejlesztések megvalósításával tovább javítható. A környezeti elemek (talaj, víz, levegő), az élővilág, a táj, a települési és az épített környezet alapvető, maradandó vagy visszafordíthatatlan károsodást nem szenvedett.

Problémakataszter

A jelenlegi földhasznosítás térségi szinten nem felel meg maradéktalanul az elvárhatónak.

A területek minősége országos összehasonlításban gyengébbnek tekinthető (átlagos aranykorona-értékük kevesebb).

A talajokat érintő fizikai és kémiai romlás jelenléte (talajsavanyodás).

Jelentős arányban található sérülékeny talajok, melyeket elsősorban a talajdegradáció és az elszennyeződés fenyegeti.

A talajvíz szintje kedvezőtlenül magas a terület nagyobbik részén (másodlagos szikesedés).

Helytelen agrotechnika.

2.2. A települési környezet állapota

A településkörnyezet egy olyan sajátos rendszer, amely összekapcsolja a természeti - földrajzi és a társadalmi-gazdasági környezetet. Település esetében az eredeti természeti környezetről „tisztán” nem beszélhetünk, csak a már átalakított (mesterséges) környezetről, hiszen a kis területre koncentrálnodó emberi tevékenység alapvetően módosította az eredeti természeti folyamatokat, sőt olyanokat hozott létre (pl. vízszennyezések által elindított biológiai folyamatok), amelyek magában a természetben sem jönnek létre. A teljes környezet másik kapcsolt rendszere a társadalmi-gazdasági környezet, amely magában foglalja az épített környezetet, a gazdasági környezetet és a kulturális-mentális környezetet. Az *épített környezet* – építmények, utak, vezetékek, stb. rendszere – a település társadalmának térbeli berendezkedése. Kifejezi a mindenkori döntéshozók céljait, értékeit, (a területfejlesztés, a területrendezés

által), egyúttal tartósan meghatározza a továbbfejlődés lehetőségeit is, hiszen e művi környezet tehetetlensége nagy, csak lassan módosítható. A *gazdasági környezet* a tevékenységek jellegét, szerkezetét, az alkalmazott technológiákat, foglalkoztatási igényeket, stb. jelenti és a település környezetterhelésének egyik legfontosabb tényezője. A *kulturális-mentális* környezet az eszmék, az ideológiák és az ízlések környezete, az egyének a környezettel kapcsolatos döntéseit ez a mentális környezet befolyásolja. A település társadalma egyszerre működik a teljes környezet előbbiekben felvázolt összes alrendszerében, ebből fakadóan bármelyik alrendszerből is indul el egy folyamat, az a többire is hatással van.

2.2.1. Az épített környezet helyzete

Az épített környezet a települések beépített területeinek lakás- és középület-állományának összességét jelenti az épületekhez tartozó műtárgyakkal és nyomvonalas létesítményekkel együtt. A település középületei az utóbbi évtizedekben épültek. Az épített környezetnél igen jelentős szempont, hogy a településen élők magukénak érezzék az adott települést és a különböző szervekkel, szervezetekkel együtt alakítsák ki a megfelelő településrendezési terveket.

A település viszonylag egységes mezővárosi jellegű település az ilyen településekre jellemző, motívumokkal. A község jellemzője még, hogy viszonylag nagyhatárú település, régen sok tanyával rendelkezett, melyek mára gyakorlatilag megszűntek.

Célszerű időszakonként (az előírásoknak megfelelően) a meglévő rendezési tervek felülvizsgálata, aktualizálása, a hiányzó rendezési tervek pótlása, megfelelő környezetvédelmi és egyéb szabályozási szempontok beépítése.

Szintén indokolt a település környezetvédelmi és köztisztasági rendeletének felülvizsgálata, korszerűsítése.

Szükséges a védelemre érdemes épületek, területek védetté nyilvánítása, a települési arculat megtervezése, a feladatok rangsorolása és a megfelelő sorrend szerinti megvalósítása. E tárgykörhöz kapcsolódik a felhagyott épületek, üzemek, majorok, bányagödrök, hulladéklerakó helyek területi rehabilitációja.

A leglényegesebb feladat a településközpontok, településrészek, településmagvak rehabilitációja, arculatának megtartása és a tájra jellemző, tájképet nem zavaró épületek, lakóházak építésének ösztönzése.

Külön említést érdemel a településen Található Múzeum (Bereczky gyűjtemény), és a református templom épülete.

Itt kell megemlíteni, hogy az Észak-Békés megyei térség nyugati kapuját természet-, és környezetvédelmi szempontból Dévaványa töltheti be.

E fejezetben kell még megemlíteni, hogy a település életében fontos szerepet tölt még be a kommunális infrastruktúra fejlesztése, az elkerülő utak építése, kerékpárutak kialakítása. Bár nem az épített környezethez tartozik, de azért itt is említést érdemel a község határában van az 1975 óta védett, a Dévaványai tájvédelmi körzethez tartozó a tűzok rezervátum.

Problémakataszter

Egyes településrészek infrastruktúrájának kiépítettsége nem megfelelő.

A '60-as, '70-es évek épületeinek jelentős része nem alkalmazkodik kellően a településképhez).

Az épületállomány egy részének állaga nem megfelelő.

A műemlék épületek állapota nem minden esetben kielégítő.

A település belterületének számos peremrésze rendezése építészeti, esztétikai és környezetvédelmi feladat.

2.2.2 Természeti környezet állapota (zöldfelületek, természetvédelmi területek meglévő és tervezett)

A Tiszántúl közepén, a Hortobágytól délre terül el ez a csapadékban roppant szegény vidék. Vízellátottságát a Hortobágy-Berettyó, Körös, Sebes-Körös, a Berettyó, a Keleti-főcsatorna, valamint a Hamvas-főcsatorna adja.

A természeti értékek közül legjelentősebb a *madárvilág*. A Magyarországon kimutatott fajok majd kétharmada része, több mint 200 madárfaj előfordul a területen. Ennek a madárnak az állománya Európa-szerte csökken az intenzív mezőgazdaság, az állandó zavarás, a táplálékbázisok beszűkülése és egyéb okok miatt. A legfontosabb dűrgőhelyek védelme alatt állnak, fészkelni pedig 10-15 km-es körzetben szóródnak szét a madarak. Kevésbé ismert, hogy a térségben több, hasonlóan ritka fokozottan védett madár is költ. Pl.: széki csér, hamvas rétihéja, réti fülesbagoly. A Hortobágy-Berettyó parti zóna kitűnő halászó helye a gémféléknek. Kuriózumnak számít csörgőréce, rózsás gödény. Az egykori faállományok csökkenését mesterséges odúk kihelyezésével próbálják pótolni. Fontos tevékenység a ragadozó madarak fészkelőhelyek biztosítása is. A kisebbek részére költőládát, vesszőből font kosarat, a nagyobbak részére műfészkek kerülnek kihelyezésre. A Hortobágy- Berettyóban 42 halfaj előfordulását mutatták ki.

Értékes növényfajok közé tartozik a tündérfátyol, mely a Berettyó vízterében él. Ezen kívül az aranyos fodorka, a rucaöröm.

Természetvédelmi jelentőségét az itt található tűzokrezervátum növeli ez Ecsegfalva és Dévaványa közötti műút két oldalán ill. a Hortobágy Berettyó folyó mentén Ecsegfalva határában, fekszik. A tűzok (*Otis tarda*) kontinensünk legnagyobb testű, kipusztulás közelében lévő madara ezen a területen él. A területen élő állomány az egyik legéletképesebb népeség egész Európában.

Az itt található természetvédelmi területek feladata megőrizni a jellegzetes tájrészleteket és élővilágukat, biztosítani a mezőgazdasági táj és a természetes élőhelyek összhangjának kialakulását.

A területek a Körös-Maros Nemzeti Park védelme alatt állnak. Ide tartozik a Réhely-Atyaszegi puszta, ami a Dévaványai-puszták legnagyobb tömbje. Ez a terület, mint Európa legjelentősebb tűzokdűrgőhelye van nyilvántartva. Mint ilyen, fokozottan védett terület, ahol még a keresztülvezető utakon is tilos a közlekedés. A területet elsősorban a szikes puszták képe jellemzi.

Dévaványa természetvédelmi területei még a következők Kérsziget, Bala, Udvarnok Csejtpuszta, Szilasok. A területek szétszórtnan helyezkednek el ezzel érzékenyséjük, fokozódik. Problémát jelent az intenzív mezőgazdaság, az állandó zavarás, a táplálékbázis szűkülése.

A védett területen a vetésszerkezetet elsősorban olyan növényekből kell kialakítani, amelyek kedvező fészkelő, táplálkozó helyet kínálnak a tűzokoknak. Ezekben a területeken a mezőgazdasági tevékenységeket a természetvédelmi céloknak teljes mértékben alá kell rendelni. Amennyiben valamely mezőgazdasági munka során tűzokfészkek kerül elő, akkor a fészkaljakat a fészekvédelem módszereivel kell kezelni. Azaz a megtalált fészkek körül nem szabad a munkálatokat folytatni, sőt egy időre el kell hagyni a fészkek környékét, hogy a tűzok tojó vissza merjen ülni a tojásokra. A fészkek megtalálókna értesíteniük kell a Tűzoktelep szakembereit, akik a továbbiakban döntést hoznak a fészkek sorsáról.

A tűzokon kívül természetesen más fajok életfeltételeinek a biztosítása is a természetőrök feladata.

Elsődleges feladat a régi Nagy-Sárrét vízivilágának visszaállítása, illetve ennek fenntartása. Ez számos rekonstrukciós munkával, csatornák megszüntetésével, csapadékvíz visszatarthatásával, valamint többszöri árasztással lehetséges.

Egyéb feladatok: A területet egykorú faállományok jellemzik, mely sok fészkelő madárfaj lehetőségeit csökkentik. Ezért nem elhanyagolható tevékenység a mesterséges odúk kihelyezése, mely munkálatokban az iskola segítsége nem elhanyagolható.

Fontos tevékenység a ragadozó madarak fészkelőhelyének biztosítása. Ez megoldható egyrészt fonott kosarakkal, illetve műfészkek kihelyezésével.

Összességében elmondható, hogy a település nagy természetvédelmi kincssel rendelkezik.

Ezen természeti értékek bemutatására ma a Dévaványa-Réhely Bemutatóközpont hivattott. Ez a bemutatóközpont már nem elég korszerű, nem elégíti ki a mai látogatók igényeit. Javaslatként említhető egy olyan program kidolgozása, ami az ide látogató természetszerető emberek igényeit követi. Ez egy részletesebb felmérés, amelyből kiderül, hogy az ide látogatók mennyire más-más célból érkeznek, és mennyire különbözik az érdeklődésük.

Minden esetben a turisztikai információkat bővíteni szükséges és a könnyebb hozzáférést biztosítani kell.

Zöldfelületgazdálkodás:

A település kisebb-nagyobb zöldterülete rendezett és gondozott. A belterületi központok jelentősebb területi növelésére nincs mód, a közigazgatási területen viszont jelentős azon területek mértéke, melyeken a zöldfelületen növelni lehet.

Lehetőség van külterületeken erdősítésre, főként a volt mezőgazdasági hasznosítású földeken. A zöldfelületek növelése szempontjából elsődleges kritérium, hogy a telepítések során csakis kizárólag őshonos és tájba illő fajokat használjunk.

Erdősítés esetén figyelembe kell venni, hogy az ne a szikes területek kárára történjék, hiszen ezek a gyepfelületek számos természeti értéket foglalnak magukba.

Nagyobb mértékű fejlesztés lehetséges a NKP stratégiai céljait követve a sport és rekreációs szerepű létesítmények, és területek tekintetében.

Az önkormányzat irányítása alatt történik a közparkok, közterek szakszerű fenntartása. Tervbe van a külterületi utak mentén az erdősávok telepítése, illetve véderdők telepítése a belterület védelme érdekében.

Problémakataszter

A település nem rendelkezik átfogó tájrendezési-tájhasznosítási tervvel.

A védett és védelemre javasolt területek feltárása, bemutatása nem megoldott.

A holtágak, morotvák, tavak vízminőségi és műszaki állapota.

Alacsony erdősültségi arány.

A településhez tartozó vizes élőhelyek nyári kiszáradása.

Hiányoznak a településtestet övező, védelmi és kondicionáló erdősávok, a lakóterületet az ipari területtől izoláló erdősávok.

2.2.3. Az emberi egészség alakulásának környezeti összefüggései

A környezetnek a népesség egészségi állapotára gyakorolt hatása igen bonyolult, lévén, hogy a környezet az egészség szempontjából egyaránt jelent fizikai (természeti és művi), illetve társadalmi környezetet, így az egészség szempontjából nehéz a hagyományos értelemben vett környezetvédelem értelmezése, illetve, hogy az egészségi állapotra – általános tapasztalatok szerint – a természeti környezet, és annak szennyezettsége sokkal kisebb mértékben hat, mint az életmód és a szociális helyzet. Az egészségügyi és szociális problémák hátterében elsősorban az a tendencia áll, hogy az egyre növekvő eltartott réteget egyre kisebb számú aktív keresőnek kell eltartania. A kedvezőtlen gazdasági helyzet miatt az önkormány-

zat is forráshiánnyal küzd, ennél fogva nehezen tudja biztosítani a szociális és egészségügyi ellátás színvonalát.

Mint a kistérség egészére, szerencsére Dévaványára is igaz, hogy a környezeti elemek, az élővilág, a természet, a táj, a települési és az épített környezet alapvető, maradandó vagy visszafordíthatatlan károsodást nem szenvedett, és a településen élő lakosság, valamint az ott dolgozók egészségét veszélyeztető tartós hatás nem áll fenn.

A település levegő-állapotának szempontjából pozitívumnak értékelhetjük, hogy a településen jelen lévő ipari üzemek nem jelentenek kiugróan nagy volumenű vagy tartós terhelést környezetükre. Jelentősebb légszennyező tevékenységet az IKARUS Főnix Dévaványai telepe folytat, itt szerves oldószer-kibocsátás következik be (festés, felületkezelés), de ennek mértéke még sosem érte el a bírságolási vagy kötelezés határát és az utóbbi években folyamatosan csökken a kapacitás csökkentése miatt.

További légszennyező anyagok, kibocsátások:

szilárd anyagok:

- fafeldolgozás (Szarvasi Vas- és Fémipari Rt.),
- téglagyártás (Szilágyi Sándor),
- mezőgazdasági tevékenység – takarmánykeverés, gyártás, tisztítás, gyógynövény-szárítás (Murányi Károly, Dévafood Kft., Aranykalász Mg. Szöv., Fitowerk Kft.).

szerves oldószer:

- fafelület festés, lakkozás (Szarvasi Vas- és Fémipari Rt.)

füstgáz komponensek:

- téglagyártás,
- fűtéstechológiából adódó kibocsátás, néhány nagyobb teljesítményű, gázüzemű tüzelőberendezést használó közintézménynél.

A légszennyező pontforrások száma és kibocsátása a település méretéhez viszonyítva viszonylag magas:100 db, a legmagasabb terhelést a szilárd, nem toxikus por jelenti.

A település vezetékes gázzal ellátott, ezért a fűtésből származó levegőszennyezés nagyban mérséklődött. Hagyományos tüzelőanyagok égetése már csak ritkán, a fűtési költségek csökkentése végett fordul elő, viszont negatív jelenség az esetenként előforduló szemétegetés (használt gumiabroncsok, fólia, háztartási szemét.)

A pozitív és negatív jelenségek mérlegelésénél figyelembe kell vennünk, hogy a térség levegőállapotának képe nem lehet igazán reális, mivel kevés a légszennyezés-mérésipont és a minták száma.

A levegő porterhelését a szilárd burkolattal nem rendelkező utak és a mezőgazdasági művelés alatt álló földterületek felporlása (nem megfelelő agrotechnika folytán), valamint a tisztító és szárítóüzemek okozhatják, ez utóbbiakat sok helyen korszerűsítették.

A településre is jellemző az erdősültség alacsony mértéke, bár a csatornákat, holtágakat kísérő erdősávok révén a kistérség más településeihez viszonyítva kedvezőbb. Ezek megtartása, gondozása és fejlesztése a levegő tisztasága, a kedvező mikroklimatikus hatásai és a mező- valamint rét- és legelőgazdálkodás szempontjából is.

A település zöldterületei egyébiránt rendezettek és gondozottak, de különösen fontos, hogy a jövőben rendezési tervek figyelemmel legyenek az egészséges környezet feltételeire: zöldterületek, zöldfelületek fejlesztése; a közlekedésszervezés, ipartelepítés, telekkialakítások, építkezések és más beruházások vonatkozásában a „fenntarthatóság” elveinek települési szintű megvalósítása (gazdasági és környezeti érdekek egyeztetése az élhető település reményében).

A napjaink népbetegségét, az allergiát, és ennek szövődményeit, következményeit leggyakrabban okozó növényi pollenek mennyisége növekszik, így a betegek száma is. Ennek fő okai a település környékén nagyobb arányban jelenlévő réteken és legelőkön, ezek, valamint a

művelésből kivett, elhanyagolt termőterületeken agresszíven terjedő gyomok Ezek koncentrációja a térségre jellemző száraz meleg nyáron magas értékeket érhet el.

A zaj- és rezgésterhelést elsősorban a településen ipari vagy ipari jellegű objektumok, valamint az utak, elsősorban a főútvonalak településen átvezető szakaszai, illetve a vasútvonalakon, főpályaudvaron zajló forgalom, éjjeli teherforgalom, árurakodás és szállítás okozzák. Az utóbbi években a csökkenő termelés és a szigorodó előírások következtében az ilyen jellegű zaj- és rezgésterhelés mértéke csökken, de a jövőben tervezett beruházások növekedést eredményezhetnek. A jelenség jellemzően a belterületen problematikus, különösen az üzemek 80-100 m-es körzetében. Tehát új üzemet csak megfelelő zajvédelem mellett lehet létesíteni, a meglévőket pedig zajcsökkentő technológiával kell ellátni.

A levegő kémiai-fizikai terheltségének illusztrálására néhány 2000-es levegőminőségi adatot sorolnék fel (emissziós adatok):

- kén-dioxid: 6,00 t/év
- szén-monoxid: 50,799 t/év (1994 óta nagy mértékben csökken!)
- nitrogén-oxidok: 3,497 t/év
- szilárd, nem toxikus por: 3,022 t/év (1994 óta nagy mértékben csökken!)
- korom: 0,1664 t/év
- illékony szerves vegyületek: 7,8 t/év
- egyéb: 5394,426 kg/év

Szót kell még ejtenünk, a belterületi állattartásból származó bűzhatásokról és az állati melléktermékek feldolgozásáról is. Mint a későbbiekben láthatjuk, ez a téma a talajvizek védelme érdekében, a trágya-elhelyezés és konkrét egészségügyi (emberi és állategészségügyi) vonatkozásai végett is szigorú szabályozást kíván meg.

A település közigazgatási területén található holtág, csatorna, így a terület felszíni vizekben gazdag és árvízzel közepesen veszélyeztetett. A környezetüket árterek és gátak, köröltés védik az elöntéstől. A felszíni vizek minőségét sokféle hatás veszélyezteti (tápláló vízfolyás minősége, vízügyi tevékenység, használat, évszak, szennyeződések, környezeti elemek állapota). Tehát ezek a felszíni vizek gyakorlatilag szennyezettnek tekinthetők, így hasznosításuk korlátozott. A II. fokozatú szennyvíztisztító-telep, mely ipari és kommunális szennyvizeket és települési folyékony hulladékot is fogad.

A felszín alatti vizek legnagyobb minőségi problémája a vastartalom (> 0,5 mg/l.)

A talajvizek a felszín alatt 4-6 m-re helyezkednek el és gyakorlatilag szennyezettnek tekinthetők.

Dévaványa térsége a Körös-Berettyó vízföldtani tájegységhez tartozik. Itt a vízáadó rétegek száma, vastagsága kisebb, mint a Maros Hordalékkúpon. Ezért csatlakozott Dévaványa is a Békési Regionális Vízhálózathoz, tehát már ez a település is a Maros hordalékkúpjának vízbázisát fogyasztja. A csatlakozás előtt a saját vízbázisra alapozott helyi kutak vizét fogyasztotta a lakosság. Ennek több kedvezőtlen hatása is volt.

A magas vastartalom nem nagy, de meglévő probléma, ugyanis reduktív körülmények között hamar oldatba megy, majd újra oxidatív állapotba kerülve rozsdaszerű csapadékként válik ki a vízből és a másodlagos bakteriális szennyeződéseknek kedvezhet.

A rétegvíz további minőségi problémája a viszonylag magas jodidion-tartalom, melynek fogyasztása pajzsmirigy-betegségeket okozhat.

Az ipari és mezőgazdasági vízfelhasználás az üzemek saját vízbázisáról, a szociális vízigények kielégítése a közüzemi hálózatról történik.

A felszíni és talajvizek esetleg előforduló szennyezőanyagaival közvetlenül elvileg nem kerül kapcsolatba a lakosság. Potenciális veszélyt a talajvízkutak és az öntözés bakteriális és vegyi komponensei jelenthetik, illetve a felszíni vizek fürdőzésre való használata.

Nagy figyelmet kell szentelni a felszíni és talajvizek és a rétegvizek kapcsolatára, mely különösen árvíz vagy belvíz előfordulása esetén lehet kifejezett.

Az előbbieken leírt összefüggések miatt fontos tudni, milyen szennyező anyagok bekerülésével kell számolnunk ezzel az érzékeny ökológiai rendszerrel kapcsolatban.

A talajvíz alapvető jellemzői a település közelében megnövekvő keménység és sókoncentráció, a nátrium, kalcium, magnéziumionok, hidrogénkarbonát, szulfátok és klorid jelenléte.

Déaványa megfelelő kapacitású és tisztítási hatásfokú (II. fokozat) szennyvíztisztító teleppel rendelkezik, itt a csatornahálózat fejlesztése és a rákötések számának növelése a legfontosabb feladat, ugyanis még mindig sok helyen működnek az egyedi szennyvízgyűjtő aknák, melyek valószínűleg nem jól szigeteltek. A telepen keletkező szennyvíziszapot szikkasztóágyon helyezik el és deponálják. A közműolló nyitottsága a településen 65%-os volt 1997-ben.

Feltételezhető tehát, hogy a szikkasztás következtében ún. szennyvízdombok alakulhatnak ki. A háztartásokban esetleg a belterületi állattartásból származó csurgalékvizek is elhelyezésre kerülhetnek az aknákban. Ennek – valamint a hígtrágya-elhelyezésből származó – magas ammónia- és szervesanyag-tartalom, a megemelkedő pH-érték, és a túlzott N-műtrágya használat veszélyeztetheti a talajvizet és a rétegek közötti kommunikáció folytán a rétegvizet, illetve az ilyen területeken termesztett növények minőségét. A nitrát, nitrit-feldúsulás a csecsemők methaemoglobinaemiás megbetegedését okozhatja. A nitrátionok ilyenkor az ivóvízzel bejutnak a csecsemők gyomrába és ott nitritionokká redukálódnak, és így szívódnak fel. Behatolnak a vörösvértestekbe, gátolják a kataláenzim működését és a felszaporodó H₂O₂ molekulák a hemoglobin Fe⁺⁺ vasát Fe⁺⁺⁺-á oxidálják. Az így képződött methaemoglobin az oxigénellátó funkciót nem tudja többé ellátni. A tünetek: czanosis, súlyos légzési zavarok, halál. Az oxigéntranszport akadályozásával a nitrát gátolja az intrauterin fejlődést, ezzel szellemi, testi lemaradást okoz.

A szennyvíztisztító telep fogadni és tisztítani képes a kommunális szennyvizeken kívül egyéb települési folyékony hulladékokat is, a szennyvíziszap szikkasztó ágyon kerül elhelyezésre, majd deponálásra. Az ipari szennyvizekre vonatkozó jogszabályok betartását a környezetvédelmi hatóság ellenőrzi. Az állattartó telepeken keletkező folyékony hulladék mennyiségéről és ártalmatlanításáról nincs adat. A mai gyakorlat szerint a működési engedélyt az almos állattartóknak adják meg könnyebben, de még mindig jelentős mennyiségű folyékony hulladék kerül ki az alom nélküli állattartás eredményeként. Ennek ártalmatlanítása és káros környezeti hatások nélküli elhelyezése még sokszor megoldatlan. (földmeder, szántóföld és nyárfás).

Az ipari hulladékok és veszélyes hulladékokra konkrét jogszabályok vonatkoznak, amelyek elvileg megelőzik a környezetkárosítást.

A mezőgazdaságban a rendszerváltozást megelőző időszakra volt jellemző az agrokémikáliák bőséges használata, mely szintén hozzájárulhat a talajvizek elszennyeződéséhez. Mostanában a növényvédőszer felhasználás mennyiségileg csökken költségtakarékossági megfontolásból kifolyólag, a koncentráltabb hatóanyagokat kisebb dózisokban, precízebben juttatják ki a növényekre a gazdák. Elsősorban a fungicidek és inszekticidek felhasználása csökken, a herbicideké továbbra is nagyarányú. A biogazdálkodás még nem terjedt el nagy területeken.

Mint előbbieken említettük, jelenleg a kistérség települései a Közép-Békési Regionális Vízellátó rendszerről kapják az ivóvizet.

Ennek a víznek lényegesen kedvezőbbek a biológiai, kémiai tulajdonságai, de van néhány kedvezőtlen is:

A víz összkeménysége a legtöbb esetben 100 mg/l alatt van. Ez bizonyos érrendszeri betegségek előfordulásának lehet rizikótényezője. Valószínűleg ezt a magnézium hiánya okozza, mellette pedig túlságosan magas a nátrium-tartalom.

Hiányzik a vízből a fluor, melynek a fogszuvasodás – mely ma Magyarországon népbetegség – megelőzésében lenne nagy szerepe, természetesen nagyon kicsi mennyiségben. (Már

0,01%-os koncentrációja kóros tüneteket okozhat, nagyobb mennyiségben pedig mérgező a fluor és a fluoridok.)

Az ammónium-tartalom gyakran meghaladja a tűrhető határértéket. Ez szerencsére a védett rétegvizek esetében nem szennyezésjelző-tényező, mint a talajvízben. Gyakorlatilag itt nem igen játszódik le nitrifikáció, gyakoribb a nitrit redukciója ammóniummá. Jelenléte inkább a klórozásnál okoz nehézséget, másrészt a hálózatban utólagos biológiai folyamatok játszódhatnak le, ami másodlagos vízminőség-romlásához vezethet. Nitrit és nitrát a védett rétegvizekben nem lehet. Ha mégis nagyobb mennyiségben tartósan előfordul, feltételezni kell, hogy elszennyeződött a vízadó (pl. talajvízzel került kapcsolatba).

Az egészséges ivóvíz hosszútávú biztosítása érdekében a víztartók szennyezés elleni védelmére kell törekedni, a megelőzést a területhasználatok, a pontszerű és diffúz szennyezőforrások szabályozására kell irányítani, valamint, hogy a jó minőségű vizet leginkább az ilyen minőséget megkövetelő használatra fordítsuk, vagyis ne pazaroljuk.

A talaj az élelmiszer- és takarmánynövények, a szerves nyersanyagok természetének alapja, növényi tápanyagok és csapadékvíz tárolója, szűrő, puffer és a talajvíz tisztítója, közvetítője és újraképzője, a talajlakó élőlények társulásának élettere. Ezért is rendkívüli jelentőségű ennek az igen törékeny rendszernek a védelme a károsító hatásoktól.

A talajszennyezettség a csekély iparosodottság miatt kis fokú, a legfontosabb szennyező a mezőgazdaság. A szennyezések többsége pontszerű, így kiterjedt közvetlen és közvetett egészségkárosító hatással nem kell számolni.

A talajszennyezést tekintve tulajdonképpen ugyanazok érvényesek, amelyek a vizek védelmében megfogalmazódtak, annál is inkább, mivel azoknak a szennyeződéseknek a talaj közvetítő közege. A talajviszonyok specialitása errefelé a magasan elhelyezkedő vízzáró réteg, és a vízhatás alatt keletkezett kedvezőtlenebb tulajdonságokkal bíró talajfélések (savanyú-karbonátos szikes, szolonyeces réti talajok, öntéstalajok.), amely fokozza a belvízvesztést és a szennyezőanyagok terjedési sebessége is gyorsabb lehet. Ennek a savanyú közeg is kedvezhet az oldási folyamatok feltételein keresztül, pl. bizonyos fémionok, nehézfémek kioldódásának és mozgásának kedvezhet. A nehézfémek nagyobb mennyiségben bizonyos növényvédő szerek bomlása és szennyvíziszap-elhelyezés során dúsulhatnak fel a talajban és bejutva a táplálékláncba, illetve a talaj felporlásából származó levegőszennyezés által az emberi egészséget is komolyan veszélyeztethetik, akkut mérgezést okozva. A felszíni szennyezés ebben a térségben kicsi mértékű, tekintve, hogy nincsen nagy kibocsátású ipari létesítmény.

Az eleve gyenge adottságú talajok minőségét tovább veszélyezteti a másodlagos szikesedés, ami a kedvezőtlen minőségű talajvíznek a helytelen öntözésből és a vízelvezetés megoldatlanságából eredő tartós megemelkedése, a talajrétegekre gyakorolt szikesítő hatása, a csökutas öntözés igen rossz összetételű vízminősége, a szakszerűtlenül kihelyezett hígtrágya, szerkezetromlás, tömörödés (ok: helytelen agrotechnikával, nem megfelelő talajállapotban végzett talajművelés, nem szakszerű öntözési technika és a fizikai javító eljárások elmaradása).

A településen 6 házi orvos dolgozik, vállalkozóként. Tüdőgondozó, sebészeti, fül-orr-gégészeti, allergológiai és nőgyógyászati szakrendeléseket a szeghalmi rendelőintézetben vehetnek igénybe a betegek. Mentőállomás is Szeghalmon működik, innen kb. 10-15 perc alatt ér ki a segítség, a betegszállítás viszont kissé nehézkes, mivel több községet kell ellátni a szolgálatnak.

Kórházi ellátás Gyulán, Békéscsabán és Karcagon elérhető.

A gazdasági helyzet és negatív társadalmi folyamatok egyre nagyobb jelentőséget adnak a lakosság egészségügyi és mentális veszélyeztetettségét mérsékelni szándékozó prevenció és felvilágosító munkának, a gyermek- és ifjúsági korosztály egészséges életmódra nevelésének előtérbe helyezésének. Ezt próbálja biztosítani a családsegítő és gyermekjóléti szolgálat is.

Az idősek klubja az idős emberek napközbeni ellátását oldja meg, ételkihordással, házi-munkákban való segítséssel, működik szociális otthon, idősek otthona, és lakóotthon is. Több gyógyszertár működik a városban.

Mint a társadalmi folyamatok jellemzésénél említettük, ezen a településen is a szociális és egészségügyi problémák háttérében elsősorban az a tendencia áll, hogy az egyre növekvő eltartott réteget egyre kisebb számú aktív keresőnek kell eltartania. A nehéz gazdasági helyzet miatt az önkormányzat is forráshiánnyal küzd, ennél fogva nehezen tudja biztosítani a szociális és egészségügyi ellátás színvonalát.

Mindazonáltal éppen az előbbieket miatt kell minél inkább nagy figyelmet fordítani a környezetszennyezésből származó káros hatások megelőzésére.

Problémakataszter

A rákhalálozás emelkedése.

Tüdő és légzőszervi problémák emelkedése.

Pollen és hernyószőr allergia növekedése.

A talajvíz szennyezettsége.

2.3. Önállóan kezelt környezeti hatótényezők a településen

2.3.1. Hulladék-helyzet

Hulladékgyűjtés, hulladékszállítás:

A 8842 fős településen a hulladék 3300 lakásból és 200 egyéb helyről (intézmények, szolgáltatók, vállalkozók) keletkezik. Az éves települési szilárd hulladék becsült mennyisége 12500 m³. A hulladékot 2002. januárjától a TAPPE Kft. gyűjti össze. A városban a nem-szerves hulladékot 120 literes műanyag edényzetben gyűjtik, majd az összegyűjtött hulladékot a forgódobos tömörítő teherautóval szállítják el. A teherautók hetente egyszer járnak körbe a települést, majd a megtelés után a mezőberényi hulladéklerakóra viszik a hulladékot.

A szerves települési hulladék gyűjtése egy másik edényzetben történik, amelyet külön szállítanak el a dévaványai telephelyre.

A településen ingatlanonként átlagosan az éves szemétdíj 4500 Ft.

A szelektív hulladékgyűjtés részben már megvalósult a településen, hulladékszigetet hoztak létre 5 db forgalmas közlekedési csomópontban.

Dévaványán az iskolákban alkalmanként rendeznek hulladékgyűjtést.

Hulladéklerakás

A régi hulladéklerakó Dévaványán a 01276 helyrajzi számú területen található, ahol a települési szerves hulladékot gyűjtik össze – a zöldterületek karbantartásából keletkező (ágak, levelek), temetői zöldhulladékot és a szerves konyhai hulladékot. Későbbi tervek alapján ezen a területen a komposztálási technológiát akarnak megvalósítani, ezért az összes összegyűjtött szerves anyag ennek a technológiának alapanyagát képezi majd.

A régi lerakó nincs körülkerítve, a terület csak részben van földtakarással ellátva. A területről a hulladékot szél elfújja a környező természetvédelmi területre, ahol rossz esztétikai látványt okoz.

Lomtalanítás

A településen az Önkormányzat szervezésében minden évben két alkalommal lomtalanítás történik (tavasszal, ősszel), amely során elszállításra kerülnek a közterületen történt fűnyírás és fametszés zöldhulladékai, illetve a már nem használt háztartási eszközök és bútorok.

Egyéb hulladékok kezelése

Az orvosi rendelőkben keletkező egészségügyi veszélyes hulladékok elszállítását a

vállalkozó orvosok az Önkormányzat segítségével maguk szervezik meg.

Mezőgazdasági veszélyes hulladékot (állati tetemeket) 1990 óta az ATEV szállítja el a hódmezővásárhelyi telephelyére.

Az Önkormányzat rendeletben tiltja a tarlóégetést, de a kiskertekben keletkező lombégetését időszakonként engedélyezi.

Folyékony települési hulladék

A települési közműcsatornára való rákötés mértékét (45 %) az Önkormányzat rendeleti kötelezéssel növeli. Több helyen üzemel még derítős szennyvízgyűjtő, de az újabb építéseknel az új vízzáróakna építése illetve a csatornára való rákötés a jellemző.

Az így összegyűjtött szennyvíz az 1000 m³/nap kapacitású szennyvíztisztító-telepre kerül.

Vadlerakás

Az illegális szemetelés nem jellemző, maximum egy-két helyen fordul elő évente a város külterületén az utak mentén, amelyet az Önkormányzat munkásai szednek össze.

A települési hulladékkezelést szabályozó rendeletek

A városi Önkormányzat képviselő-testülete megalkotta a 20/2001. (XII. 14.) számú önkormányzati rendeletet, amely a települési szilárd hulladék hulladékkezelési közszolgáltatás kötelező igénybevételéről szól. A rendelet magába foglalja az ingatlanulajdonosok, illetve az Önkormányzat kötelezettségeit, leírja a közszolgáltatási díj kiszámítását és a szabálysértési rendelkezéseket.

Elérendő célok, feladatok

A régi hulladéklerakón az Önkormányzat a TAPPE Kft.-vel közös beruházás keretében komposztáló-telepet akar kiépíteni. Mielőtt a beruházás elkezdődne a lerakót felül kell vizsgálni, és szakszerűen rekultiválni szükséges.

A folyékony szennyvíz elszállítása érdekében, meg kell növelni a közműcsatorna-hálózat hosszát, és a lakosság csatornára való rákötését kell megoldani.

Problémakataszter

A kommunális szennyvízkezelés nem kellő mértékű- és határfokú kiépítettsége.

Az állattartás nem hasznosítható, illetve rendeletileg nem kezelt melléktermékei (szennyezett / kevert trágya, hígtrágya, takarmánymaradék, stb.).

Nem készült még el a települési hulladékgazdálkodási terv.

Nem történ meg a régi lerakó szakszerű rekultivációja.

A szelektív gyűjtési rendszer még nem teljesen kiépített.

A lakosságnál keletkező háztartási és mezőgazdasági veszélyes hulladékok gyűjtése nem megoldott.

2.3.2 Zaj- és rezgés helyzet

A település lakóinak közérzetére és egészségi állapotára jelentős hatást gyakorolhat a zaj- és rezgésterhelés. A nemkívánatos zajok az emberben diszkomfort érzést váltanak ki, gátolják a mindennapi emberi érintkezést, idegi feszültséget váltanak ki, sőt érzékszervi és egészségi károsodást okozhatnak. Különös szerepe lehet az éjszakai zajártalmaknak, melyek az előbbieken kívül a pihenést is zavarják. Már 35 dB környezeti zajszinttől kezdve nehézséget okoz az alvásban, a kortól, a nemtől és egyéni érzékenységtől függően. Az emberek mintegy 50 %-ának vannak alvászavarai 50 dB zajszint esetén. A zajhoz nem lehet hozzászokni, ezért a nyugodt éjszakai alváshoz és a regenerálódáshoz szükséges szabadidő eltöltéséhez alacsony zajszintű feltételek biztosítása szükséges.

A környezeti zaj- és rezgésterhelés kialakulásában nagy szerepe van a település földrajzi adottságainak, települési szerkezetének és közlekedési adottságainak. A kialakult zajállapot esetenként annak következménye, hogy a jelenleg működő ipari vállalkozások területfelhasználásánál nem vették figyelembe a zaj elleni védelem szempontjait.

A zajos tevékenységek általános jogi szabályozásának kereteit a zaj- és rezgésvédelemről szóló, többször módosított 12/1983. (V.12.) MT. rendelet adja. A különböző rendeltetésű területek adott pontján megengedhető zaj- és rezgésterhelési határértékeket a 8/2002. (III.22.) KöM-EüM. együttes rendelete szabályozza.

A termelő tevékenységet folytató vállalkozások elsőfokú hatósági felügyeletét a területileg illetékes Környezetvédelmi Felügyelőség, a szolgáltató tevékenységet folytató vállalkozások elsőfokú hatósági felügyeletét a település jegyzője látja el.

Az 1991. évi XX. törvény 85. § (1.) bekezdése szerint a települési önkormányzat képviselő testületének feladat- és hatáskörébe tartozik:

- területek zajvédelmi szempontból védetté nyilvánítása,
- csendes övezet kialakításának elrendelése a zaj ellen fokozott védelmet igénylő létesítmény körül,
- helyi zaj- és rezgésvédelmi szabályok kialakítása.

A fenti rendelet (2.) bekezdése alapján a polgármester hatáskörébe tartozik szolgáltató tevékenységet ellátó üzemi létesítmény esetén a veszélyes mértékű zajt és rezgést okozó tevékenységek korlátozása, felfüggesztése, illetőleg feloldása.

A zajjal kapcsolatos egészségügyi hatások különbözősége nem teszi lehetővé olyan határértékek megállapítását, melyek betartása biztosítaná az egészségkárosodás biztos elkerülését.

Az ENSZ Egészségügyi Szervezete (WHO) az alábbi irányértékeket ajánlja a zavarás, illetve a veszélyeztetés valószínűen alacsony szinten tartásához:

Tevékenység	Irányérték
alvás ideje (hálószobában)	35 dBA-ig
éjszaka a külső környezetben	45 dBA-ig
ahol jó beszédérthetőség szükséges	45 dBA-ig
nappal a külső környezetben	55 dBA-ig

A települési zajterhelés lehetséges összetevői

A legjelentősebb környezeti zajforrásoknak az üzemi és a közlekedési tevékenységeket tekintjük, de a szórakoztató tevékenységek, a háztartásokban használt gépek és berendezések,

valamint az egyéb – indokolt, vagy indokolatlan – emberi tevékenységek részaránya is számottevő.

A jelentősebb ipari zajforrások ott okozhatnak zajvédelmi problémát, ahol a tervszerűtlen településfejlesztés miatt a lakóterületek az ipari területek közelébe kerültek, illetve a régi telephelyek lakott területek közelében létesültek.

Az ipari szerkezet átalakulása következtében lakott területeken belül megnőtt a kisvállalkozások és ipari telephelyek száma, mely sok esetben megalapozott lakossági panaszokhoz vezetett.

Dévaványa zajterhelésének értékelésére hivatalos mérési adatok csak korlátozott mértékben állnak rendelkezésre. A jelenlegi helyzet megítélése hasonló körülmények között más településen mért adatok és a helyi tapasztalatok alapján lehetséges.

Üzemi zaj

A település ipari létesítményeinek zajhatása lakóterületeket nem zavar.

Közúti zaj

A problémát okozó közlekedési zaj és rezgés elsősorban a 4205.sz. és a 4231. sz. közlekedési útvonalakon jelentkezik. A közlekedési zaj immisszió meghatározó tényezője a forgalom nagysága, összetétele és eloszlása. A zaj és rezgés terhelés megállapítása a forgalom összetételéből egységjárműre történő átszámítással történik. A számításnál a személygépkocsi 1, a motorkerékpár 0,7, tehergépkocsi szerelvény 2,5-es szorzóval határozható meg. Helyi mérések szerint a számított zajterhelés az úttengelytől mért 7,5 m távolságban 66, ill. 62,3 dB, a megengedett nappali 60 dB, éjjeli 50 dB. A szokványos nyílászárók csukott állapotban a közlekedési zajt 20-55 dB-lel csökkentik.

A közúti közlekedés okozta zajcsúcs növekedése már nem várható, de a magas zajszint időtartama emelkedik. Míg korábban a 8-18 h-ig terjedő napszak volt kiemelkedően zajos, addig jelenleg már az éjszakai időszak is annak számít.

A vasúti közlekedés zaj- és rezgés terhelése a vasútvonal forgalma és elhelyezkedése miatt nem okoz lakossági panaszt.

Kereskedelmi, vendéglátó, szabadidős tevékenységek zaja

Ide tartozik a kulturális, szórakoztató, vendéglátó és sporttevékenységek által keltett zaj. E területen jelentkező problémák főleg helyi jellegűek és önkormányzati hatáskörbe tartoznak. Dévaványán néhány esetben szükség volt az italmérő helyeken jelentkező zaj miatt hatósági intézkedésre, valamint a helyi diszkó esetében is.

Dévaványán a közúti zaj- és rezgés terhelés csökkentésére két megoldás kínálkozik. Egyrészt a sebesség csökkentésével és annak fokozott, rendszeres ellenőrzésével, másrészt, ahol elegendő az útmenti terület zajárnyékoló növény-sáv telepítésével.

2.3.3. Közlekedés hatása

Közúti közlekedés, úthálózat:

A megye É-i részén fekvő fiatal város a térségi úthálózati kapcsolatokat tekintve nem túl kedvező helyzetben van. Az állami fenntartású útvonalak hossza 28,4 km, állapotuk helyenként kritikus.

A legfontosabb és ezáltal a legforgalmasabb útvonala a 4205-ös összekötő út, mely Kisújszállás irányába a 4-es főúthoz vezet, Körösladány irányába pedig a 47-es főúttal biztosítja a kapcsolatot. Forgalmi terhelése nem éri el a 2000 E/nap értéket, így a felújítási és megerősítési feladatokon túlmenően a 2x1 sáv kielégíti az igényeket.

A 4231 sz. összekötő út Gyomaendrőd irányába köti be a várost és ezzel a 46-os főúttal való kapcsolatot oldja meg. Forgalmi terhelése 1000 E/nap körüli. Jelentős felújításra szorul.

A 4205 jelű útból ágazik le külterületen a 42033 jelű bekötőút, kiépített szakasza csak a megyehatárig tart, így nincs térségi jelentősége, forgalma igen kicsi, kiépítettsége alacsony szintű, elsősorban a mezőgazdasági forgalom használja.

Szintén a 4205 jelű útból ágazik le, de belterületen a 42134-es bekötőút, mely elhelyezkedésénél fogva már jelentősebb belterületi forgalmat is levezet, ill. ipari, szolgáltató és egyéb igényeket is kielégít, térségi kapcsolata viszont nincs.

A 42332 sz., állomáshoz vezető út igen rövid (~ 150 m). Forgalmi adatok nem állnak rendelkezésre, de fontos kapocs az országos közúthálózat és a vasút között.

A város legfontosabb útvonalait az előzőekben tárgyalt utak alkotják. A belterületi utak hossza 56,52 km. Az összekötő utak belterületi szakaszain a keresztmetszetek és a műszaki paraméterek az általános igényeknek megfelelnek. A burkolt utak hossza 27,48 km nagy része rendszeresen géppel tisztított. Összterülete 113000 m².

A többi utca a lakó- és kiszolgáló út kategóriába sorolható, részben még kiépítetlen.

A belterületi járdák hossza 57 km, állapota megfelelő.

A kerékpáros-forgalom az alföldi városokra jellemzően itt is jelentős. A kerékpárút hossza 820 m, állapota jó. A kerékpárút építés folytatása indokolt.

Járműellátottság:

Személygépkocsik száma:	1050 db
Tehergépkocsik száma:	49 db
Erőgépek száma:	150 db
Motorkerékpárok száma:	23 db
Kerékpárok száma:	5400 db

A közúti közlekedés, mint környezeti kérdés az elmúlt 10-15 évben erősödött fel, a gépjárművek számának erőteljes növekedésével. A személygépkocsi ellátottság Dévaványán is növekszik és valamennyire nő a futásteljesítményük is. A régi kocsik (jellemzően 20 éves kor körül) kikerülnek a forgalomból, ez eredményezi a katalizátoros járművek elterjedését.

Mindezek alapján a közúti közlekedés kibocsátásának szinten maradása, ingadozása valószínűsíthető. A 2000. évi adatok alapján elsősorban a szénmonoxid-kibocsátás (50 t/év) magas, ami többnyire az átmenő forgalom növekedésével magyarázható.

A várost érő teljes forgalmi terhelést az átmenő forgalom és a helyi forgalom összessége adja (kb. 3,2 ezer/nap). A forgalom további növekedése jelentős közlekedési és zaj ártalommal kell számolni, amit a helyi közlekedésszervezési és forgalomszabályozási lehetőségekkel célszerű lesz megoldani.

Tömegközlekedés:

A tömegközlekedésben meghatározó szerepet játszó autóbusz-közlekedés helyközi kapcsolatai minden irányban megoldottak, míg a város főúthálózatától távol eső városrészek ellátása helyi járatok hiányában megoldatlan. Az alapellátásból hiányzik a megfelelő komfortfokozatú megállóhely, amely biztosítaná az autóbuszok menetrendszerű kapcsolatát. Az autóbuzsmegálló néhány kivételtől eltekintve nincsenek öbölbe helyezve, ami forgalombiztonsági szempontból kifogásolható.

A szállítással foglalkozó szervezetek a lehetőségekhez képest igyekeznek a lakossági igényeket kielégíteni.

A város csak vasúti mellékvonallal rendelkezik, de ez is fontos infrastrukturális kapcsolatot biztosít térségi vonatkozásban. A Gyomaendrőd–Dévaványa–Szeghalom–Körösnagyharány vasútvonal összeköttetést biztosít egyrészt Budapest–Békéscsaba, másrészt Debrecen

irányába. Bár ez a szállítási mód elmarad a közútitól, fontossága nem kérdőjelezhető meg, sem a személy-, sem a teherforgalom szempontjából.

A tömegközlekedésnek települést érintő jelentős környezeti hatásai nem ismeretesek. Közforgalmú légi közlekedés és vízi közlekedés a településen nincs.

Közúti kiszolgáló létesítmények:

A városban összességében nem, de a városközpontban esetenként kevesebb a parkolóhely, mint a szükséges. A városközpontban koncentrálnak egységek igénylik a jó parkolási lehetőséget. A Sport utcában különösen a fürdő környékén jelentkezik nagyobb számú parkolási igény, melyhez jelenleg kb. 50 férőhely biztosított.

A közúti forgalomhoz kapcsolódó létesítmény a MOL üzemanyagtöltő állomás, mely kapacitásában kielégíti a mostani igényeket, de korszerűsítése indokolt.

A közlekedés környezeti hatásai és a beavatkozások lehetősége:

A közlekedésből származó, vagy azzal közvetlenül összefüggő környezeti hatások a következők:

- a levegő szennyezése,
- zaj- és rezgésterhelés,
- a talaj (felszíni, felszín alatti vizek) szennyezése (az útpályára került olaj bemosódása, baleseti károkból származó szennyezések),
- az útpálya fagymentesítésére használt sós oldatok bemosódása,
- a környezeti elemek igénybevételeiből a területfoglalás hatása, taposási károk (zöldterületeken),
- a hulladékká váló gépjármű, vagy annak részei által okozott terhelések.

A város közúti közlekedési rendszerébe történő bármilyen beavatkozás (környezetvédelmi szempontú is) kiemelt tervezési, szervezési és egyeztetési feladatot jelent, mert:

- a lakosság csaknem egészét érinti (személy-, vagy tömegközlekedés, teherszállítás révén),
- az úthálózatot, a járműparkot, a forgalmi rendet érintő változtatások általában nagy forrásigényűek,
- a helyi közlekedési rendszer feltételeit több szereplő összehangolt (vagy összehangolatlan) munkája javítja (vagy rontja).

Közlekedésfejlesztési célok, feladatok:

A közlekedési eredetű emissziók és a települési légszennyezés csökkentése.

A közlekedésből származó zaj- és rezgésterhelés egészséget és közérzetet veszélyeztető hatásának csökkentése.

A település közlekedési hálózatának – ezzel elérhetőségének – fejlesztése minél kisebb környezetterhelés megvalósításával.

A belső úthálózat további fejlesztése, korszerűsítése.

A vasúti közlekedés fenntartása, korszerűsítése.

Kerékpáros közlekedés további bővítése kerékpárút építésekkel.

A megvalósítás lehetőségei:

A meglévő térségi kapcsolatokon túl (Gyomaendrőd, Körösladány, Kisújszállás irányok) a regionális úthálózat fejlesztése. A megye hosszú távú közúthálózat-fejlesztési terével összhangban ki kell építeni a Dévaványa-Szeghalom útszakaszt (12 km, ebből 4 km új út), különös tekintettel a regionális hulladéklerakó létesítésére.

A 4205-ös útból leágazó 42133 jelű út tovább építése Túrkevéig, ahol a 42102 jelű úthoz csatlakozik. E két mellékút kiépítésével Dévaványa minden irányból jól megközelíthető lesz és segíti az M4, M44 és M47-es utakkal való kapcsolatot. A két regionális mellékút forgalma várhatóan alatta marad a 4000/nap értéknek, a forgalmi sávok száma 2x1.

A meglévő útvonalak folyamatos karbantartása, tisztítása, ill. felújítása.

Portalanított utak építése a meglévő földutak helyett lakossági útépitésekkel. A szálló por veszélyének csökkentése az utak karbantartásával, lakossági közreműködéssel.

- A külterületi földutak folyamatos karbantartása.
- Parkolók további építése és bővítése.
- A meglévő kerékpárút folytatása az átmenő forgalmi utak mellett.
- A Dévaványa – Réphely összekötő szakasz (7 km) megépítése.
- A forgalom akadálymentes áramlására, a balesetveszély és a környezeti hatások csökkentésére forgalmi rendszabályok (tilalmak, sebességkorlátozás, egyirányúsítás) bevezetése.
- A település zöldfelületének növelése, fasorok telepítése lakossági közreműködéssel.

2.3.4. Ipari, bányászati tevékenység és környezeti hatásai

Az ipari tevékenységek légszennyezéssel, szennyvízkibocsátással és hulladék-keletkezéssel jár és megoldandó feladatként jelentkezik a korábbi szennyezések környezetkárosító hatásainak felszámolása is.

Az Észak-Békési kistérség kevés számú ipari létesítményeinek néhány képviselője Dévaványán található. Az alábbiakban ezen üzemek esetleges környezetszennyező, terhelő kibocsátásait vennénk számba, de előljáróban néhány szót kell ejtenünk az ipari tevékenység helyi adottságairól.

Dévaványára is igaz az, ami az egész kistérséget jellemzi: ipari szerkezete az elmúlt időszakban jelentősen nem változott, azt a vidéki ipartelepítések tipikus szimptomái jellemezték, úgy, mint a függőség, a piaci bizonytalanság, a tőkehiány, a technológiai avultság, a fejlesztések hiánya.

A legmeghatározóbb adottsága a térségnek az országon belüli (és a közeljövőben az EU-ban is) periférikus elhelyezkedése. A piacgazdaság kialakulásakor a működő tőke elsősorban a már korábban fejlett térségeket vette célba, amelyek megfelelő közlekedési és egyéb infrastruktúrával rendelkeznek, ezt a vidéket tudatosan nem fejlesztették, ebből kifolyólag jelentősebb ipari vállalkozásra nincsen saját tőke.

A település infrastrukturális ellátottsága korántsem kielégítő a beruházások, tőke idevonzásához, a gazdaság dinamikus fejlesztéséhez.

Másik nagy probléma a térségben a foglalkoztatottsági gondok. A munkanélküliek többsége korábban a mezőgazdaságban dolgozott. A tartós munkanélküliség az egyik legsúlyosabb, a fejlődést elsődlegesen gátló probléma a térségben. Ezekből következően feltétlenül fontos lenne a mezőgazdaság eltartóképességének növelése, elsősorban a helyi termékekre épülő élelmiszer és feldolgozóipar fejlesztése. E prioritásra a vállalkozói fogadókészség megvan, melyet szükséges lenne kiegészíteni marketing és piaci ismeretekkel, háttér infrastruktúrával, technológiai, technikai fejlesztéssel.

Az ipar okozta környezetterhelés tényezői:

A település levegő-állapotának szempontjából pozitívumnak értékelhetjük, hogy a településen jelen lévő ipari üzemek nem jelentenek kiugróan nagy volumenű vagy tartós terhelést környezetükre. Jelentősebb légszennyező tevékenységet az IKARUS Főnix Dévaványai telepe folytat, itt szerves oldószer-kibocsátás következik be (festés, felületkezelés), de ennek mértéke még sosem érte el a bírságot vagy kötelezés határát és az utóbbi években folyamatosan csökken a kapacitás csökkentése miatt.

A településen a MOL által folytatott bányászati tevékenység történik. A településen felhagyott bányagödrök is találhatóak.

További légszennyező anyagok, kibocsátások:

szilárd anyagok

- fafeldolgozás (Szarvasi Vas- és Fémipari Rt.)
- téglagyártás (Szilágyi Sándor)
- mezőgazdasági tevékenység – takarmánykeverés, gyártás, tisztítás, gyógynövény szárítás (Murányi Károly, Dévafood Kft., Aranykalász Mg.Szöv., Fitowerk Kft.)

szerves oldószer

- fafelület festés, lakkozás (Szarvasi Vas- és Fémipari Rt.)

füstgáz komponensek

- téglagyártás
- fűtéstechológiából adódó kibocsátás, néhány nagyobb teljesítményű, gázüzemű tüzelőberendezést használó közintézménynél.

2.3.5. Környezetbiztonsági helyzet

A kistérség egészére igaz, hogy a környezeti elemek, az élővilág, a természet, a táj, a települési és az épített környezet alapvető, maradandó vagy visszafordíthatatlan károsodást nem szenvedett, a településen élő lakosság, valamint az ott dolgozók egészségét veszélyeztető tartós hatás nem áll fenn. A feltárt környezetszennyezések jól lehatárolhatók, tervszerű beavatkozásokkal felszámolhatók, illetve célirányos beruházásokkal kezelhetők, rekultiválhatók.

Egy település környezetbiztonsági helyzetét sok és sokféle tényező befolyásolhatja. Ide sorolhatók azok a rendkívüli események, amelyek a környezet állapotában kedvezőtlen változásokat okoznak és azáltal az emberi életben, életminőségben is hasonlókat indukálnak. A városi környezetbiztonság különösen azért érzékeny problémakör, mert a környezeti elemek állapotváltozása viszonylag kis területen jelentékeny számú embert és materiális, illetve nem anyagi értéket érinthet.

A bekövetkező események érinthetnek egy- vagy több környezeti elemet, lehetnek egyszeriek vagy ismétlődőek, gyakoriak vagy ritkák, tartósak vagy rövid idő alatt lejátszódóak (ezek csak példák a veszélyek elemezhető és sokszor mérhető paraméterei közül). Bekövetkezésük valószínűsége és az általuk potenciálisan okozható kár együttesét kockázatnak nevezi az ezzel foglalkozó szakirodalom. A környezet biztonsága jellemezhető ezzel a kockázattal, a kialakulási okokkal, a mérséklés lehetőségeivel. A korábbi konkrét esetek elemzésével, a potenciális veszélyforrások feltérképezésével, a lehetséges modellezési eljárások alkalmazásával az ellenük való védekezés, megelőzésük, elhárításuk és a helyreállítás hatékonyabb, gyorsabb és esetleg olcsóbb is lehet.

A környezetbiztonsághoz tartozik a haváriás *vízszennyezések* köre. A felszíni vizek minőségét a vízgyűjtő területen folytatott tevékenységek határozzák meg, s mivel a folyók vízgyűjtő területének jelentős része Romániában van, ezért a vízminőségi katasztrófhelyzetek megelőzése érdekében határon átívelő együttműködésre van szükség.

Az elsősorban emberi okokra visszavezethető, úgynevezett civilizációs eredetű veszélyhelyzeteknek a környezetbiztonság legfőbb ellenségei. Ide sorolhatók többek között a közlekedési eredetű vészhelyzetek, az ipari jellegű haváriák, illetve a veszélyes hulladékok szakszerűtlen tárolásából, kezeléséből, illetve illegális lerakásából eredő gondok is.

A *veszélyes anyagok* előállítása, tárolása és felhasználása környezetbiztonsági kockázatot jelenthet még akkor is, ha ez minden előírás betartásával, a legszigorúbb szabályok szerint történik, hiszen a haváriás esetek legfőbb jellemzője a kiszámíthatatlanság, az esetlegesség (még szándékosságot figyelembe véve is). Az ipari tevékenységet folytató üzemek engedé-

lyük révén rendelkeznek a haváriák megelőzése és elhárítása szempontjából fontos tervekkel, eszközökkel és felszereléssel.

Környezetbiztonsági szempontból a *tűzek* is megemlítendőek, az égés során felszabaduló égéstermékek, a korom, az esetleges veszélyes anyagok nagyobb távolságra is eljuthatnak. Szerencsére eddig ilyen típusú komoly katasztrófa helyzet nem volt. Az otthonok földgáz- vagy PB-alapú energiaellátása hagyományos, de nem elfelejtendő kockázati tényezőnek számít. Ezzel összefüggésben említhető a városi földgáz-hálózat esetleges öregedéséből, korróziójából adódó potenciális veszély. A külterületeken az utóbbi évek hosszú csapadékmentes időjárásnak – és a gondatlan vagy szakszerűtlen emberi cselekedeteknek – köszönhetően fennáll a mezőgazdasági területek leégésének esélye.

Problémakataszter

A belvíz komoly anyagi károkat okoz

Környezetvédelmi információs rendszer hiánya.

A helyi környezet- és természetvédelmi pedagógiai programok megvalósításának hiánya.

3. ELÉRNI KÍVÁNT KÖRNYEZETVÉDELMI CÉLOK – CÉLÁLLAPOTOK MEGHATÁROZÁSA

A.

A település közigazgatási területére vonatkozó országos, megyei, regionális és azokhoz illeszkedő települési célok

3.1. A környezeti elemek védelme

A környezetvédelmi program célja, hogy hozzájáruljon a település fenntartható fejlődéséhez, illetve, hogy a gazdaság és a társadalom szereplőivel a fenntartható települési környezetgazdálkodást alapozza meg, amihez elsősorban a gazdasági és társadalmi feltételek megteremtésére, jól megfogalmazott környezetgazdálkodási stratégiára és a megalapozáshoz szükséges eszközrendszer kialakítására van szükség.

A célok megvalósításának feltételrendszere:

A környezeti szemléletváltás, a környezettudatos gondolkodásmód és magatartás kialakítása.

Ennek megfelelő intézmény és eszközrendszer kialakítása és bevezetése.

A környezeti információk szabad áramlásának biztosítása (környezeti információs rendszer). A környezetvédelem feladatainak megoldásához szükséges anyagi források megteremtése.

3.1.1. Levegőtisztaság-védelem

Országos célok:

LEV-1. A szálló por és a toxikus szilárd anyagok tekintetében a szennyezetnek minősített településeken el kell érni, hogy hat év alatt 20%-kal csökkenjen a szennyezettség mértéke.

LEV-3. Közlekedési eredetű emissziók csökkentése érdekében:

– mérsékelni kell a közlekedési-szállítási igényeket a településfejlesztés, az informatika, logisztika, ipar- és kereskedelempolitika eszközeivel,

– elő kell segíteni – ahol lehetséges – a nem motorizált közlekedés prioritásának biztosítását,

– biztosítani kell a tömegközlekedés, a vasút, a vízi közlekedés fejlődését, javítani kell a szolgáltatási színvonalat és a versenyképességet műszaki és gazdasági, tarifapolitikai intézkedésekkel, a közlekedési és szállási teljesítményekből való részesedésük megőrzése – ahol lehetséges – növelése érdekében, összhangban az elfogadott hazai közlekedéspolitika célkitűzéseivel,

– az üzemelő gépjárműpark emissziós jellemzőinek javítása utólagosan beépíthető eszközök alkalmazásának ösztönzésével,

– a környezetvédelmi és közlekedési prioritásokat összehangolva folytatni – lehetőség szerint gyorsítani – kell a településeket elkerülő utak pitését és a hiányzó úthálózat elemek kiépítését.

LEV-4. Az ipari és erőműi kibocsátások csökkentése területén – elsősorban a megelőzés elvének figyelembe vételével – a korszerű és a kisebb energiaigényű technológiákat kell előnyben részesíteni és támogatni a megfelelő jogi-műszaki-gazdasági ösztönzők kidolgozásával és bevezetésével.

LEV-5. A kommunális fűtésből eredő káros kibocsátások csökkentése, a fűtési energiaigény csökkentésével kis szennyezőanyag kibocsátású tüzelőberendezések és megfelelő minőségű tüzelőanyag alkalmazásával.

Megyei célok:

A szálló por tekintetében szennyezettnek minősülő megye egész területén el kell érni, hogy a szennyezettség csökkenjen.

A kén- és nitrogén-vegyületek és az illékony szerves vegyületek kibocsátása vonatkozásában a megye legjelentősebb légszennyező üzeménél el kell érni a koncentrált és diffúz felületi források légszennyezésének további csökkentését.

Az üvegház hatású gázok kibocsátása ne haladja meg a meghatározott viszonyítási szintet.

Csökkenteni kell a közlekedési eredetű emissziókat.

El kell érni a települések elsősorban nem ipari eredetű légszennyezésének csökkenését.

Csökkenteni kell az egészségkárosító hatású allergén pollenek mennyiségét.

A szennyezett levegőjű településeken az önkormányzatok a települési környezeti programban dolgozzák ki a levegőtisztaság-védelmi intézkedési tervet a saját hatáskörbe tartozó feladatokra.

Továbbfejlesztendő a megyében a levegőtisztaság-védelmi mérőhálózat az EU direktívákkal összhangban és ki kell építeni, valamint széles körben elérhetővé kell tenni a mérőhálózat adataira épülő információs rendszert.

Települési célok:

A mezőgazdaságból eredő porszennyezés csökkentése.

A hatékony földhasználat megteremtése.

Az állattenyésztés során keletkező búz mérséklése.

Az állati hullák és állattartási maradékok kezelése hasznosítás útján.

Parlagfű irtás helyi feltételeinek megteremtése (köz és magánterületen).

A közlekedési eredetű légszennyezés csökkentése.

A kommunális eredetű légszennyezés csökkentése, a lakások gázhálózatra való rákötésének teljes körűvé tétele.

A légszennyezést okozó létesítmények betelepítésének megakadályozása, üzemelő létesítmények ellenőrzése, a szükséges beavatkozások előírása, megvalósítása, új létesítmények üzembe helyezésekor az emissziós határértékek betartatása és a mezőgazdasági technológiákból eredő levegőminőségi romlás megakadályozása, csökkentése.

A megújuló energiaforrások alkalmazása.

A hulladékkezelés, avarégetés jogi szabályozása, tiltása.

3.1.2. Vizek védelme**Országos célok:**

VÍZ-1. A vízhiány okozta kritikus vízgazdálkodási helyzetek előfordulásának csökkentése.

VÍZ-2. A vízhiányos területeken, elsősorban az Alföld egyes régióiban, a lefolyás-szabályozás fejlesztésével, illetve – amennyiben az ökológiailag fenntarthatóbb – felszíni víz átvezetéssel a felhasználható felszíni készletek növelése.

VÍZ-3. A takarékos vízhasználatot ösztönző szabályozás kialakítása.

VÍZ-4. (d) a felszíni vizek só- és toxikus anyag – koncentrációjának növekedését meg kell állítani, az öntözővízbázisok esetében a magas sótartalmú használt és szennyvizek bevezetésének további korlátozásával a befogadók sótartalmát csökkenteni kell.

VÍZ-5. Annak a távlati célnak a megvalósítása érdekében, hogy a települési csatornázás a kb. 65%-os ellátottságot elérje, minden közcsatornán élővíze vezetett szennyvizet legalább biológiailag meg kell tisztítani. A kiemelten védendő, tápanyagokra érzékeny vizek (tavak, tározók, holtágak, időszakos vízfolyások, kisvízhozamú befogadók) nitrát- és foszforterhelését csökkenteni kell, ezeken a területeken 3. fokozatú szennyvíztisztítás is szükséges. Az EU

irányelvei alapján a tagországokban a 2000. év végére a 2000-nél nagyobb lakosegyenértékű településeken meg kell oldani a szennyvízelvezetést és tisztítást. Ezeket a feladatokat Magyarország 2010-re szándékozik teljesíteni. A program 6. évében a kiemelten védendő területeken lévő települések szennyvízelvezetésének fejlesztésével a csatornázottság 60%-ra növelése a cél, ezen szennyvizek tisztítása és megyei jogú városokban a szennyvíz-tisztítási fejlesztések megkezdése kiemelt feladat.

VÍZ-6. Élővizekbe jutó szervesanyag terhelés a jelenlegi szint alá 20%-kal csökkenjen, a kibocsátott szennyvizek mennyiségének feltehető növekedése mellett is. A programban ennek a részarányos teljesítését kell megvalósítani.

VÍZ-7. Az ipari és mezőgazdasági üzemek szennyvíztisztítását megfelelő gazdasági-szabályozási rendszer segítségével meg kell oldani. Az új üzemek esetében már eleve csak a környezetvédelmi előírásoknak megfelelő megoldások engedélyezhetők. Hasonlóképpen el kell érni a közcatornába kerülő szennyvizek előtisztítását.

VÍZ-8. A szennyvíztisztítás megfelelő megoldása érdekében biztosítani kell a szennyvíziszapok komposztálását, illetve ártalommentes elhelyezését.

VÍZ-9. A felszín alatti vizek nagyobb arányban hasznosuljanak az arra alkalmas szennyvizek helyben tartásos elhelyezésével, újrahasznosításával.

VÍZ-11. A fekvés alatti vizek nyomáscsökkenése ütemének mérséklése, majd megállítása, a túlzott regionális igénybevétel megállítása.

VÍZ-12. Az engedély nélküli felszín alatti vízkitermelések megszüntetése, majd – az ütemezetten, a prioritási területek meghatározásával – az engedélyezettek módosítása. (A környezetvédelmi igénybevételi határértékekben meghatározott szintig az utánpótlás figyelembe vételével).

VÍZ-13. A felszín alatti vizek minőségi célállapotának ütemezett megközelítése, fokozott figyelemmel a sérülékeny környezetű vízbázisok (üzemelő és távlati) környezetére.

VÍZ-14. A felszín alatti vizeket veszélyeztető szennyezőforrások felderítésével, a korábbi évtizedekben felhalmozott tartós környezetkárosodások számbavételével és feltárásával egyidejűleg – az azonosított környezetszennyező jogi és anyagi felelősségének érvényesítésével – a veszélyeztetések megszüntetése, a környezetkárosodások felszámolása ütemterv szerint.

VÍZ-15. A nitrátertelés és nem természetes eredetű diffúz mikroszennyezések csökkentése.

VÍZ-17. A folyamszabályozás, vízrendezés, művelési ág változás, bányászati tevékenység által megváltozott területhasználat (pl. bányatavak) ne csökkentsék a felszín alatti vizek utánpótlódó mennyiségét és minőségét.

Megyei célok:

Növelni kell a megye árvízi biztonságát.

Lényegesen kell csökkenteni a belvízveszély kockázatát mind a mezőgazdasági területeken, mind a települések belterületén.

Csökkenteni kell a felszíni vizek minőségét rontó szennyvíz- és csurgalékvíz-beengedéseket, törekedni kell arra, hogy a Körösök minden vízminőségi paramétercsoportban legalább III. osztályú vízminőséggel rendelkezzenek.

A holtágak és környezetük rehabilitációja során értékes és hosszú távon fenntartható rekreációs területeket kell kialakítani.

Lassítani kell a csatornák feliszapolódásának és eutrofizációjának az ütemét.

Fokozni kell a veszélyeztetett ivóvízbázisok védelmét (a Maros-hordalékkúpon).

Vissza kell szorítani az engedély nélküli felszín alatti vízkitermeléseket.

Meg kell akadályozni a rétegvizek minőségének romlását.

Az EU-határértékekhez igazodó vas-, mangán-, arzén-, ammónia- és karbonát-tartalmat kell elérnünk ivóvizeinkben.

Ki kell bővíteni a megye termálvíz készletének sokrétű hasznosítási lehetőségeit.

Mindenütt meg kell oldani a használt termálvizek környezetkímélő elhelyezését vagy újrahasznosítását.

Törekedni kell a települések alatti „szennyvízdombok” visszaszorítására.

Települési célok:

A csapadékvíz-elvezető művek kiépítése (nem csak a belterületen), műszaki állapotuk esetenkénti minősítése.

A belvízelvezető művek feliszapolódásának megakadályozása, gyomnövényektől való megtisztítása.

Az engedély nélküli felszínalatti vízkitermelés megszüntetése, ugyanezen rétegek szennyező forrásainak felderítése és a veszélyeztetés megszüntetése.

A felszíni szennyeződések (mezőgazdaság) bekerülő nitrit, nitrát és foszfor szennyezés megszüntetése.

A nem természetes eredetű diffúz mikro- és makroszennyeződések megszüntetése.

Az arzén, vas és mangán tartalmú ivóvízbázisok ivóvízellátással kapcsolatos tisztításánál keletkező melléktermékek megfelelő rendezése.

A vízellátó hálózatok szükség szerinti tisztítása, karbantartása, a kikerülő szennyeződések megfelelő kezelése, elhelyezése.

A területen meglévő hévizek gazdaságos hasznosítási lehetőségeinek feltárása és megvalósítása.

3.1.3. Földvédelem

Dévaványa a Tűzok rezervátumával különleges helyzetű. A területén elsődlegesek és meghatározóak a környezetvédelmi szempontok. A terület gazdasági lehetőségeit alapvetően itt is a föld határozza meg, azon belül a termőföld védelme. Növelni kell a Rezervátum környékén a puffer-sávot, ahol a vadvédelem az elsődleges. Ezekon a területeken technológia szintjén kell meghatározni természetést (pl. kaszálás időpontját is behatárolva).

A térségben a **legfontosabb természeti potenciál a talajtakaró**, melynek ésszerű használatára és védelmére az agrárfejlődés nélkülözhetetlen feltétele, ehhez azonban a jelenlegi hasznosítás térségi szinten nem felel meg. A területek minősége országos összehasonlításban gyengébbnek tekinthető (átlagos aranykorona-értékük kevesebb).

A környezet állapotát befolyásoló emberi tevékenységek, mint a terület-felhasználás, mezőgazdasági tevékenység, az erdő- és vadgazdálkodás, vízgazdálkodás érinti leginkább a terület földvédelmi kérdéseit. Az ipar nem túl nagy aránya szerencsére tartós, vagy visszafordíthatatlan környezetkárosító hatást eddig még nem okozott.

A területen jelentős arányban találhatók sérülékeny talajok, ahol talajdegradáció és elszennyeződés fenyeget. A talajdegradációnak a térségben észlelhető formái igen sokrétűek, úgymint a talajerózió, az elsavanyodás, a szikesedés, a fizikai és a biológiai degradáció, a talaj tápanyagforgalmának romlása és a talaj elszennyeződése. Ezért a talajkészlet minőségének megőrzése, javítása, valamint a talajok ésszerű hasznosítása a fenntartható agrárfejlődés kialakításának nélkülözhetetlen feltétele.

A talajokat érintő fizikai és kémiai romlás azonban, bár eltérő mértékben, de megfigyelhető.

A talajvíz szintje kedvezőtlenül magas a terület nagyobbik részén. Így legnagyobb gond a belvizes időszakokban megemelkedő talajvíz, amikor nem csak a talajszerkezet romlása következik be, de a sók felszín közeli szintbe emelkedése ú.n. másodlagos szikesedést eredményez. Ez a terület legsúlyosabb, hosszútávon is ható problémája. Ezért mélyben sós réti és szolonyeces réti talajokon meg kell oldani a belvízrendezést, és kerülni kell a sós vizek öntözésre való felhasználását is.

A korábbi nagytáblás művelés, a gyeppek feltörése, esetenként az erdősávok megszüntetése, stb. nagymértékben hozzájárult a talajdegradáció és az elszennyeződés megjelenéséhez. A talajok szervesanyag tartalmának csökkenését eredményezte a szervestrágyázás elmaradása, a helytelen és gyakran felesleges tarlóégetések, a szakértelem hiányára vagy gyakran a megfelelő gépi- és pénz-eszköz hiányára visszavezethető helytelen, vagy túlművelés (pl. porosra művelés, eke/tárcsa-talp betegség, vagy a mélyművelés elmaradása), más esetekben a megemelkedő belvíz okozta degradáció. A helytelen agrotechnika okozta probléma, részben a szakmai tudás emelése és a szaktanácsadás révén gyakorlatilag kikapcsolható.

A talajsavanyodás általános problémának mondható a térségben is. Az agrár-termelő területeken a földrajzi helyzetből származó emissziók, a talajok csökkenő szervesanyag-készlete, valamint az elmaradt meszezések tovább rontották ezt a helyzetet. Talajvédelem szempontjából nem jellemző a nagyadagú, helytelen műtrágyázás okozta talaj-savanyodás.

Szakszerű földhasználat és földvédelem megvalósítása igényli a korábban feltört gyeppek visszagyepesítését, a gyenge minőségű – és arra alkalmas – szántóterületek erdősítését, erdősávok telepítését; szakszerű talajművelést, tápanyag-utánpótlást, növényvédelmet és vízgazdálkodást. Meg kell oldani a talajjavítást; meliorációs létesítmények üzemképességének fenntartását, észszerű fejlesztését és a szaktanácsadási rendszer fejlesztését.

Az integrált földhasználati rendszer alapelve szerint a termőterületet mindenütt arra és olyan intenzitással kell hasznosítani, amire az a legalkalmasabb, illetve amit károsodás nélkül képes elviselni. Ennek az elvnek megfelelően a mezőgazdasági területeken a környezeti és természeti adottságok figyelembevételével, de termelésfejlesztési szempontból is az alábbi földhasználat kialakítása a cél:

A terület kisebb felén belterjes (intenzív, high input) termelési célú földhasználat (a kedvező agroökológiai potenciál és tájgazdálkodás szempontjait figyelembe véve);

A terület nagyobbik felén, a mezőgazdasági termelésre kedvezőtlen természeti adottságú területeken külterjes (extenzív, low input) termelési célú földhasználat lehet.

Megnő a védelmi (vízminőség-, talaj-, természet- és tájvédelmi) célú földhasználat is.

A megmaradó mezőgazdasági területeken a termőhelyi adottságok fokozottabb érvényesítésével erősíteni kell a termelésben a minőséget és a tájjelleget, és a legkedvezőbb adottságú területeken profitorientált mezőgazdasági termelést kell folytatni, a jelenleginél intenzívebb szinten, esetleg az egyedi termékek termelését kell preferálni (öntözéses zöldség- és gyümölcssterületek, üvegház termásvíz-hasznosítás, vetőmagtermesztés, gyógynövénytermesztés, ipari növényekre alapozott biodízel termelés meghonosítása, stb.) a földvédelem fokozottabb követésével.

Természetvédelmi területek célirányos hasznosítása; vizes élőhelyek fenntartása, rehabilitációja; füves élőhelyek fokozott védelme, érintetlen, természet szerű állapotának megőrzése ugyancsak összefügg a mezőgazdasági területek használatával és védelmével. A területen jelentős az időlegesen és állandóan vízzel borított területek aránya, ahol a természetes vízi élővilág növeléssel, a vadász- és horgászturizmus feltételeinek javítása egyfelől a tájra korábban jellemző természetközeli állapot részbeni visszaállításához, másfelől a helyben megtermelhető haszon növeléséhez járulnak hozzá. Ezekon környezetvédelmi szempontokat kell érvényesíteni.

Extenzív, alacsony eszközigényű termelésre kell törekedni azokon a területeken, ahol a termelés szerény mértékű, jövedelemkiegészítő állami támogatással fenntartható, de támogatás nélkül nem lenne életképes. Ezek főleg a Túzok rezervátum környékére esnek.

A közelmúlt vízkárai s a korábbi években bekövetkezett sorozatos aszályok sürgetően vetik fel a természeti tényezők előnyeinek magasabb fokú használatával együtt, a káros hatásokat kivédő-megelőző beavatkozásokat. Az intenzív területeken síkvidéki vízrendezési, belvív-elvezetési munkák, az öntözés; természetvédelmi területeken, valamint a talaj- és árvízvédelmi területeken „értékmegőrző” mező- és erdőgazdálkodás kialakítása és fenntartása javasolt.

A földvédelem a földhasználaton túl itt erősebben kapcsolódik össze a környezetvédelemmel is. A mezőgazdasági földterület funkcionális változtatása megfelelőbb területhasználatok javára, a meglévő földterületen szükséges művelési ágak váltásával, az élelmiszer-feldolgozás új súlypontjainak kialakításával, de a természeti adottságok, a vízfelületek és a művelési ág változások nyomán növekvő pusztás- és erdős területek bevonása az idegenforgalmi kínálatba a falusi és tanyasi háttérre alapozva oldhatók meg. A Dévaványai-kistérség a termál programokba bekapcsolható, de az nem szennyezheti a tájat.

Országos célok:

FÖV-2. A támogatási rendszer korszerűsítésével ösztönözni kell a termőföld minőségének védelmét és termékenységének megőrzését, illetve javítását szolgáló beruházások megvalósítását, a talajvédelmi létesítmények fenntartását, valamint a talaj vízgazdálkodásának ésszerű szabályozását. A szélsőséges vízháztartási helyzetek mérséklését.

FÖV-4. A földtulajdonnal gazdálkodók – sajátosan a privatizáció során földtulajdonhoz jutott új gazdálkodók – tevékenységének szakszerűbbé tétele érdekében fontos feladat a gazdálkodók és az intézmények közötti gyors információcsere feltételrendszerének kialakítása, a szakmailag megalapozott szaktanácsadás biztosítása a talajvédelem területén is. (szakanyagok, pályázati lehetőségek, kedvezmények). A mezőgazdasági kemikáliák alkalmazásának korszerűbb, a megváltozott termelési viszonyoknak megfelelő szabályozása.

FÖV-5. A jelentős környezeti kockázatot hordozó, állami felelősségi körbe tartozó környezeti károk felszámolása, illetve kockázatcsökkentő beavatkozások végrehajtása.

Megyei célok:

Az országgal összhangban álló megyei földvédelmi stratégia kialakítása, a jogi, közgazdasági és támogatási feltételek kidolgozása és működtetése;

A jelentős környezeti kockázatot hordozó, állami felelősségi körbe tartozó környezeti károk felszámolása, kockázatcsökkentő beavatkozások végrehajtása;

A talajhasználatból adódó környezeti károkozás lehetőségeinek csökkentése, korszerű szaktanácsadói rendszer kiépítése;

A támogatási rendszer korszerűsítésével ösztönözni kell a termőföld minőségének védelmét és a termékenység megőrzését, valamint a talaj javítását szolgáló beruházások megvalósítását, a talajvédelmi létesítmények (meliorált területek) fenntartását;

Biztosítani kell a szélsőséges vízháztartású talajok vízgazdálkodásának ésszerű szabályozását, a szélsőséges vízháztartási helyzetek mérséklését;

A talaj tápanyagtökéjének szinten tartása, a fenntartható mezőgazdasági fejlődés elveinek figyelembe vételével;

A további környezeti károk megelőzése, nagy beruházásokat megelőző környezeti hatástanulmányok készítésekor a talaj állapotváltozásának nyomon követése és az esetleges károk felszámolása, a károkozók ellen szankcionálás;

Biztosítani kell a termőföld terület csökkenésének minimalizálását, ill. a termőföld kivonás, a területhasznosítás váltásában az EU szabványok figyelembe vételét;

A területfejlesztés eszközeivel elő kell segíteni, hogy a másodlagosan elszikesedett és a savanyodásra hajlamos területek állapota ne romoljon, területük kiterjedése ne növekedjen, a defláció és az erózió által veszélyeztetett területek megfelelő védelmet kapjanak;

A folyékony, szippantott hulladékok ellenőrzött leeresztésének, átvételének megoldása, a környezeti kockázatot jelentő, szabálytalan leeresztések szankcionálása;

Az illegális kommunális szemétkerékek, mint pontszerű talaj és talajvíz szennyező források megszüntetése, újraképződésük megelőzése, szankcionálása;

Átgondolást igényel a megye területén a szennyvizek és szennyvíziszapok kihelyezésére mind talajtaniilag, mind morfológiailag, mind pedig vízbázis védelem szempontjából alkalmas területek elhatárolása, az illegális lerakások szankcionálása;

Védeni kell a talajokat a nem megfelelő időben és nem megfelelő agrotechnikával végzett talajművelés következtében fellépő szerkezetromlástól.

Települési célok:

A talajtakaró ésszerű használata és védelme.

A másodlagos szikesedés csökkentése.

A szakmai tudás emelése és a szaktanácsadás elterjesztése.

A korábban feltört gyepek visszagyepesítése, a gyenge minőségű – és arra alkalmas – szántóterületek erdősítése, erdősávok telepítése.

Az integrált földhasználati rendszer megteremtése.

Egyedi termékek termelésének preferálása (zöldség- és gyümölcssterületek, üvegházás termálvíz-hasznosítás, vetőmagtermesztés, gyógynövény-termesztés, stb.).

Természetvédelmi területek célirányos hasznosítása; vizes élőhelyek fenntartása, rehabilitációja; füves élőhelyek fokozott védelme, érintetlen, természet szerű állapotának megőrzése.

A tájra korábban jellemző természetközeli állapot részbeni visszaállításához, másfelől a helyben megtermelhető haszon növeléséhez járulnak hozzá Ezekon környezetvédelmi szempontokat kell érvényesíteni.

A talaj- és árvízvédelmi területeken „értékmegőrző” mező- és erdőgazdálkodás kialakítása és fenntartása javasolt.

3.2. A települési környezet védelme

A Program célként egy kisebb környezeti eredetű stresszhatást közvetítő, a mainál lényegesen magasabb környezetminőségű települési környezet hosszabb távú kialakítását jelöli meg. A fő programok megállapításánál figyelembe veendő a települések szerkezeti és urbanizált területi sajátosságai is, a koncentrált vagy osztott belterek, a speciális előírásokat igénylő tanyás és üdülőterületek adottsága, morfológiája és központi területektől való távolsága. Az említettek szabályozására a törvények és más jogforrások alapján a települési önkormányzatoknak van lehetőségük, illetékességi és hatáskörük. A megyei vagy kistérségi szabályozás követelményrendszere irányadó jelleggel érvényesíthető abban az esetben, ha azok beépülnek a települések saját rendeletalkotási programjába, valamint a településrendezési tervek szabályozási munkarészeibe.

3.2.1. Az épített környezet védelme

Országos célok:

TEP-1. A települési légszennyezés határozott csökkentése.

TEP-2. A települések csatornázottságának és szennyvíztisztításának fejlesztése, az ivóvízbázisok védelme.

TEP-4. A településeken a környezeti zaj- és rezgésterhelés egészséget és közérzetet veszélyeztető hatásainak csökkentése.

TEP-5. A települési zöldfelületek lehető legnagyobb mértékű fejlesztése mind minőségi, mind mennyiségi vonatkozásban.

TEP-6. A lakosság bevonása a települési környezetvédelmi döntésekbe és azok végrehajtásába.

TEP-7. A települési kép és a települések általános tisztaságának javítása.

TEP-8. A települések területén található természeti értékek, élőhelyek védelme és sokszínűségének megőrzése.

TEP-9. Településrészek rehabilitációja, revitalizációja.

Megyei célok:

A településkép, a kultúrtáj, a településszerkezet, a műemléki és helyi értékek védelme.
A műemléki és helyi védelem szabályozásának és finanszírozásának fejlesztése.
A települési köz- és magán-építmények állagának és esztétikai állapotának fejlesztése.
Az építmény-fenntartási tevékenység szabályozása.
A károsodott, avult, korszerűtlen településrészek állapotának javítása.
A település épített környezeti kultúrájának, hagyományainak megfelelő megtartása.

Települési célok:

Célszerű időszakonként (az előírásoknak megfelelően) a meglévő rendezési tervek felülvizsgálata, aktualizálása, a hiányzó rendezési tervek pótlása, megfelelő környezetvédelmi és egyéb szabályozási szempontok beépítése.

Szintén indokolt a település környezetvédelmi és köztisztasági rendeleteinek felülvizsgálata, korszerűsítése.

Szükséges a védelemre érdemes épületek, területek védetté nyilvánítása, a települési arculat megtervezése, a feladatok rangsorolása és a megfelelő sorrend szerinti megvalósítása. E tárgykörhöz kapcsolódik a felhagyott épületek, üzemek, majorok, bányagödrök, hulladéklerakó helyek területi rehabilitációja.

A leglényegesebb feladat a településközpont, a településrészek, a település mag rehabilitációja, arculatának megtartása és a tájra jellemző, tájképet nem zavaró épületek, lakóházak építésének ösztönzése.

3.2.2. A természeti környezet védelme

Országos célok:

TEV-3. Valamennyi védett területre vonatkozóan alapállapotfelvételt kell végezni, amelyek alapján el kell készíteni a területek kezelési, fenntartási terveit.

TEV-5. Biztosítani kell a veszélyeztetett fajok és élőhelyek védelmét.

TEV-7. A nemzetközi viszonylatban ritka víztípusok természetközeli állapotban megmaradt képviselőinek megmentése a jövőben kiemelt természetvédelmi feladat.

TEV-9. Meg kell teremteni a fenntartható gazdálkodás alapjait.

Megyei célok:

1.a. Mind a fajvédelem, mind a biológiai sokféleség megőrzése miatt kiemelt cél az élőhelyek védelme. Különösképpen a veszélyeztetett fajok élőhelyeinek védelmét kell biztosítani.

1.b. Törekedni kell az élőhelyek jelenlegi állapotának fenntartására, illetve a már leromlott élőhelyek további állapotromlását is meg kell akadályozni.

1.c. A már károsodott élőhelyek állapotromlását meg kell állítani.

2.a. Kiemelt cél a ritka víztípusok (pl. szikes tó, láp) természetközeli állapotban megmaradt tagjainak megmentése.

2.b. A vizes élőhelyek átalakítására irányuló tevékenységet kerülni kell, s ha ilyen szükséges, akkor azt úgy kell végrehajtani, hogy az ott élő élőlényeket, élőhelyeket a legcsekélyebb mértékben károsítsák.

2.c. Gondoskodni kell a füves élőhelyek fokozott védelméről, természetszerű állapotban történő megőrzésükről.

3. Természetvédelmi szempontokat is figyelembe kell venni a védett területeken levő erdők állományának, korának és az alkalmazott erdészeti technikák megválasztásakor.

4. A védett veszélyeztetett növények, társulások élőhelye körül pufferzónákat kell kialakítani, megfogalmazva kezelésük irányelveit.

5. A védett területek az illetékes nemzeti park tulajdonába kerüljenek.
6. További, jelenleg még nem védett, de értékes flórával és faunával rendelkező területeket kell feltárni.
7. Az egyre nagyobb tért nyert idegen, terjedő félben levő fajok részarányának csökkentése mind a védett, mind a védelem alatt nem álló területeken a diverzitás megőrzése miatt fontos.
8. Gondoskodni kell a fajok sokféleségének és élőhelyeiknek megőrzéséről.

Települési célok:

A régi Nagy –Sárrét vízivilágának visszaállítása, illetve ennek fenntartása..

A természeti érték minden áron fenn tartása.

Madár élőhelyek védelme.

Dévaványa-Réhely Bemutatóközpont modernizálása, az oktatás, nevelés, természetvédelmi szemléletmód kialakítására alkalmas nevelőközpont létrehozása.

Külterületi erdősítés.

3.2.3 Az emberi egészség védelmének környezeti lehetőségei

Országos célok:

EMB-1. A szálló pornak az egészségügyi hatások miatt fontos apró – 10, illetve 2,5 mikrométer átmérőnél kisebb -részecske-összetevőit illetően az állapot javítása.

EMB-3. Az ivóvízellátással kapcsolatban az arzéntartalmú ivóvizek, a bakteriológiai fertőzöttség, a nitráttartalom és a klórozási melléktermékek kérdésének megnyugtató rendezése.

EMB-4. A bakteriológiai fertőzöttség következtében fellépő fürdőjárványok veszélyének csökkentése.

Megyei célok:

A levegő allergén pollentartalmának jelentős csökkentése, az allergiás megbetegedések ugrásszerű növekedésének megállítása.

A szálló pornak az egészségügyi hatások miatt fontos kis mérettartományú részecske-összetevőit illetően az állapot javítása, mennyiségének legalább 10 %-os csökkentése.

A közlekedés által okozott egészségügyi problémák mérséklése.

Az ivóvízellátással kapcsolatban az arzéntartalmú ivóvizek, a bakteriológiai fertőzöttség, a nitrát tartalom és a klórozási melléktermékek kérdésének megnyugtató rendezése bel- és külterületen egyaránt.

A bakteriológiai fertőzöttség következtében fellépő fürdőjárványok veszélyének, valamint a közétkeztetésben a higiénias fegyelem betartásával a tömeges fertőzések (szalmonella) csökkentése.

A sportolás társadalmi és nevelési fontosságának érvényesítése. A városi népesség rekreációs lehetőségeinek javítása.

A prevenció előtérbe helyezése a környezeti hatásokkal összefüggésbe hozható betegségek esetében is.

Települési célok:

A gazdaság fenntartható fejlesztés, mely megfelelő alapot nyújtana a kedvezőtlen demográfiai és társadalom-eróziós folyamatok fékezéséhez, valamint a szociális és egészségügyi körülmények javításához.

A környezetkímélő technológiák támogatása, elterjedésük és elérhetőségük segítése.

A levegő állapotát terhelő negatív irányba mutató tendenciák még időben történő mérséklése.

Környezetkímélő agrotechnika elterjedésének támogatása az agrártermelésben is.

Az állattartás körülményeinek javítása, belterületi állattartás szigorú szabályozása.

Felszín alatti – ivóvizet szolgáltató – rétegvizbázis védelme.
Az egészséges ivóvíz hosszútávú biztosítása.

3.3 Önállóan kezelt hatótényezők területén

3.3.1. Hulladékgazdálkodás

Országos célok:

HUL-2. A szervezett hulladékgyűjtés arányát közel 100%-ra kell növelni, a veszélyes és hasznosítható komponensek szelektív gyűjtését el kell kezdeni az infrastruktúra megteremtésével.

HUL-3. Évente legalább 10-15 regionális lerakót kell létesíteni átlagosan 2 millió m³ évi összkapacitással. Megfelelő műszaki védelemmel rendelkező regionális lerakókat kell építeni. Csökkenteni kell az illegális lerakást, bezárni a nem megfelelő műszaki védelemmel, illetve az engedély nélkül működő lerakókat.

HUL-4. A hulladékhasznosítás arányát növelni kell a keletkező hulladék mintegy 25-30%-ának újrafeldolgozásával vagy másodnyersanyagként való hasznosításával.

HUL-5. A települési folyékony hulladék mennyiségének csökkentéséhez növelni kell a csatornázott területek arányát (vagy megfelelő közműpótló megoldást kell találni).

HUL-6. A közcatornákkal nem rendelkező területeken növelni kell a környezetkímélő szennyvízszikkasztással elhelyezett szennyvizek arányát a leghatékonyabb megoldások legalább 30%-ra történő emelésével.

HUL-7. A folyékony hulladék fogadó/kezelő kapacitást, a szennyvíztisztítóba kerülő hulladék arányát növelni kell.

HUL-8. Be kell zárni a nem megfelelő műszaki védelemmel működő lerakókat, ehhez felmérés és rangsorolás szükséges.

HUL-9. A termelési nem veszélyes hulladékok mennyiségét teljes körűen fel kell mérni, és csökkenteni kell – megfelelő szabályozással és gazdasági ösztönzőkkel – a hulladékszegény és fajlagosan kevesebb anyagot felhasználó technológiák bevezetésével, az újrafelhasználás és újrahasznosítás arányának növelésével.

HUL-12. Növelni kell a hulladékhasznosítás arányát. A hasznosíthatatlannak minősülő veszélyes hulladékok esetében a hulladék-gyűjtés rendszerének az ellenőrizhető ártalmatlanítást (égetés, lerakás) kell elősegítenie.

HUL-13. Az átmeneti tárolást fokozatosan meg kell szüntetni.

HUL-14. Növelni kell a termikusan ártalmatlanított hulladékmennyiség arányát.

HUL-15. Technológia- és termékváltás szükséges a hulladékmennyiség csökkentéséhez.

HUL-17. A veszélyesnek tekintett kórházi hulladékok ártalmatlanítására több intézményt kiszolgáló égetőket kell létesíteni, megyénként átlagosan egyet.

2000. évi XLIII. hulladékgazdálkodásról szóló törvény alapján a települési szilárd hulladék jelenlegi szervesanyag-tartalmát le kell csökkenteni:

– 2004. július. 1-ig 75 %-ra,

– 2007. július. 1-ig 50 %-ra,

– 2014. július. 1-ig 35 %-ra.

A keletkező csomagolóanyagokat hasznosítani kell 2005. július. 1-ig legalább 50 %-os arányban.

Megyei célok:

A hulladék képződés megelőzése,

A keletkező hulladék mennyiségének minimalizálása és veszélyességének csökkentése,

A keletkező hulladék újra hasznosítása,

A nem hasznosítható hulladék ártalmatlanítása és csak legutolsó sorban legyen megoldás a biztonságos lerakás.

A működő és a már felhagyott hulladéklerakók környezetkárosításának megakadályozása.

El kell érni, hogy a keletkező szennyvizek ne szennyezzék a sérülékeny vízbázisokat, a felszíni és a felszín alatti vízkészleteket,

Törekedni kell arra, hogy a tisztított szennyvizek és szennyvíziszapok környezetkímélő módon újra hasznosuljanak,

EU normák teljesítése 2010-re a kommunális szennyvizekre vonatkozóan.

Települési célok:

A törvény alapján a települési önkormányzatnak helyi hulladékgazdálkodási tervet kell készítenie, amelyben a hulladék típusa, mennyisége, hulladékkezelési intézkedések és a települési hulladékgazdálkodási céloknak kell szerepelniük.

A szelektív hulladékgyűjtés bevezetése mellett lehetőség lenne a további kezelendő hulladék mennyiségének csökkentésére, ha a vegyes kommunális hulladék gyűjtése mellett bevezetnek egy másik edényzetet a szerves konyhai, illetve a zöldhulladék számára. A nyári időszakban a hulladék mennyisége megnövekszik a gyűjtött szezonális zöldségmaradékok miatt.

Az így összegyűjtött szerves bomló hulladékot a még tervezés alatt álló dévaványai komposztáló telepre kellene szállítani hasznosításra.

A megnövekedett edényzetszám, illetve gyűjtési járatszám a szemétdíj növekedését vonná maga után, de a komposzt értékesítéséből származó összegből lehetne kompenzálni a különbözetet.

A jelenlegi lerakót „társégi” lerakóvá kellene fejleszteni, vagyis a környező településről is lehetne szállítani hulladékot, ezáltal plusz bevételhez, és a későbbi modernizáláshoz szükséges összeghez jutnának a telep üzemeltetői.

3.3.2. Zaj- és rezgés elleni védelem

A környezetvédelmi törvény célként fogalmazza meg, hogy az ember és környezete harmonikus kapcsolatának kialakítását biztosítani kell. A környezeti zaj szempontjából is döntő jelentősége van az építészeti tervezésnek, településrendezésnek.

A zaj- és rezgés elleni védelem kettős feladatrendszer jelent. Egyrészt jövőbeni feladat minden a települést érintő a megengedettnél nagyobb zaj- és rezgés megelőzése, másrészt a meglévő zaj- és rezgés terhelés kívánatos mérték alá csökkentése, illetve a hatásuk csökkentése.

Az építmények elhelyezésével és kialakításával kapcsolatos követelmények között különálló pontként jelenik meg a zaj és rezgés elleni védelem. Ez előírja, hogy az adott építmény rendeltetészerű használatával járó környezetterhelés az adott helyen a megengedett mértéket ne lépje túl. A zaj- és rezgésvédelemről szóló rendelet a hangsúlyt a megelőzésre helyezi. Új létesítmények esetén a tervezés során lehet ugyanis viszonylag kisebb költséggel megfelelő mértékű zaj- és rezgéscsökkentést elérni.

A meglévő létesítmények zaj- és rezgéscsökkentését fokozatosan, hosszabb idő alatt lehet csak megoldani. A meglévő közlekedési létesítmények forgalma által okozott zaj és rezgés mértékének jelentős csökkentése csak hosszabb idő elteltével valósítható meg, mert jelentős pénzügyi forrásokat igényel.

A rendelet a településeken belül különböző védettségű területeket különböztet meg. A fokozottan védett területeken a rendelet szerinti határértékeknél 5 dB-lel alacsonyabb értékek-

kel kell teljesülniük. Védetté így egyes lakónegyedek, gyógy- és üdülőterületek, a települések egyes kulturális műemléki vagy pihenési célokat szolgáló részei nyilváníthatók.

Csendes övezetek kijelölése a zaj ellen különleges védelmet igénylő létesítmények védelmét szolgálja.

Zajgátló védőterületek kijelölése indokolt olyan létesítmények környezetében, amelyek zajkibocsátása a szükséges mértékben nem csökkenthető.

Körösladányon áthaladó 47. sz. főútvonal által okozott zaj- és rezgés terhelés jelentős mérséklése csak elkerülő út építésével valósítható meg. Ennek megvalósulásáig két megoldás kínálkozik a zaj- és rezgés csökkentésére.

A közlekedési zajkibocsátás a sebesség csökkentésével és annak fokozott, rendszeres ellenőrzésével mérsékelhető. Másrészt, ahol elegendő az út menti terület zajárnyékoló növényzát telepítésével csökkentendő a zajterhelés.

A fentiek alapján a zaj- és rezgésvédelemmel kapcsolatban a településen megfogalmazható célok és feladatok:

Célok:

- a lakóövezetekben a zajterhelés növekedésének megakadályozása,
- a közúti közlekedésben megvalósítani minden lehetséges zajcsökkentő intézkedést,
- az ipari telephelyek kijelölésénél az előírások maradéktalan betartása és a meglévő telephelyek zajkibocsátása növekedésének megakadályozása,
- szórakoztató létesítmények, rendezvények okozta zajterhelés csökkentése.

Feladatok:

- zajvédelmi övezetek szükség szerinti kialakítása és az egyes övezetekre vonatkozó előírások következetes betartatása,
- a szórakoztató ipari egységek kötelezése az előírások betartására,
- hatékony érdekérvényesítő eszközrendszer bevezetése a lakóterületek védelme érdekében,
- a 47. sz. főút elkerülő útjának megépítése,
- a lehetséges forgalomszervezési eszközök alkalmazása a forgalmas belterületi utakon (sebesség csökkentés, korlátozások),
- passzív zajvédelem kialakítása azokon a helyeken, ahol más eszköz nem áll rendelkezésre.

A környezetvédelmi törvény célként fogalmazza meg, hogy az ember és környezete harmonikus kapcsolatának kialakítását biztosítani kell. A környezeti zaj szempontjából is döntő jelentősége van az építészeti tervezésnek, településrendezésnek. A zaj- és rezgés elleni védelem kettős feladatrendszert jelent. Egyrészt a települést érintő megengedettnél nagyobb zaj- és rezgés megelőzése, másrészt a rezgés- és zajterhelés hatásának csökkentése.

Megyei célok:

A lakóövezetekben a zajterhelés csökkentése,

A közúti közlekedésben megvalósítani minden lehetséges zajcsökkentő intézkedést,

Az ipari üzemek csökkenő mértékű zajkibocsátása,

Települési célok:

- a lakóövezetekben a zajterhelés növekedésének megakadályozása,
- a közúti közlekedésben megvalósítani minden lehetséges zajcsökkentő intézkedést,
- az ipari telephelyek kijelölésénél az előírások maradéktalan betartása és a meglévő telephelyek zajkibocsátása növekedésének megakadályozása,
- szórakoztató létesítmények, rendezvények okozta zajterhelés csökkentése.

3.3.3. Közlekedés környezeti hatásai

Települési célok:

A helyi közlekedéssel és annak környezeti hatásaival összefüggő adatok, információk összegyűjtése, adatbázisba rendezése.

A városfejlesztés (különösen közlekedésfejlesztés) tervezése során a környezetvédelmi szempontok fokozott figyelembevételével, a tervezés szakmai és lakossági nyilvánosságának biztosítása.

A közlekedés eredetű légszennyezés csökkentése.

A közlekedés eredetű zajszennyezés csökkentése.

A közlekedés eredetű területfoglalás (járda, zöldterületek, lakótelepi parkolók telephelyként történő foglalása, engedély nélküli parkolás) csökkentése.

A közlekedés eredetű hulladékok csökkentése (autóroncsok és részek).

A közlekedésből származó rendkívüli környezetveszélyeztetés csökkentése.

A tömegközlekedés szolgáltatási színvonalának megőrzése, javítása.

A kerékpáros közlekedés feltételeinek javítása, a helyi közlekedés környezeti terheinek csökkentése, egészséges életmód kialakítása.

A vasúti közlekedés feltételeinek javítása.

3.3.4. Ipari, bányászati tevékenység környezeti hatásai

A településen jelenleg is működő bányászati tevékenység található (földgáz). A földgáz kitermelése elméletileg légszennyezéssel nem jár, ugyanakkor a „fáklyák” égésterméké levegőszennyeződéssel jár.

A területen bányagödrök is fellelhetőek, melyek betemetéséről gondoskodni kell, illetve a bányagödrökben megtalálható szemét, hulladék illegális lerakását meg kell szüntetni. A bányagödrökben lerakott hulladék eltávolítását és megfelelő elhelyezését meg kell oldani. A bányagödrök területét feltöltés után tájba illeszkedően kell kialakítani (rekultiváció).

A különböző ipari létesítményeknél keletkező környezetre káros anyagok megfelelő elhelyezéséről szintén gondoskodni kell. (szerves oldószer, lakkok festékek).

Települési célok:

A „tisztább technológiák” bevezetése, különösen a légszennyező anyagok, szennyvizek és hulladékok mennyiségének csökkentése.

Kiemelkedő szerepe van a környezetvédelmi iparnak, fontos eszköze lehet az ipari szerkezet átalakításának és az exportfejlesztéseknek is.

A Nemzeti Környezetvédelmi Programnak a környezeti elemek védelmére vonatkozó előírásaiból szinte minden területnek, valamint az önállóan kezelt hatótényezőknek előírásai egyaránt vonatkoznak az ipari hulladékokra, az ipari tevékenység környezeti hatásaira.

Ennek megfelelően kiemelt fejlesztési területek:

- a levegőtisztaság védelmét biztosító kibocsátás-csökkentése,
- minőségfejlesztés,
- műszaki fejlesztés,
- korszerű kezelési technológiák kifejlesztése, elterjesztése,
- környezeti problémák feltárása, rehabilitáció megkezdése,
- környezeti ipar fejlesztése,
- hulladékszegény technológiák elterjesztése,
- hulladékhasznosításai arány növelése,
- másodnyersanyag hasznosítási arány növelése,
- informatikai fejlesztések,
- monitoring rendszer kiépítése, működtetése.

3.3.5. Környezetbiztonság

Egy település életében a biztonság, és ezen keresztül a környezetbiztonság is különös jelentőséggel bír. Ahhoz, hogy a település környezetbiztonsága megfelelően megoldható legyen, ismernünk kell a környezetbiztonságot veszélyeztető tényezőket.

A potenciális veszélyforrások ismeretében már könnyebben megoldható a gyors és hatékony megelőzés, az esetleges elhárítás és az előforduló havária-jelenség elhárítása, és a sérült környezet helyreállításának megteremtése.

A környezetbiztonságot veszélyeztető üzemek, létesítmények pontos ismerete jelentős szereppel bír. Az esetlegesen keletkező veszélyek gyors és pontos megelőzésére.

B.

A település hatáskörébe tartozó környezetvédelmi célok

3.4. A környezet igénybevétele, terhelésének és szennyezésének csökkentésével összefüggő helyi feladatok számbavétele

3.4.1. Levegőtisztaság-védelem

A mezőgazdaságból eredő porszennyezés csökkenthető a település környéki, az uralkodó szélirányba telepített védő és rekreációs erdők ültetésével, az erdőterületek bővítésével. A hatékony földhasználat egyik lehetősége a művelési ág megváltoztatása, a birtokrendezéssel összehangolt, többcélú gyepesítés és erdősítés. A defláció által sújtott területek lehatárolása, a megfelelő agrotechnika alkalmazásával a talajelhordás, és az azzal összefüggő tápanyag és humuszmentés mérséklése, valamint mezővédő erdősávok telepítése. A táblák kialakításánál célszerű figyelembe venni az uralkodó szélirányt is. A megfelelő agrotechnikai beavatkozás is eredményes lehet. A repülőgépes növényvédelem előírásainak maximális betartása is csökkentheti a levegőszennyezést.

Az állattenyésztés (baromfi, sertés, szarvasmarha, juh) során keletkező bűz mérsékelhető az alkalmazott termelési rendszerek, tartási és takarmányozási technológiák elemeinek módosításával, az EU normáknak is megfelelő jelleg erősítésével és a keletkezett hulladékok szakszerű tárolásával, kezelésével és hasznosításával. A bűzzel járó tevékenység során az elérhető legjobb technikát kell alkalmazni! A nagyobb állattartó telepek a városhatáron kívül helyezkednek el, viszonylag távolabb, így ezek légszennyező hatása kevésbé érvényesül. Az állati hullák és állattartási maradékok kezelése során alapvető különbséget kell tenni a hasznosítható, pl. szárított állati takarmány készítésére alkalmas és engedéllyel rendelkező feldolgozó üzemekben feldolgozható tetemek, illetve hulladékok vonatkozásában, valamint a veszélyes hulladéknak minősülő, tovább nem hasznosítható (pl. bomlásnak induló, fertőzött, stb.), ezért végleges ártalmatlanításra, megsemmisítésre szoruló hányad esetében. A településen döngkút működik, ahol elföldelik az elhalt állati tetemeket. Célravezetőbb megoldás lenne a hasznosítás.

A földhasználat rendezése során legelővé minősített területeket minél előbb gyepesíteni kell, a meglévő gyepnek egy része felújításra szorul. A legelőterületek növelése csökkenti a széleróziót, kiporzást és egyben lehetőséget teremt a legeltető állattartás bővítésére. A legelők egyhangúsága galériaerdők telepítésével oldható fel, melyek egyben környezetvédelmi funkciót is betöltenek. Ezáltal részben már az ökológiai gazdálkodás feltételei is megvalósulnak.

Az első lépés a terület feltérképezése, majd ezt követi az irtás megszervezése közterületen elsősorban közmunkával. A magánterületeken terjedő gyomok irtására kötelezően végrehajtandó helyi jellegű szabályozást kell megalkotni, a megszegőkkel szemben pedig szankcionálást kell alkalmazni.

A közlekedési eredetű légszennyezés csökkentésének a lehetőségei a településen: belső úthálózat fejlesztése, portalanított utak építése a meglévő földutak helyett, külterületi úthálózatok fejlesztése, rendszeres karbantartása, további út menti fasorok telepítése, szállítási igények racionalizálása, tömegközlekedés, vasúti közlekedés előtérbe helyezése, szállítás fejlesztése, gépjárművek károsanyag kibocsátásának csökkentése, esetleg a jelentősebb légszennyezést okozó közúti járművek és mezőgazdasági gépek forgalomból való kizárása, elkerülő utak kiépítése.

A települési önkormányzat jegyzőjének a hatáskörébe tartozik a háztartási berendezések légszennyező forrásaira, valamint a 140 kW névleges bemenő hőteljesítményt meg nem haladó tüzelő- és egyéb kizárólag füstgázt kibocsátó berendezések forrásaira megállapított levegővédelmi követelmények betartásának ellenőrzése. Az ő hatáskörébe tartozik az avarégetés szabályozása is.

A kommunális eredetű légszennyezés csökkentésének lehetőségei: gázfűtésre való átállítás teljes körűvé tétele mind a lakosságnál, mind pedig a gazdálkodóknál, vállalkozóknál, intézményeknél, megújuló energiaforrások alkalmazása, hulladékkezelés, avarégetés jogi szabályozása, tiltása.

További feladatok: a lakosság kommunális eredetű légszennyezésének csökkentése, a lakások gázhálózatra való rákötésének teljes körűvé tétele, az úthálózat javítása és bővítése, a szennyvízelvezető csatornarendszer további kiépítése, légszennyezést okozó létesítmények betelepítésének megakadályozása, üzemelő létesítmények ellenőrzése, a szükséges beavatkozások előírása, megvalósítása, új létesítmények üzembehelyezésekor az emissziós határértékek betartatása és a mezőgazdasági technológiákból eredő levegőminőségi romlás megakadályozása.

3.4.2. Vizek védelme

A belvíz- és árvízhelyzetet nem lehet közvetlenül, csak az adott település viszonylatában vizsgálni, hanem a környező kistérség átfogó vizsgálatára van szükség.

Szükséges a csapadékvíz-elvezető művek kiépítése (nem csak a belterületen), műszaki állapotuk esetenkénti minősítése. Szintén fontos a belvízelvezető művek feliszapolódásának megakadályozása, gyomnövényektől való megtisztítása. A feliszapolódott és benőtt medrű elvezető csatorna vízelvezető képessége erősen lecsökken, ami vízszintemelkedést és másodlagos elöntéseket okozhat.

Távlati célként megvalósítandó az engedély nélküli felszínalatti vízkitermelés megszüntetése, ugyanezen rétegek szennyező forrásainak felderítése és a veszélyeztetés megszüntetése. A felszíni szennyeződések (mezőgazdaság) bekerülő nitrit, nitrát és foszfor szennyezés megszüntetése szintén a stratégiai célok, közé tartozik. Ugyanez mondható el a nem természetes eredetű diffúz mikro- és makroszennyeződésekről is. Szintén megoldandó az arzén, vas és mangán tartalmú ivóvízbázisok ivóvízellátással kapcsolatos tisztításánál keletkező melléktermékek megfelelő rendezése.

Szintén az egészséges ivóvízfenntartás érdekében szükséges a vízellátó hálózatok szükség szerinti tisztítása, karbantartása, a kikerülő szennyeződések megfelelő kezelése, elhelyezése. Külön említést érdemel a területen meglévő hévizek gazdaságos hasznosítási lehetőségeinek feltárása és megvalósítása.

3.4.3 Földvédelem

Dévaványa a Tűzok rezervátumával különleges helyzetű. A területén elsődlegesek és meghatározóak a környezetvédelmi szempontok. A terület gazdasági lehetőségeit alapvetően itt is a föld határozza meg, azon belül a termőföld védelme. Növelni kell a Rezervátum környékén a puffer-sávot, ahol a vadvédelem az elsődleges. Ezekben a területeken technológia szintjén kell meghatározni természet (pl. kaszálás időpontját is behatárolva).

A térségben a **legfontosabb természeti potenciál a talajtakaró**, melynek ésszerű használata és védelme az agrárfejlődés nélkülözhetetlen feltétele, ehhez azonban a jelenlegi hasznosítás térségi szinten nem felel meg. A területek minősége országos összehasonlításban gyengébbnek tekinthető (átlagos aranykorona-értékük kevesebb).

A környezet állapotát befolyásoló emberi tevékenységek, mint a terület-felhasználás, mezőgazdasági tevékenység, az erdő- és vadgazdálkodás, vízgazdálkodás érinti leginkább a terület földvédelmi kérdéseit. Az ipar nem túl nagy aránya szerencsére tartós, vagy visszafordíthatatlan környezetkárosító hatást eddig még nem okozott.

A területen jelentős arányban található sérülékeny talajok, ahol talajdegradáció és elszennyeződés fenyeget. A talajdegradációnak a térségben észlelhető formái igen sokrétűek, úgymint a talajerózió, az elsavanyodás, a szikesedés, a fizikai és a biológiai degradáció, a talaj tápanyagforgalmának romlása és a talaj elszennyeződése. Ezért a talajkészlet minőségének megőrzése, javítása, valamint a talajok ésszerű hasznosítása a fenntartható agrárfejlődés kialakításának nélkülözhetetlen feltétele.

A talajokat érintő fizikai és kémiai romlás azonban, bár eltérő mértékben, de megfigyelhető.

A talajvíz szintje kedvezőtlenül magas a terület nagyobbik részén. Így legnagyobb gond a belvizes időszakokban megemelkedő talajvíz, amikor nem csak a talajszerkezet romlása következik be, de a sók felszín közeli szintbe emelkedése ún. másodlagos szikesedést eredményez. Ez a terület legsúlyosabb, hosszútávon is ható problémája. Ezért mélyben sós réti és szolonyeces réti talajokon meg kell oldani a belvízrendezést, és kerülni kell a sós vizek öntözésre való felhasználását is.

A korábbi nagytáblás művelés, a gyepék feltörése, esetenként az erdősávok megszüntetése, stb. nagymértékben hozzájárult a talajdegradáció és az elszennyeződés megjelenéséhez. A talajok szerves-anyag tartalmának csökkenését eredményezte a szervestrágyázás elmaradása, a helytelen és gyakran felesleges tarlóégetések, a szakértelem hiányára vagy gyakran a megfelelő gépi- és pénz-eszköz hiányára visszavezethető helytelen, vagy túlművelés (pl. porosra művelés, eke/tárcsa-talp betegség, vagy a mélyművelés elmaradása), más esetekben a megemelkedő belvíz okozta degradáció. A helytelen agrotechnika okozta probléma, részben a szakmai tudás emelése és a szaktanácsadás révén gyakorlatilag kikapcsolható.

A talajsavanyodás általános problémának mondható a térségben is. Az agrár-termelő területeken a földrajzi helyzetből származó emissziók, a talajok csökkenő szervesanyag-készlete, valamint az elmaradt meszezések tovább rontották ezt a helyzetet. Talajvédelem szempontjából nem jellemző a nagyadagú, helytelen műtrágyázás okozta talaj-savanyodás.

Szakszerű földhasználat és földvédelem megvalósítása igényli a korábban feltört gyepék visszagyepesítését, a gyenge minőségű – és arra alkalmas – szántóterületek erdősítését, erdősávok telepítését; szakszerű talajművelést, tápanyag-utánpótlást, növényvédelmet és vízgazdálkodást. Meg kell oldani a talajjavítást; meliorációs létesítmények üzemképességének fenntartását, ésszerű fejlesztését és a szaktanácsadási rendszer fejlesztését.

Az integrált földhasználati rendszer alapelve szerint a termőterületet mindenütt arra és olyan intenzitással kell hasznosítani, amire az a legalkalmasabb, illetve amit károsodás nélkül képes elviselni. Ennek az elvnek megfelelően a mezőgazdasági területeken a környezeti és természeti adottságok figyelembevételével, de termelésfejlesztési szempontból is az alábbi földhasználat kialakítása a cél:

A terület kisebb felén belterjes (intenzív, high input) termelési célú földhasználat (a kedvező agroökológiai potenciál és tájgazdálkodás szempontjait figyelembe véve);

A terület nagyobbik felén, a mezőgazdasági termelésre kedvezőtlen természeti adottságú területeken külterjes (extenzív, low input) termelési célú földhasználat lehet.

Megnő a védelmi (vízminőség-, talaj-, természet- és tájvédelmi) célú földhasználat is.

A megmaradó mezőgazdasági területeken a termőhelyi adottságok fokozottabb érvényesítésével erősíteni kell a termelésben a minőséget és a tájjelleget, és a legkedvezőbb adottságú területeken profitorientált mezőgazdasági termelést kell folytatni, a jelenleginél intenzívebb szinten, esetleg az egyedi termékek termelését kell preferálni (öntözéses zöldség- és gyümölcssterületek, üvegházhasználatú termálvíz-hasznosítás, vetőmagtermesztés, gyógynövény-termesztés, ipari növényekre alapozott biodízel termelés meghonosítása, stb.) a földvédelem fokozottabb követésével.

Természetvédelmi területek célirányos hasznosítása; vizes élőhelyek fenntartása, rehabilitációja; füves élőhelyek fokozott védelme, érintetlen, természet szerű állapotának megőrzése ugyancsak összefügg a mezőgazdasági területek használatával és védelmével. A területen jelentős az időlegesen és állandóan vízzel borított területek aránya, ahol a természetes vízi élővilág növeléssel, a vadász- és horgászturizmus feltételeinek javítása egyfelől a tájra korábban jellemző természetközeli állapot részbeni visszaállításához, másfelől a helyben megtermelhető haszon növeléséhez járulnak hozzá. Ezeket környezetvédelmi szempontokat kell érvényesíteni.

Extenzív, alacsony eszközigenyű termelésre kell törekedni azokon a területeken, ahol a termelés szerény mértékű, jövedelemkiegészítő állami támogatással fenntartható, de támogatás nélkül nem lenne életképes. Ezek főleg a Tűzok rezervátum környékére esnek.

A közelmúlt vízkárai s a korábbi években bekövetkezett sorozatos aszályok sürgetően vetik fel a természeti tényezők előnyeinek magasabb fokú használatával együtt, a káros hatásokat kivédő-megelőző beavatkozásokat. Az intenzív területeken síkvidéki vízrendezési, belvíz-elvezetési munkák, az öntözés; természetvédelmi területeken, valamint a talaj- és árvízvédelmi területeken „értékmegőrző” mező- és erdőgazdálkodás kialakítása és fenntartása javasolt.

A földvédelem a földhasználaton túl itt erősebben kapcsolódik össze a környezetvédelemmel is. A mezőgazdasági földterület funkcionális változtatása megfelelőbb területhasználatok javára, a meglévő földterületen szükséges művelési ágak váltásával, az élelmiszer-feldolgozás új súlypontjainak kialakításával, de a természeti adottságok, a vízfelületek és a művelési ág változások nyomán növekvő pusztás- és erdős területek bevonása az idegenforgalmi kínálatba a falusi és tanyasi háttérre alapozva oldhatók meg. A Dévaványai-kistérség a termál programokba bekapcsolható, de az nem szennyezheti a tájat.

3.5 Az emberi egészség és az életminőség helyi környezeti feltételeinek javítása

Az elsődleges cél – tekintve az emberek egészségi állapotát meghatározó tényezők prioritásait – a fenntartható gazdaságfejlesztés lenne, mely megfelelő alapot nyújtana a kedvezőtlen demográfiai és társadalom-eróziós folyamatok fékezéséhez, valamint a szociális és egészségügyi körülmények javításához.

A tervezett vagy tervezendő gazdaságfejlesztési programoknak feltétlenül szem előtt kell tartania a környezetegészségügyi szempontokat, különösen a megelőzés elvét (kiemelt figyelmet kell fordítani a környezetkímélő technológiák támogatására, elterjedésének és elérhetőségük segítésére), különösen tekintettel a vízi-, szárazföldi és falusi turizmus fejlesztésére való törekvésekre, hiszen ezeknek alapfeltétele az egészséges környezet.

A levegő állapotát terhelő nagy volumenű vagy hatású szennyezés előfordulása nem jellemző, cél az esetleg negatív irányba mutató tendenciák még időben történő mérséklése. (Pl. pollen-felszaporodás megelőzése a parlagos területek gondozásával, a levegőt bármilyen mértékben szennyező üzemek kibocsátásának kontroll alatt tartásával, a KÖFE segítségével.)

Környezetkímélő technológiák és agrotechnika elterjedésének támogatása az agrártermelésben is (kemikália-használat ésszerűsítése, biogazdálkodás, birtokszerkezet, vetésforgó, mezővédő erdősávok, állattartás körülményeinek javítása, belterületi állattartás szigorú szabályozása.)

Felszín alatti – ivóvizet szolgáltató – rétegvíz bázis védelme, a felszíni és talajvizekbe és a talajba jutó szennyező anyagok mennyiségének csökkentése (a bejutás megelőzése, szennyvízelvezető csatornahálózat, települési hulladékgyűjtés és elhelyezés korszerűsítése).

3.6 A helyi természeti erőforrások megőrzése, fenntartása, az azokkal való ésszerű, takarékos gazdálkodás feltételeinek megteremtése

Elsődleges feladat a régi Nagy-Sárrét vízivilágának visszaállítása, illetve ennek fenntartása. Ez számos rekonstrukciós munkával, csatornák megszüntetésével, csapadékvíz visszatarthatásával, valamint többszöri árasztással lehetséges.

Egyéb feladatok: A területet egykorú faállományok jellemzik, mely sok fészkelő madárfaj lehetőségeit csökkentik. Ezért nem elhanyagolható tevékenység a mesterséges odúk kihehelyezése, mely munkálatokban az iskola segítségével nem elhanyagolható. Fontos tevékenység a ragadozó madarak fészkelőhelyének biztosítása. Ez megoldható egyrészt fonott kosarakkal, illetve műfészkek kihelyezésével.

Ezen természeti értékek bemutatására ma a Dévaványa-Réhely Bemutatóközpont hivatalos. Ez a bemutatóközpont már nem elég korszerű, nem elégíti ki a mai látogatók igényeit. Célszerű egy olyan program kidolgozása, ami az ide látogató természetszerető emberek igényeit követi. Ez egy részletesebb felmérés, amelyből kiderül, hogy az ide látogatók mennyire más-más célból érkeznek, és mennyire különbözik az érdeklődésük. Minden esetben a turisztikai információkat bővíteni szükséges és a könnyebb hozzáférést biztosítani kell.

Mivel a terület az érzékeny természetvédelmi területek közé tartozik, ezért a területre agrár-környezetvédelmi célú beruházásokra támogatás igényelhető.

A település kisebb-nagyobb zöldterülete rendezett és gondozott. A belterületi központok jelentősebb területi növelésére nincs mód, a közigazgatási területen viszont jelentős azon területek mértéke, melyeken a zöldfelületen növelni lehet. Lehetőség van külterületeken erdősítésre, főként a volt mezőgazdasági hasznosítású földeken. A zöldfelületek növelése szempontjából elsődleges kritérium, hogy a telepítések során csakis kizárólag őshonos és tájba illő fajokat használjunk. Erdősítés esetén figyelembe kell venni, hogy az ne a szikes területek kárára történjék, hiszen ezek a gyepfelületek számos természeti értéket foglalnak magukba. Nagyobb mértékű fejlesztés lehetséges a NKP stratégiai céljait követve a sport és rekreációs szerepű létesítmények, és területek tekintetében.

3.7 A helyi környezetvédelmi feladatok összhangba hozatala más önkormányzati feladatokkal

Célszerű időszakonként (az előírásoknak megfelelően) a meglévő rendezési tervek felülvizsgálata, aktualizálása, a hiányzó rendezési tervek pótlása, megfelelő környezetvédelmi és egyéb szabályozási szempontok beépítése.

Szintén indokolt a település környezetvédelmi és köztisztasági rendeletének felülvizsgálata, korszerűsítése.

Szükséges a védelemre érdemes épületek, területek védetté nyilvánítása, a települési arculat megtervezése, a feladatok rangsorolása és a megfelelő sorrend szerinti megvalósítása. E tárgykörhöz kapcsolódik a felhagyott épületek, üzemek, majorok, bányagödrök, hulladéklerakó helyek területi rehabilitációja.

A leglényegesebb feladat a településközpontok, településrészek, településmagvak rehabilitációja, arculatának megtartása és a tájra jellemző, tájképet nem zavaró épületek, lakóházak építésének ösztönzése.

A 16/1996. (VII. 15.) BM-KTM együttes rendelete előírja minden településre, hogy – oldják meg a településen keletkező szilárd és folyékony hulladék összegyűjtését, elszállítást;

– az összegyűjtött és elszállított hulladékokat a környezettől elszigetelve vagy anyagi minőségének megváltoztatásával kezelje.

A jogszabály által előírt szakmai követelmények:

- a gyűjtést és szállítást úgy kell végezni, hogy szennyezés ne történjen;
- a szállító eszközök rendszeres tisztítását és fertőtlenítését meg kell oldani;
- a települési szilárd és folyékony hulladékot engedélyezett ártalmatlanító-telepen szabad elhelyezni;
- az összegyűjtött hulladék mennyiségét és minőségét nyilvántartásba kell vennie az ártalmatlanító-telep üzemeltetőjének;
- ha a települési szilárd hulladék bomló szerves anyagokat tartalmaz, akkor hetente legalább egyszer el kell szállítani a hulladékot;
- a nagyobb méretű berendezési tárgy (lom), illetve a naponta keletkező hulladék szokásos mennyiséget meghaladó falomb, vagy kerti hulladék szervezett összegyűjtéséről és elszállításáról (lomtalanítás) évente legalább egy alkalommal gondoskodni kell.

2000. évi XLIII. hulladékgazdálkodásról szóló törvény alapján a települési önkormányzatnak helyi hulladékgazdálkodási tervet kell készítenie, amelyben a hulladék típusa, mennyisége, hulladékkezelési intézkedések, és a települési hulladékgazdálkodási céloknak kell szerepelniük.

A jelenlegi lerakót „társégi” lerakóvá kellene fejleszteni, vagyis a környező településről is lehetne szállítani hulladékot, ezáltal plusz bevételhez, és a későbbi modernizáláshoz szükséges összeghez jutnának a telep üzemeltetői.

A környezetvédelmi törvény célként fogalmazza meg, hogy az ember és környezete harmonikus kapcsolatának kialakítását biztosítani kell. A környezeti zaj szempontjából is döntő jelentősége van az építészeti tervezésnek, településrendezésnek. Az építmények elhelyezésével és kialakításával kapcsolatos követelmények között különálló pontként jelenik meg a zaj és rezgés elleni védelem. Ez előírja, hogy az adott építmény rendeltetésszerű használatával járó környezetterhelés az adott helyen a megengedett mértéket ne lépje túl. A zaj- és rezgésvédelemről szóló rendelet a hangsúlyt a megelőzésre helyezi. Új létesítmények esetén a tervezés során lehet ugyanis viszonylag kisebb költséggel megfelelő mértékű zaj- és rezgés-csökkentést elérni.

A meglévő létesítmények zaj- és rezgés-csökkentését fokozatosan, hosszabb idő alatt lehet csak megoldani. A meglévő közlekedési létesítmények forgalma által okozott zaj és rezgés mértékének jelentős csökkentése csak hosszabb idő elteltével valósítható meg, mert jelentős pénzügyi forrásokat igényel.

A rendelet a településeken belül különböző védettséggű területeket különböztet meg. A fokozottan védett területeken a rendelet szerinti határértékeknél 5 dBA-lel alacsonyabb értékekkel kell teljesülniük. Védetté így egyes lakónegyedek, gyógy- és üdülőterületek, a települések egyes kulturális műemléki vagy pihenési célokat szolgáló részei nyilváníthatók.

Csendes övezetek kijelölése a zaj ellen különleges védelmet igénylő létesítmények védelmét szolgálja.

Zajgátló védőterületek kijelölése indokolt olyan létesítmények környezetében, amelyek zajkibocsátása a szükséges mértékben nem csökkenthető.

A közlekedési zajkibocsátás a sebesség csökkentésével és annak fokozott, rendszeres ellenőrzésével mérsékelhető. Másrészt, ahol elegendő az út menti terület zajárnyékoló növény-sáv telepítésével csökkentendő a zajterhelés.

A fentiek alapján a zaj- és rezgésvédelemmel kapcsolatban a településen megfogalmazható feladatok:

- zajvédelmi övezetek szükség szerinti kialakítása és az egyes övezetekre vonatkozó előírások következetes betartatása,

- a szórakoztató ipari egységek kötelezése az előírások betartására, hatékony érdekérvényesítő eszközrendszer bevezetése a lakóterületek védelme érdekében,
- a település elkerülő útjának megépítése,
- a lehetséges forgalomszervezési eszközök alkalmazása a forgalmas belterületi utakon (sebesség csökkentés, korlátozások),
- passzív zajvédelem kialakítása azokon a helyeken, ahol más eszköz nem áll rendelkezésre.

3.8. Helyi civil szerveződések környezetvédelmi tevékenységének elősegítése, igénybevétele a környezet állapotának feltárásában, megismerésében, javításában

A környezetvédelmi program fontos szegmensét jelentik a társadalom és a gazdaság között katalizáló szerepet betöltő civil szervezeteket.

Azt a közösségi teret, amely sok esetben kitöltetlen a társadalom és gazdaság között a civil szervezetek kellő segítséggel és hatékonysággal képesek kitölteni.

Az intézmények klasszikus feladatain túl fontos a közösség szervezés ösztönzése, civil szervezeti partnerek létrehozása, s ezek szektorális megközelítése. A civil szervezetek térbeli és időbeli kapcsolata a világgazdaság számos szegmensével és a telekommunikáció rohamos fejlődésével megkönnyítheti, gyorsíthatja az infrastrukturális integrációt, erősíthetik a térségi identitást és betölthetik a társadalmi kontroll szerepét is, mely szervezetek hálózata a térség területén nem éri el a megyei átlagot célszerű a humán erőforrás mind racionálisabb és hatékonyabb felhasználása az élet minden területén.

A civil szféra Magyarországon a rendszerváltás után gyors fejlődésnek indult. Ma már több mint 50 ezer szervezet működik, kisebb-nagyobb hatékonysággal.

Dévaványán az 1000 lakosra jutó civil szervezetek száma 1,9.

Egy településen a helyi társadalom fejlettségének csak egyik mérőeszköze lehet a civil szervezetek száma, ennél sokkal lényegesebb, hogy mennyire hatékonyan működnek, magukénak érzik-e a településük fejlődését, hajlandók-e ezért tenni is valamit!

Ezzel kapcsolatban leszögezhetjük, hogy az érintett térségben sokszínű a civil szféra, és ugyan a mutatók negatív irányban eltérnek a megyei átlagtól, azért igen hatékonyan működő és aktív civil szervezeteket találunk a településeken. Ahhoz, hogy ezt a ténytet megerősíthessük, mindenképpen szükség van a szervezetek tevékenység alapján történő elemzésére.

Ha megyei szinten nézzük ezt a mutatót, akkor azt tapasztaljuk, hogy első helyen a szabadidő, hobbi szervezetek találhatók, majd ezt követik a sport, oktatás, szociális ellátás, kultúra területén tevékenykedők (az országos sorrend is ugyanez).

Az észak-békési térségben is találunk majdnem minden településen sport és hobbi egyesületet, pl. vadásztársaságokat, labdarúgó szabadidősport klubokat, horgász, postagalambsport egyesületeket, tenisz szabadidősport klubokat, galamb, díszbaromfi, kisállattenyésztő szervezeteket. Az oktatás területén elsősorban az iskolához, óvodához kötődő alapítványok a dominánsak, azért, mert így tudják az iskola alaptevékenységét megfelelően kiegészíteni, és anyagilag támogatni.

Iskolai alapítvány is működik Dévaványán.

A szociális ellátás és az egészségügy területén az utóbbi években igen megnövekedett a civil szervezetek száma, országosan és a megyében is. Ennek az az oka, hogy ezek a közösségek rugalmasan tudnak reagálni azokra a hiányterületekre, amelyeket az állam nem tud ellátni, nem tud „kiszolgálni”. Ezen típusú szervezetek tevékenysége a legváltozatosabb képet mutatja, hiszen foglalkozhatnak betegségmegelőzéssel, rehabilitációval, de pl. ide tartoznak azok az egyesületek is, amelyeket a nagycsaládosok széles tábora tömörít.

Aktívan tevékenykedő civil közösségek: Nagycsaládosok Egyesülete, Tartós Betegségben Élők Dévaványai Egyesülete.

A helyi társadalom építésében igen fontos szerepet játszanak a kultúra területén, valamint a településük jövőjéért tevékenykedő egyesületek, alapítványok. Ezen közösségek segítenek a hagyományok, tradíciók megőrzésében, kinyitják a település határait és közvetítő szerepet tölthetnek be a társadalmi-gazdasági élet különböző területén a hosszabb távú kapcsolatok kiépítésében.

A szervezetek között olyan is található, amelyik a település egészében próbálja elősegíteni az emberek, intézmények között az együttműködés kialakulását, a különböző *konfliktusok kezelését*. Ilyen a Dévaványai Kulturális és Hagyományőrző Egyesület, amely már szervezett az adott témában tréninget. Ugyancsak ennek a szervezetnek a nevéhez kötődik helyi és országos hírű rendezvények megtartása is. Megemlíthetjük ezért Dévaványán az Ifjúsági Klubot és a Honismereti Egyesületet.

Jelen vannak a térségben – bár kisebb számban – a környezetvédelemmel, turizmussal foglalkozó szervezetek is. Ilyen a Sárrét Falusi Turizmusáért Egyesület Szeghalmon, amelynek tagjai térségi szinten gondolkodnak, és az összefogást próbálják erősíteni a kistérség érdekeinek képviselésében.

Valószínű – az élet tette szükségessé –, hogy majdnem minden településen találunk Polgárőrséget.

Egy településen a helyi társadalom kiépültségét mutatja az is, hogy az információk hogyan jutnak el az érintett lakossághoz, vannak-e olyan fórumok, lehetőségek, amelyekből az érdeklődők tájékozódhatnak, és ahol elmondhatják, leírhatják véleményüket. A civil szervezeteken túl a helyi nyilvánosság fontos elemei a helyi lapok, televíziók, rádiók. Ezzel kapcsolatban is találunk múltra utaló jeleket, hiszen már 1910-ben volt Dévaványának helyi újságja, amely négy éves működés után Dévaványai Hírlap néven 1932-től 1944-ig jelent meg újra, és 1990-től jelenleg is kiadja az önkormányzat.

Az informatika fejlettsége, az Internet hozzáférési lehetőség a XXI. században már szinte nélkülözhetetlen az érintett területen tevékenykedők számára is. Az Informatikai Kormánybiztosság 2001. évi pályázata lehetővé tette, hogy a civil szervezetek számítógéphez és Internet hozzáféréshez jussanak.

A település- közösségfejlesztési folyamatoknak nagyon fontos szerepe lehet a kistérségben a közösségi erőforrások kiaknázásában, ugyanis a folyamatban résztvevők megtanulják elfogadni egymást – különbözőségeik ellenére –, szolidárisak lesznek egymás iránt, megtanulnak közösen cselekedni, és harcolni a változások elérése érdekében.

Fontos egy településen a közösségi színtér megléte az emberek számára, amely helyet, lehetőséget biztosít arra, hogy részt vegyenek a társadalmi életben, a köz- (a közös) életben, a közös problémamegoldásban (a tudatos állampolgári lét megélése).

A fenti gondolatkörbe tartozó település-közösségfejlesztő tevékenységet csak néhány szervezet végez a kistérségben vagy a saját településén (a már említett dévaványai Kulturális és Hagyományőrző Egyesület). A *Sárréti Falusi Turizmusáért Egyesület* céljai között találjuk a közösségi szemlélet megerősítését a falusi turizmus elterjesztése érdekében, amely hangsúlyozza, hogy ez a tevékenység egy közösségi vállalkozás egy településen, és a kistérségben is.

A civil szervezetek támogatása is részben önkormányzati feladat, természetesen nem csak az önkormányzati támogatások jelentik a szervezetek anyagi bevételeit, hanem a pályázatok útján megszerzett összegek, valamint a különféle adományok és rendezvények, szolgáltatások bevételei.

A legnagyobb probléma a működési feltételek megteremtése, ugyanis a legtöbb pályázatot erre a célra nem ír ki támogatást. A pályázatok elnyerését akadályozza még, hogy egy részükhöz önerő szükséges, valamint az a tény, hogy a szervezetek vezetésének egy jelentős része nem rendelkezik még kellő szakértelemmel a megfelelő minőségű pályázatok megírására.

hoz (ez elsősorban a kezdő szervezetekre, valamint a kisebb településeken tevékenykedő közösségekre vonatkozik. Ebben az értelemben is nagyon fontos szerepe lenne a kistérségi civil irodának, illetve a mögötte álló szolgáltatási rendszernek.

3.9. A helyi gazdaság szereplői tevékenységének összehangolása a környezeti követelményekkel

Közlekedésfejlesztési célok megvalósításának lehetőségei:

A meglévő térségi kapcsolatokon túl (Gyomaendrőd, Körösladány, Kisújszállás irányok) a regionális úthálózat fejlesztése. A megye hosszú távú közúthálózat-fejlesztési terével összhangban ki kell építeni a Dévaványa-Szeghalom útszakaszt (12 km, ebből 4 km új út), különös tekintettel a regionális hulladéklerakó létesítésére.

A 4205-ös útból leágazó 42133 jelű út tovább építése Túrkevéig, ahol a 42102 jelű úthoz csatlakozik. E két mellékút kiépítésével Dévaványa minden irányból jól megközelíthető lesz és segíti az M4, M44 és M47-es utakkal való kapcsolatot. A két regionális mellékút forgalma várhatóan alatta marad a 4000/nap értéknek, a forgalmi sávok száma 2x1.

A meglévő útvonalak folyamatos karbantartása, tisztítása, ill. felújítása.

Portalanított utak építése a meglévő földutak helyett lakossági útépítésekkel. A szálló por veszélyének csökkentése az utak karbantartásával, lakossági közreműködéssel.

A külterületi földutak folyamatos karbantartása.

Parkolók további építése és bővítése.

A meglévő kerékpárút folytatása az átmenő forgalmi utak mellett.

A Dévaványa – Réphely összekötő szakasz (7 km) megépítése.

A forgalom akadálymentes áramlására, a balesetveszély és a környezeti hatások csökkentésére forgalmi rendszabályok (tilalmak, sebességkorlátozás, egyirányúsítás) bevezetése.

A település zöldfelületének növelése, fasorok telepítése lakossági közreműködéssel.

Az ipari tevékenységből származó környezetterhelés megelőzése, mérséklése területnek feladatai:

A „tisztább technológiák” bevezetése, különösen a légszennyező anyagok, szennyvizek és hulladékok mennyiségének csökkentése.

Kiemelkedő szerepe van a környezetvédelmi iparnak, fontos eszköze lehet az ipari szerkezet átalakításának és az exportfejlesztéseknek is.

A Nemzeti Környezetvédelmi Programnak a környezeti elemek védelmére vonatkozó előírásaiból szinte minden területnek, valamint az önállóan kezelt hatótényezőknek előírásai egyaránt vonatkoznak az ipari hulladékokra, az ipari tevékenység környezeti hatásaira.

Ennek megfelelően kiemelt fejlesztési területek:

- a levegőtisztaság védelmét biztosító kibocsátás-csökkentése,
- minőségfejlesztés,
- égetési kapacitás növelése,
- műszaki fejlesztés,
- korszerű kezelési technológiák kifejlesztése, elterjesztése,
- környezeti problémák feltárása, rehabilitáció megkezdése,
- környezeti ipar fejlesztése,
- hulladékiszegény technológiák elterjesztése,
- hulladékhasznosításai arány növelése,
- másodnyersanyag hasznosítási arány növelése,
- informatikai fejlesztések,
- monitoring rendszer kiépítése, működtetése.

3.10. A környezetvédelemmel kapcsolatos hatósági munka személyi, szervezeti és tárgyi feltételeinek folyamatos megteremtése

Kt.46. § (1) A települési önkormányzat a környezet védelme érdekében

- a) biztosítja a környezet védelmét szolgáló jogszabályok végrehajtását, ellátja a hatáskörébe utalt hatósági feladatokat;
- b) a Programban foglalt célokkal, feladatokkal és a település rendezési tervével összhangban illetékességi területére önálló települési környezetvédelmi programot dolgoz ki, amelyet képviselő-testülete (közgyűlése) hagy jóvá;
- c) a környezetvédelmi feladatok megoldására önkormányzati rendeletet bocsát ki, illetőleg határozatot hoz;
- d) együttműködik a környezetvédelmi feladatot ellátó egyéb hatóságokkal, más önkormányzatokkal, társadalmi szervezetekkel;
- e) elemzi, értékeli a környezet állapotát illetékességi területén, és arról szükség szerint, de legalább évente egyszer tájékoztatja a lakosságot;
- f) a fejlesztési feladatok során érvényesíti a környezetvédelem követelményeit, elősegíti a környezeti állapot javítását.

(2) A megyei önkormányzat az épített és természeti környezet védelmével kapcsolatos feladatainak ellátása érdekében

- a) a települési önkormányzatokkal egyeztetett környezetvédelmi programot készít;
- b) előzetes véleményt nyilvánít a települési önkormányzati környezetvédelmi programokról, illetve kezdeményezheti azok megalkotását;
- c) állást foglal a települési önkormányzatok környezetvédelmet érintő rendeleteinek tervezetével kapcsolatban;
- d) elősegíti az 58. § (7) bekezdése szerinti egyezség létrehozását;
- e) javaslatot tehet települési önkormányzati környezetvédelmi társulások létrehozására.

Kt.48. § (1) A települési önkormányzat képviselő-testülete, illetőleg a fővárosi önkormányzat esetén a fővárosi közgyűlés önkormányzati rendeletben - törvényben vagy kormányrendeletben meghatározott módon és mértékben - illetékességi területére a más jogszabályokban előírtaknál kizárólag nagyobb mértékben korlátozó környezetvédelmi előírásokat határozhat meg.

(2) A települési önkormányzat környezetvédelmi tárgyú rendeleteinek, határozatainak tervezetét, illetve a környezet állapotát érintő terveinek tervezetét, a környezetvédelmi programot [46. § (1) bek. b) pont] a szomszédos és az érintett önkormányzatoknak, valamint a területi környezetvédelmi hatóságnak [65. § (1) bek. a) pont] megküldi. A területi környezetvédelmi hatóság szakmai véleményéről harminc napon belül tájékoztatja a települési önkormányzatot.

(3) A települési önkormányzat képviselő-testületének hatáskörébe tartozik:

- a) a füstködriadó terv,
- b) a háztartási tevékenységgel okozott légszennyezésre vonatkozó egyes sajátos, valamint az avar és kerti hulladék égetésére vonatkozó szabályok rendelettel történő megállapítása, valamint
- c) a légszennyezettség szempontjából ökológiailag sérülékeny területek kijelölésével kapcsolatos eljárásban való közreműködés.

(4) A (3) bekezdés a) pontjában meghatározott füstködriadó terv rendelettel történő megállapítása Budapesten a Fővárosi Közgyűlés hatáskörébe tartozik.

(5) A polgármester (főpolgármester) levegőtisztaság-védelmi feladatkörébe, illetőleg államigazgatási, hatósági hatáskörébe tartozik:

- a) a füstködriadó terv kidolgoztatása és végrehajtása;

b) a füstködriadó terv végrehajtása során a légszennyezést okozó, szolgáltató, illetve termelő tevékenységet ellátó létesítmények üzemeltetőinek más energiahordozó, üzemmód használatára kötelezése, az üzemeltető tevékenységének, valamint a közúti közlekedési eszközök üzemeltetésének időleges korlátozása vagy felfüggesztése.

A mezőgazdasági tevékenységből eredő légszennyezés körébe sorolható a lábon álló növényzet, tarló, illetve növénytermesztéssel összefüggésben keletkezett hulladék égetése is. Ezt a tevékenységet egyébként a 21/2001. (II. 14.) kormányrendelet a levegő védelmével kapcsolatos egyes szabályokról tiltja, kivéve, ha jogszabály másként nem rendelkezik.

A környezetvédelmi igazgatás

Kt.64. § (1) A környezetvédelmi igazgatás körébe tartozik

a) a környezetvédelmi hatósági tevékenység ellátása, így különösen a környezethasználat – e törvényben meghatározott szabályok szerinti – engedélyezése, a környezetért való közigazgatási jogi felelősség érvényesítése;

b) az Információs Rendszer működtetésével kapcsolatos adatkezelési, valamint tájékoztatási feladatok ellátása.

c) anyagok, termékek és technológiák környezetvédelmi szempontból történő minősítési rendszerének meghatározása, forgalomba hozataluk, illetőleg alkalmazásuk engedélyezése;

d) a környezeti károk elhárítására irányuló feladatok szervezése.

e) a leghatékonyabb megoldás, az elérhető legjobb technika alkalmazására vonatkozó követelmények érvényesítése.

(2) A környezetvédelmi igazgatás feladatait e törvény és más jogszabályok rendelkezései alapján a miniszter irányítása alatt álló hivatali szervezet, továbbá a területi környezetvédelmi hatóságok, illetőleg más államigazgatási szervek, a települési önkormányzat és szervei, valamint a jegyző látják el.

A környezetvédelmi hatósági feladatok ellátása

Kt.65. § (1) A környezetvédelmi hatósági feladatokat első fokon

a) a helyi önkormányzat hatáskörébe nem tartozó ügyekben - ha jogszabály másként nem rendelkezik – a területi környezetvédelmi hatóság (a továbbiakban: felügyelőség),

b) a helyi önkormányzat hatáskörébe tartozó ügyekben – külön jogszabályok rendelkezései szerint – a polgármester (főpolgármester), illetve a jegyző (fővárosi főjegyző) (a továbbiakban együtt: önkormányzati környezetvédelmi hatóság),

c) az olyan ügyekben, amelyekben a hatósági feladat tárgyát képező vagyontárgy települési önkormányzat tulajdonában vagy többségi települési önkormányzati tulajdonban van, a felügyelőség látja el.

(2) A felügyelőség – e törvényben nem szabályozott – feladat- és hatáskörét a Kormány, illetékességi területét a miniszter rendeletben állapítja meg.

(3) A felügyelőség a helyi önkormányzatok feladat- és hatáskörét érintő környezetvédelmi ügyekben együttműködik az illetékességi területén működő önkormányzati környezetvédelmi hatóságokkal, és segíti őket környezetvédelmi feladataik ellátásában.

A környezethasználat feltételei és hatósági engedélyezése

Kt.65. § (1) 47 A környezethasználat

a) környezeti hatásvizsgálat hatálya alá tartozó tevékenységek esetén - a b) pontban foglaltak kivételével - a tevékenységre kiadott környezetvédelmi engedély [70. § (2) bekezdés b) pont; 71. § (4) bekezdés a) pont];

b) az egyes környezeti hatásvizsgálat hatálya alá tartozó tevékenységek esetén az a) pont szerinti eljárást követően az e törvényben [71. § (4) bekezdés c) pont] és a Kormány rendeletében

meghatározott feltételek fennállása esetén [72/A. § (1) bekezdés a) pont] a felügyelőség által kiadott egységes környezethasználati engedély;

c) az a) pont hatálya alá nem tartozó tevékenységek esetén, de a Kormány rendeletében meghatározott esetekben [72/A. § (1) bekezdés a) pont] a felügyelőség által kiadott egységes környezethasználati engedély;

d) környezetvédelmi felülvizsgálat hatálya alá tartozó tevékenységek esetén a felügyelőség által kiadott környezetvédelmi működési engedély [79. § (1) bekezdés a) pont];

e) egyéb, az a)-d) pont hatálya alá nem tartozó - külön jogszabályokban meghatározott - esetekben a felügyelőség, illetőleg az önkormányzati környezetvédelmi hatóság (a továbbiakban együtt: környezetvédelmi hatóság) által kiadott határozat, vagy szakhatósági állásfoglalásuk figyelembevételével más hatóság által kiadott határozat jogerőre emelkedését követően kezdhető meg, illetőleg folytatható.

(2) A felügyelőség az (1) bekezdésben meghatározott hatósági határozatairól, illetőleg szakhatósági állásfoglalásairól hatósági nyilvántartást vezet.

Környezeti hatásvizsgálat

Kt.67. § (1) A környezetre jelentős mértékben hatást gyakorló tevékenység [(2) bek. a) pont] megkezdése előtt környezeti hatásvizsgálatot kell végezni.

(2) A környezeti hatásvizsgálat szempontjából

a) környezetre jelentős hatást gyakorló tevékenységnek minősül valamely – a Kormány által rendeletben meghatározott – létesítmény vagy művelet telepítése, megvalósítása, meglévő létesítmény vagy művelet felhagyása, jelentős bővítése, valamint a technológia- és a termékvál-tás, illetve ezek jelentős módosítása;

b) kérelmező: az a) pontban meghatározott tevékenység kezdeményezője, illetőleg gyakorlója.

Kt.68. § (1) A hatásvizsgálat előkészítő és – szükségessége esetén e törvény szabályai szerint – részletes vizsgálati szakaszból áll.

(2) A hatásvizsgálati szakaszok eredményeit a kérelmezőnek

a) előzetes környezeti tanulmányban és

b) részletes környezeti hatástanulmányban kell bemutatnia.

(3) A hatásvizsgálat során fel kell tárnai a tevékenységhez közvetlenül kapcsolódó más műveletek, továbbá a meghibásodás vagy baleset miatt várható környezeti hatásokat is.

A környezetvédelmi engedély tartalma

Kt.72. § (1) A környezetvédelmi engedély megadására vonatkozó határozatnak tartalmaznia kell:

a) az engedélyes és az engedélyezett tevékenység megnevezését, adatait, továbbá az engedély érvényességi idejét;

b) azokat a környezetvédelmi előírásokat, valamint jogszabályban meghatározott biztosítéka-dási és céltartalék képzési kötelezettségeket, amelyek kielégítése az engedélyezett tevékenység telepítésének, megvalósításának, módosításának, végzésének és felhagyásának feltétele;

c) a szakhatóságoknak az engedélyezett tevékenység környezetre gyakorolt hatásával kapcsola-tos állásfoglalását;

d) indoklásában részletes ismertetést azokról a körülményekről, amelyek figyelembevételével a felügyelőség az engedélyt megadta, illetőleg amelyekre döntését alapította.

(2) A környezetvédelmi engedély iránti kérelmet elutasító döntésnek részletes indoklást kell tartalmaznia, ebben közölni kell azokat a tényeket és megfontolásokat, melyekre a felügyelő-ség az elutasítást alapította. Egyben a kérelmezőt tájékoztatni kell, hogy az elutasított kére-lemtől eltérő megoldással a tevékenység lehetséges-e, vagy arra az adott térségben egyáltalán nincs lehetőség.

Az egységes környezethasználati engedély

Kt.72/A. § (1) Az egyes - külön jogszabályban megjelölt - tevékenységek környezetet terhelő kibocsátásainak megelőzése érdekében, a környezeti elemeket terhelő kibocsátások, valamint a környezetre ható tényezők csökkentésére, illetőleg megszüntetésére irányuló, az elérhető legjobb technikán alapuló intézkedéseket az egységes környezethasználati engedélyezési eljárás során állapítja meg a felügyelőség.

(2) A környezeti hatásvizsgálatra vonatkozó, a Kormány által meghatározott szabályokat az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról szóló kormányrendeletben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

A települési önkormányzat jegyzőjének a hatáskörébe tartozik a háztartási berendezések légszennyező forrásaira, valamint a 140 kW névleges bemenő hőteljesítményt meg nem haladó tüzelő- és egyéb kizárólag füstgázt kibocsátó berendezések forrásaira megállapított levegővédelmi követelmények betartásának ellenőrzése.

A jegyző hatáskörébe tartozik az avarégetés szabályozása is.

A zajos tevékenységek általános jogi szabályozásának kereteit a zaj- és rezgésvédelemről szóló, többször módosított 12/1983. (V.12.) MT. rendelet adja. A különböző rendeltetésű területek adott pontján megengedhető zaj- és rezgésterhelési határértékeket a 8/2002. (III.22.) KöM-EüM. együttes rendelete szabályozza. A termelő tevékenységet folytató vállalkozások elsőfokú hatósági felügyeletét a területileg illetékes Környezetvédelmi Felügyelőség, a szolgáltató tevékenységet folytató vállalkozások elsőfokú hatósági felügyeletét a település jegyzője látja el.

Az 1991. évi XX. törvény 85. § (1.) bekezdése szerint a települési önkormányzat képviselő testületének feladat- és hatáskörébe tartozik: területek zajvédelmi szempontból védetté nyilvánítása, csendes övezet kialakításának elrendelése a zaj ellen fokozott védelmet igénylő létesítmény körül, helyi zaj- és rezgésvédelmi szabályok kialakítása. A fenti rendelet (2.) bekezdése alapján a polgármester hatáskörébe tartozik szolgáltató tevékenységet ellátó üzemi létesítmény esetén a veszélyes mértékű zajt és rezgést okozó tevékenységek korlátozása, felüggesztése, illetőleg feloldása.

80/1999. (VI. 11.) Korm. rendelet

a telepengedély alapján gyakorolható ipari és szolgáltató tevékenységekről, valamint a telepengedélyezés rendjéről

A Kormány a telepengedély alapján gyakorolható ipari és szolgáltató tevékenységekről, valamint a telepengedélyezés rendjéről a következőket rendeli el:

1. § (1) 12 10 A rendelet hatálya kiterjed jogi személyekre, jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaságokra, természetes személyekre (egyéni vállalkozókra, bedolgozókra), bér munkát, illetve, aktív feldolgozást végzőkre, valamint a külföldi vállalkozások magyarországi fióktelepeire, amelyek e rendelet mellékletében felsorolt olyan ipari, szolgáltató, raktározási tevékenységet folytatnak, ahol a felhasznált és a technológia során keletkezett anyagok, illetőleg üzemeltetett berendezések miatt a végzett munkafolyamatok következményeként egészségártalom, tűz- és robbanásveszély, vagy zavaró környezeti hatásuk miatt levegő-, víz-, talajszennyezés, zajhatás léphet fel.

(2) 13 A rendelet hatálya nem terjed ki a külön jogszabály szerint környezeti hatásvizsgálatköteles tevékenységekre.

2. § (1) A rendelet mellékletében meghatározott tevékenységeket telepen vagy építményben, építményrészben, mint önálló rendeltetési egységben (a továbbiakban együtt: telep) csak telepengedély alapján lehet megkezdeni, vagy folytatni (a továbbiakban: telepengedély).

(2) 14 A telepengedélyt az ipari, szolgáltató tevékenység végzésére, valamint a környezetre és az egészségre veszélyes anyagok és készítmények raktározására használt telepre a tevékenység folytatója kérelmezi.

3. § (1) A telepengedélyt a telep fekvése szerint illetékes települési önkormányzat (fővárosban a fővárosi kerületi önkormányzat) jegyzőjétől (a továbbiakban: jegyző) kell kérni.

(2) Új telep létesítése, vagy a telepengedéllyel rendelkező telepen folytatott tevékenységi kör bővítése, megváltoztatása vagy módosítása esetén az új telep használatba vételét (építési tevékenység végzése esetén a használatbavételi engedélyezési eljárást követően), illetve a tevékenységi kör bővítésével, megváltoztatásával, módosításával járó tevékenység megkezdését megelőzően kell a telepengedélyt kérni.

(3) A telepengedély nem mentesíti a telepengedély jogosultját a szükséges más hatósági (építési, használatbavételi, a rendeltetés megváltoztatására irányuló stb.) engedélyek megszerzésének kötelezettsége alól.

(5) Amennyiben a telepen a közműves ivóvízellátásról és a közműves szennyvízelvezetésről szóló 38/1995. (IV. 5.) Korm. rendelet 2. számú mellékletében felsorolt anyagokat használnak, a szennyvíz közcsatornába vezetésének előfeltétele a vízügyi hatóság által megfelelőnek minősített szennyvíz előtisztító berendezés megléte.

f) a telepen lévő vagy felhasználandó, illetve az alkalmazott technológia során keletkező hulladékokat, egészségre vagy környezetre veszélyes anyagokat, azok gyűjtésének, kezelésének módját, a 233/1996. (XII. 26.) Korm. rendelet szerinti, előzetesen beszerzett ÁNTSZ tevékenységi engedélyt,

i) ivóvíz-, iparivíz-ellátást, a szennyvízgyűjtést és -elhelyezést, a szennyvíztisztítási megoldásokat,

j) az üzemeltetéshez és/vagy a létesítendő munkahely, tevékenység megjelölésével az egészséget nem veszélyeztető munkavégzéshez szükséges mesterséges szellőztetés módját,

k) a szennyezett levegő elvezetésének és tisztításának helyét és módját, az elszívott levegő utánpótlásának módját,

l) a telep üzemeltetéséhez szükséges hőtermelő berendezés egyedenkénti típusfűtő-teljesítmény adatait,

m) a környezetre gyakorolt hatást (talaj, felszíni és felszín alatti vizek, zaj, bűz, füst, tűz- és robbanásveszély, üzemszerű szennyezés kibocsátása stb.) és az esetleges üzemzavar miatt várható környezeti hatások elkerülésének módját,

n) a környezetre veszélyes technológiák alkalmazása esetén a külön jogszabályban meghatározott környezeti kárelhárítási tervet,

o) a munkavállalók egészségét veszélyeztető tevékenység esetén a külön jogszabályokban előírt munkavédelmi üzembe helyezés várható időpontját,

p) amennyiben van, a környezetvédelmi minősítés (ISO 14000) tényét,

r) a tevékenység végzését engedélyező már meglévő szakhatósági (ÁNTSZ, építési, tűzvédelmi, környezetvédelmi vízügyi, természetvédelmi stb.) hozzájárulásokat, engedélyeket.

5. § (1) 2 Abban az esetben, ha a kérelmező nem rendelkezik korábbi telepengedéllyel, illetve, ha a telepengedélyezési eljárást nem előzte meg építésügyi hatósági engedélyezési eljárás, úgy a jegyző az építésügyi hatóság szakhatósági állásfoglalása alapján a telepengedély kiadására vonatkozó döntése előtt köteles meggyőződni arról, hogy a településrendezési tervben meghatározott övezeti besorolás alapján a kérelemben feltüntetett telepen az adott tevékenység végezhető-e.

(2) Amennyiben az (1) bekezdésben foglalt övezeti besorolás alapján nem kizárt a tevékenység folytatása, úgy a jegyző köteles helyszíni szemlét tartani a telepen, amelyre az engedély kiadását kéri.

A jegyző a helyszíni szemléről értesíti

- a) a kérelmezőt,
- b) az adott ingatlan és a szomszédos ingatlan tulajdonosait (használóit, kezelőit, társasházak, lakásszövetkezetek esetén azok közös képviselőit),
- c) az ÁNTSZ illetékes városi, fővárosi, kerületi intézetét,
- d) az illetékes környezetvédelmi szakhatóságot,
- e) az elsőfokú építésügyi szakhatóságot [ha a telep létesítéséhez építési engedély nem szükséges, vagy a működő telephelyen az eredetitől eltérő, a mellékletben felsorolt tevékenységet (is) kívánnak folytatni],
- f) az elsőfokú vízügyi szakhatóságot,
- g) az illetékes rendőrkapitányságot,
- h) a mellékletben *-gal megjelölt esetekben a tűzvédelmi szakhatóságként eljáró hivatásos önkormányzati tűzoltó parancsnokságot,
- i) védett természeti terület esetén a természetvédelmi hatóságot,
- j) a folytatni kívánt tevékenységtől függően az illetékes Megyei (Fővárosi) Növényegészségügyi és Talajvédelmi Állomást, illetve a megyei állategészségügyi és élelmiszerellenőrző állomást,
- k) a polgári védelem illetékes területi szerveinek képviselőit,
- l) azon szakhatóságokat, akik a tevékenység végzéséhez már korábban, előző hatósági eljárásban (pl. építésügyi hatósági engedélyezési eljárásban) hozzájárultak és a hozzájárulásokat a kérelemhez csatolták, a szemlére nem kell meghívni.

(3) A jegyző az értesítést - a kérelemben megjelöltek egyidejű megküldésével – a helyszíni szemle megtartása előtt legalább 15 nappal korábban küldi meg.

Az értesítésben a jegyző felhívja a (2) bekezdés b) pontjában foglalt meghívottak figyelmét, hogy távolmaradásuk a szemle megtartását nem akadályozza. Távolmaradás esetén a szemle időpontja előtt a jegyzőhöz írásban beadott észrevételeket a jegyző a szemlén ismerteti.

(4) A (2) bekezdés c)-j) pontjaiban megjelölt szakhatóságok szakhatósági állásfoglalásukat a szemle megállapításairól felvett jegyzőkönyvbe diktálhatják, vagy az azt követő 15 napon belül írásban közölhetik.

(5) A helyszíni szemlén a jegyző jegyzőkönyvben rögzíti a véleményeket és saját megállapításait.

6. § A jegyző helyszíni szemle megtartása, illetve az 5. § (1) bekezdésében foglaltak vizsgálata nélkül dönthet a telepengedély megadásáról abban az esetben, ha megállapítja, hogy a telepen végzett azonos tevékenységekre adtak telepengedélyt, vagy a tevékenység végzéséhez szükséges – külön jogszabályban meghatározott – rendeltetismódosításra korábban már engedélyt adtak, az engedélyezés során mérlegelendő körülmények időközben nem változtak és a folytatni kívánt tevékenység céljára a telep továbbra is alkalmas. A jegyzőnek a szakhatóságok állásfoglalását ebben az esetben is meg kell kérnie, kivéve, ha a szakhatósági hozzájárulások megadásától három év még nem telt el.

7. § (1) A jegyző a telepengedélyt akkor adja meg, ha a szakhatósági hozzájárulások alapján megállapítja, hogy a telep megfelel a munkavégzésre (munkahelyre) vonatkozó előírásoknak, a tevékenység a telep környezetében élők nyugalma nem zavarja, a dolgozók, a környezetben élők egészségét és a környezetet nem veszélyezteti.

(2) A jegyző a telepengedély megadására vonatkozó határozatáról a kérelmezőn kívül értesíti az eljárásban részt vevő hatóságokat és szervezeteket, valamint az Országos Munkabiztonsági és Munkaügyi Felügyelőség területi szervét.

8. § (1) A jegyző a telepengedéllyel kapcsolatban az engedély megadásakor – vagy lakossági bejelentésre indított vizsgálat, illetve a hatósági ellenőrzések megállapításai alapján később is – megfelelő határidő kifizetésével kötelezheti a telepengedély jogosultját meghatározott átalakítások vagy változtatások elvégzésére, illetve intézkedések megtételére.

(2) Amennyiben a telepengedély megadását követően a 4. § a)-c) és e)-r) pontjaiban megjelölt adatokban változás következett be, arról a telepengedély jogosultja 30 napon belül köteles a jegyzőt írásban értesíteni.

A jegyző az adatokban bekövetkezett változásról az engedélyezési eljárásban részt vevő szakhatóságoknak, az Országos Munkabiztonsági és Munkaügyi Főfelügyelőség területi szervének értesítést küld, illetve megteszi a szükséges további intézkedéseket. 9

(3) Abban az esetben ha a telepengedély jogosultja

a) tevékenységi körét engedély nélkül változtatta meg, illetve további tevékenységgel bővítette, vagy

b) a tevékenységére vonatkozó jogszabályi előírásoknak nem tesz eleget, vagy

c) telepe a hatályos jogszabályi, valamint az engedély alapját képező feltételeknek nem felel meg, vagy az (1) bekezdésben előírt követelményeket nem teljesíti, továbbá

d) felszólítás ellenére sem teszi meg a szükséges intézkedéseket, a jegyző az észlelt hiányosságok megszüntetéséig, de legfeljebb 90 napra a tevékenység telephelyen történő gyakorlását felfüggesztheti, vagy korlátozhatja. A meghatározott időtartam elteltét követően a jegyző a telepengedély visszavonásáról határoz, amelyről értesíti a (2) bekezdésben megjelölt szervezeteket és az egyéni vállalkozói igazolványt kiadó körzetközponti jegyzőt is.

9. § A telepengedély meglétét a jegyzőn kívül az eljárásban résztvevő hatóságok és a fogyasztóvédelmi felügyelőségek is jogosultak ellenőrizni, szükség esetén hatósági jogkörüket gyakorolni, továbbá indokolt esetben a jegyzőnél kezdeményezni a telepengedély visszavonását.

10. § (1) Ez a rendelet a kihirdetését követő negyedik hónap első napján lép hatályba.

(2) 15 Azok, akik e rendelet hatálybalépésekor már működő telepen végzik a rendelet hatálya alá tartozó tevékenységet, kötelesek 2002. december 31. napjáig telepengedélyt kérni.

(3) Felhatalmazást kap a belügyminiszter, hogy a telepengedélyezési eljárásért fizetendő igazgatási szolgáltatási díj mértékét, megfizetésének, kezelésének és nyilvántartásának részletes szabályait - a pénzügyminiszterrel egyetértésben - rendeletben állapítsa meg.

4. A MEGVALÓSÍTÁS KULCSTERÜLETEINEK MEGHATÁROZÁSA

4.1. A település számára néhány súlyponti, kiemelten kezelt cél/feladat kijelölése

A települési környezetvédelmi programban már az eddigiekben bemutattuk és ismertettük a település számára elvégzendő feladatokat és elérendő célokat. Ezek közül a legjelentősebbek és kiemelten kezelendők:

- belvízveszély elhárítása (környező településekkel összhangban oldható meg);
- hulladékkezelés (regionális lerakók kijelölése, építése);
- a térség „elzártságának” feloldása a javasolt úthálózat kialakításával;
- ivóvízbázis védelmének megoldása;
- az országos viszonylatban is kiemelkedő „túzórezervátum” megóvása;
- a települési (kistérségi) zöldfelületek (parkok, erdők) növelése;
- földvédelem.

A felsorolás talán fontossági sorrendet is jelöl, azonban megemlítené, hogy a felsorolt elemek közül néhány egymással kölcsönhatásban áll, így a felsorolt elemeknél történő beavatkozásnál figyelembe kell venni a másokban bekövetkező változást is.

4.2. A települési környezetvédelmi célok összehangolása a területfejlesztési tervekkel programokkal

Fejlesztési prioritás, környezetfejlesztés és vízbázisvédelem

A megye környezeti problémákkal foglalkozó fejlesztésének alapvető célja, hogy hosszú távon teremtsen összhangot a környezet és a társadalmi-gazdasági folyamatok között, hiszen a gazdasági döntéshozásnak a környezeti következmények felelősségét is vállalnia kell, a környezetvédelem szempontjainak a gazdasági szabályozásban is érvényesülnie kell. Ennek megfelelően a környezetfejlesztés áthatja az egész területfejlesztést. A környezeti elemek és természeti erőforrások specifikus veszélyeztetettsége miatt a fenntartható fejlődés érdekében önálló programokat is ki kell dolgozni.

A közműhálózat nyitottsága nagy. A hulladék szelektív gyűjtése, megnyugtató ártalmatlanítása, illetve elhelyezése környezet-technológiai értelemben csak négy-öt településen megoldott, a forgalomnövekedés környezeti ártalmait az önkormányzatok nem tudják megfelelően korrigálni. Az említett infrastruktúrák kiépítése anyagi forrás, illetve a lakosság környezetcentrikus szemlélete és cselekvőkészsége hiányában lassan halad.

A megye lakosságának mintegy kétharmadát egészséges vízzel ellátó Maroshordalékkúp vízkészlet-nagyságának pontosítása ellátás-biztonsági okokból fontos probléma, melynek megoldása nemzetközi együttműködést is igényel, hiszen a vízbázis kétharmad része Románia területére esik. A régebben ismert, részben vagy egészben már megoldott ivóvízminőségi gondok mellett az utóbbi években derült fény a szeghalmi-füzesgyarmati körzet néhány településén (a Sárrét területén) a rétegvizek magas jódtartalmára, melynek eltávolítása a gyakorlatban egyelőre még nem megoldott, a víztisztítás költségei pedig magasak.

A lakosság számára meghatározó fontosságú az egészséges élet mindennapi feltételeinek megteremtése (tisztá víz, levegő, egészséges ételmiszer stb.). E téren a mai legfontosabb megyei feladatok: az egészséges ivóvíz biztosítása, a porterhelés mentesítése a nagyobb településeken, megfelelő rekreációs környezet biztosítása.

A térség talajainak kétharmadára a talajtermékenységet gátló tényezők jelenléte, illetve az elindult talajdegradációs folyamatok a jellemzők (savanyodás, szikesedés, mélyben sófelhalmozódás, nagy agyagtartalom, szerkezetleromlás, defláció), ami még a legjobb minőségű talajokon is problémát jelenthet.

A térség jövője nagyban függ a talajok termőképességének megőrzésétől. Az egészséges élelmiszerek termeléséhez elkerülhetetlen a kemizálás mérséklése. A jelen és a jövő generációk érdekében ezt a technológiai váltást indokolt lenne mielőbb elkezdni.

Az elmúlt időszakok egyre kiszámíthatatlanabb hazai és külföldi árvízi eseményei azt mutatják, hogy tovább kell elemezni az árvízi biztonság kérdését.

A nemzeti vagyon árvízkatasztrófák elleni védelmét – az eddig alkalmazott módszerek (töltésfejlesztések, vész- és szükség tározások) megtartása mellett – ki kell egészíteni a művek állapotának alaposabb megismerésével, valamint a technika fejlődésének eredményeit felhasználó korszerű információs rendszerekkel.

A természetközeli élőhelyek, erdők, gyepek, wettlandok (az erdő területek a megye területének 4%-át sem érik el) és a védett területek (nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület) kiterjedése az országos mutatók felét is alig haladják meg. Komoly problémát jelent a természeti környezet rehabilitációjának költségessége, a megfelelő propaganda hiánya a falusi-, öko- és vadász-idegenforgalom, valamint a természet- és tájvédelem kistérségi összekapcsolásának hiánya.

A kistérség a tiszta környezet, a nemzetközileg is értékes „természetes” táj és élővilág (a természeti értékek európai összehasonlításában is egyedülállónak tekinthetők), és a termálvizekben rejlő balneológiai adottságok alapján lehet vonzó az itt élők és az ide látogatók számára.

Célok

A környezet-egészségügyi szempontok figyelembevételével biológiailag egészséges és esztétikailag kellemes környezet megteremtése, az ivóvízbázis sokoldalú védelme.

A területhasznosítás hosszú távú érdekek szerinti módosításával, valamint fokozott talajvédelemmel az intenzív hasznosítású területeken a talajok termőképességének fenntartása, a vízhiányos területek felszíni vízzel való ellátásának megoldása.

A tágabb térség időjárási szélsőségeihez, az ebből fakadó hidogeográfiai függőséghez és az áradások hevesességéhez alkalmazkodó (nemzetközi együttműködésen alapuló), gazdaságos és biztonságos vízkár-elhárítási rendszer kialakítása.

A természet-, táj- és műemlékvédelemmel vonzó lakókörnyezet megteremtése, a fenntartható szabadidőipar elterjedésének segítése, az elmaradott falusi térségek fejlődési esélyének javítása.

Javasolt intézkedések (programok)

Vízbázisvédelem

Az ivóvízbázisok lokális és regionális védelmében döntő fordulatot a Kormány a 2249/1995. (VIII. 31.) számú határozata hozott azzal, hogy elfogadta az ivóvízbázisok védelmére vonatkozó rövidtávú célprogramot, amelyben részletesen meghatározza az elvégzendő feladatokat és rendelkezik a felmerülő költségek biztosításáról is. A vízbázisvédelem és a víz-háztartási egyensúly megőrzése szempontjából a Maros-hordalékkúp területe az Országos Területfejlesztési Koncepcióban is kiemelt fontossággal bír.

A települések szennyvízcsatornázásának és szennyvíztisztításának középtávú fejlesztését a 2207/1996. (VII. 24.) Kormányhatározat, valamint az Országos Szennyvízelvezetési Keretterv állapítja meg. Ennek alapján kell elkészíteni a megyei szennyvízelvezetési és -tisztítási részletes fejlesztési tervet. Az EU szabályok szerint a 2000 LE (lakosegyenérték) feletti településeket szennyvízcsatornával és biológiai szennyvíztisztítóval kell ellátni. A délbékési sérülékeny vízbázisú területek ennél kisebb településein szintén javasolt a csatornahálózat kiépítése és térségi szennyvíztisztítóra való csatlakoztatása, míg a kevésbé vagy nem veszélyeztetett 2000 LE alatti településeken az alternatív megoldások mérlegelése célszerű. A megye csatornázottsági helyzete további fejlesztések nélkül is lényegesen javítható a már el-

készült művek jobb kihasználásával és a csatornára való rákötések szorgalmazásával, ami az önkormányzatok és az üzemeltető szervezetek közös feladata.

A hosszú távú ivóvízellátás fejlesztésének alapját az Önkormányzati Törvény adja meg. A megvalósítás érdekében az érdekeltek bevonásával részletes megyei fejlesztési tervet kell készíteni, kiemelve a megye területének a Körösök-Berettyó vízföldtani tájegységére és a Maros-hordalékkúp peremére eső részét, illetve az ezeken lévő településeket és külterületi lakott helyeket.

Célszerű lenne a termásvíz kinyerésének mint alternatív energiaforrásnak a gazdasági és környezetvédelmi szabályozása is, tekintettel arra, hogy hasznosítása iránt indokolt mezőgazdasági (termál-biokertészet) és idegenforgalmi (balneológiai) érdeklődés is mutatkozik. A hévízkitermelés növelését viszont a rétegyomás-megőrzés és a környezet védelme érdekében csak az elhasznált hévizek további hasznosításával és/vagy a tárolórétegbe történő visszasajtolásával lehet megengedni.

Talajvédelem

A mennyiségi földvédelem érdekében a nem agrárjellegű földhasználat során szigorú takarékoságot kell érvényesíteni. A talaj termőképességének megőrzéséhez a beavatkozások összehangolására van szükség, amit komplex, rövidtávú környezetterhelési állapotfelméréssel kell kezdeni.

A gyenge termőképességű, rossz minőségű talajok esetében támogatni kell a területhasznosítás módjának fokozatos megváltoztatását (például azokat a területeket célszerű erdősíteni, gyepesíteni, amelyeken a későbbi időszakban sem tervezett intenzív mezőgazdasági tevékenység végzése).

A gabona túlzott vetésterületi arányának mérséklését a biomelioratív növénytermesztés (vetésváltás, pillangósok termesztése) növelésével célszerű elérni.

A talajdegradáció megfékezésére folytatni kell a mezővédő erdősávrendszer kialakítását és az erdőtelepítést elsősorban a deflációnak leginkább kitett dél-békési síkságon. Ugyanebben a térségben az ivóvízbázis-védelem szempontjait szem előtt tartva támogatni kell az organikus vagy biogazdálkodás kiterjesztését.

A káros sófelhalmozódás megakadályozása érdekében korlátozni szükséges a talajvíz-kitermelést, továbbá támogatni kell a talajkímélő öntözési technológiák alkalmazását.

Településkörnyezet-fejlesztés

A településkörnyezet védelmének érdekében a környezetbarát szemlélet kialakítását és a társadalmi aktivitás növelését ösztönző programokat kiemelten kell támogatni.

Hulladékszegény technológiák alkalmazásával csökkenteni kell a keletkező hulladékok mennyiségét, a hulladékhasznosítás bevezetésével (hulladék-feldolgozó és -újrahasznosító háttérpar) pedig az ártalmatlanítandó hulladékok mennyiségét. Ezen megoldások a rendszeres hulladékgyűjtésbe kapcsolt lakások arányának növelésével válhatnak sikeressé. Javasolt továbbá a hulladékgyűjtés és ártalmatlanítás korszerű kistérségi szintű feltételeinek megteremtése.

A lakossági szilárdhulladék-gyűjtés során a szelektív szemétygyűjtés lehetőségét középtávon fokozatosan meg kell teremteni.

Támogatni kell a veszélyes-hulladék (egészségügyi és különleges kezelést igénylő hulladék, beleértve a kommunális eredetű veszélyes hulladékot is) technológiailag megbízható ártalmatlanítását, és kiemelt figyelmet kell fordítani a szabályozó rendeletek betartására.

A korszerű fűtőszervezet kialakításával (a gázvezeték kiépítésének befejezésével és be kötött lakások arányának növelésével) a még e szempontból hátrányos területeken csökkenteni kell a téli időszak potenciális légszennyező forrásait.

A levegőtisztaság-védelem fontos eszköze a fenntartható közlekedésszervezés és a közlekedés-technológia fejlesztése. Ezek a beavatkozások a közlekedési zajterheléseket is lényegesen csökkentenék.

A központi és megyei szervek bevonásával, programok kidolgozásával szakmai segítséget kell nyújtani az önkormányzatok számára például a termálbiokertészetből, a belterületi állattartásból származó terhelések csökkentésének, az illegális és felhagyott hulladéklerakók ártalmatlanításának megoldására, valamint a városok átszellőzése és humán komfortja érdekében a zöldterület-fejlesztésre.

Árvíz- és belvízvédelem

Az árvízvédelem-fejlesztés során az árvízvédelmi öblözetek veszélyeztettségének mértékével és gazdasági értékével arányos kiépítettségi szint kialakítása lenne célszerű, amit az éghajlati szélsőségek és az áradások hevessége indokol.

Természetvédelem

A különböző fejlesztési programok megvalósítása nem járhat együtt a természetes vagy természetközeli élőhelyek megszüntetésével, irreverzibilis megváltoztatásával. Ennek érdekében el kell készíteni Békés megye védett területeinek és természeti területeinek (fogalom meghatározás – 1996. évi LIII. törvény) elhelyezkedésén alapuló, környezeti szempontból értékes térségek, régiók, lehatárolását. Ehhez kapcsolódhatna az úgynevezett Környezetileg Érzékeny Területek (ESA) lehatárolása, ami az EU-ban már gyakorlattá vált. Mindez jól szolgálná a békési táj egyedi arculatának megőrzését, hosszú távon növelhetné a térség vonzerejét, és így a megye az egyre inkább fejlődő európai ökoturizmus egyik magyarországi célpontjává válhatna. Ehhez felhasználható a flamand-magyar Körös-vidék Pilot Projekt is.

Az Országgyűlés 24/1997. határozata értelmében a természetvédelmi szempontból legértékesebb holtmedrek Szentély holtágként a Körös-Maros Nemzeti Park kezelésébe átadandók, így megóvásuk biztosítva lesz. Valamennyi morotva típusú holtmeder helyi jelentőségű és tájképi értékeit az önkormányzatoknak, a kezelőknek és a hasznosítóknak kell megőrizni.

A természeti értékek színvonalas bemutatását elsősorban a Körös–Maros Nemzeti Park bemutatóhelyein, továbbá a védett területeken többnyelvű infrastruktúra (tájékoztató táblák, megfigyelő tornyok, kijelölt ösvények stb.) kiépítésével/fejlesztésével kell színvonalasabbá tenni, megteremtve ezzel a természeti értékekre épülő minőségi turizmus, falusi, illetve ökoturizmus feltételrendszerét, a természetvédelem szempontjainak maradéktalan figyelembevételével.

4.3. A település környezetvédelmi elképzeléseinek összehangolása a megye és a szomszédos települések területfejlesztési, rendezési terveivel és környezetvédelmi programjaival

Dévaványa mint település környezetvédelmi elképzeléseit a környező települések területfejlesztési rendezési terveivel és programjaival tágabb értelemben a megye hasonló programjaival, még bővebben a regionális környezetvédelmi programok segítségével és figyelembevételével tudja csak megoldani. A településre vonatkozó különböző programokat és koncepciókat a tervelőzményekben (1.3.) már ismertettük. Megemlítjük a különböző programok stratégiai alapelveit a (5.1.) fejezetben.

5. A PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSA ESZKÖZEINEK RÖGZÍTÉSE

A feladatok megoldásának tervezésekor figyelembe kell venni:

- a már megkezdett beruházásokat,
- a környezetre gyakorolt hatások kockázatosságát, illetve
- az önkormányzat saját forrásból és pályázatokon, támogatásokból elnyerhető gazdasági lehetőségeit.

5.1. A program stratégiai alapelvei

A közös települési környezetvédelmi program az 1995. évi LIII. törvényben előírtaknak megfelelően az alábbi részterületeket vizsgálja, ill. ad javaslatot a megoldásokra:

- a térségi települési környezet tisztasága és védelme;
- a csapadékvíz elvezetés, vízrendezés;
- a kommunális szennyvízkezelés, beleértve a települési folyékony hulladékot is (gyűjtés / elvezetés, tisztítás);
- a kommunális hulladékkezelés (beleértve a lakossági kommunális szilárdhulladékot, a termelési hulladékot és a veszélyes hulladékhányadot);
- a lakossági- és közszolgáltatási (vendéglátás, településüzemeltetés, kiskereskedelem) eredetű zaj-, rezgés- és légszennyezés elleni védelem;
- a helyi közlekedés szervezés;
- az ivóvízellátás;
- az energiagazdálkodás;
- a zöldterületi gazdálkodás;
- a feltételezhető rendkívüli környezetveszélyeztetés elhárításának és a környezetkárosodás csökkentésének településekre vonatkozó feladatai és előírásai.

A kistérség speciális helyzetére tekintettel ezen felül foglalkozni kellett még az alábbi kérdéskörökkel is:

- az árvízvédelmi veszélyeztetettség hatása;
- az állati hulladék és állattartási maradékok;
- a holtágak, morotvák, tavak vízminősége;
- a természetvédelmi területek védelme, hasznosítása,
- földvédelem.

5.2. A tervezés – szabályozás – finanszírozás kérdései

Kt.56. § (1) A központi költségvetés

a) támogatja a Programban meghatározott kiemelt környezetvédelmi és a nemzetközi kötelezettségvállalásokból adódó feladatok megoldását;

b) hozzájárul a környezeti károk felszámolásához azon esetekben, amikor az másra át nem hárítható, illetőleg a károk okozója ismeretlen, vagy a károkozásért való felelőssége nem érvényesíthető;

c) megelőlegezi az azonnali beavatkozást igénylő környezetkárosítás csökkentése, megszüntetése költségeit;

d) támogatja a környezetvédelmet szolgáló intézkedéseket, különösen az Információs Rendszer kiépítése és működtetése, a közigazgatási ellenőrzés, az oktatás és ismeretterjesztés, a kutatás, a társadalmi környezetvédelmi tevékenység területén.

(2) A környezet kisebb igénybevételét és terhelését okozó technológiák alkalmazása, a környezetkímélő termékek előállítása és szolgáltatások nyújtása, adó-, vám- és illetékkedvezmények biztosításával támogatható.

(3) A szennyvízcsatorna-hálózat építés beruházási költségeihez befizetett lakossági hozzájárulás mentes az általános forgalmi adó fizetése alól.

Kt. 57. § A környezetvédelmi alap célfeladat fejezeti kezelésű előirányzat a környezetkímélő gazdasági szerkezet kialakításának ösztönzését, a környezeti ártalmak megelőzését, csökkentését, a bekövetkezett környezeti károk felszámolását – a külön törvényben meghatározott tájrendezést -, továbbá természeti értékek és területek fenntartását, a leghatékonyabb megoldások, továbbá a külön jogszabályban meghatározott tevékenységek esetén az elérhető legjobb technika ösztönzését, előmozdítását, a társadalom környezeti szemléletének fejlődését, valamint a környezetvédelmi kutatást elősegítő előirányzat.

Települési önkormányzati környezetvédelmi alapok

Kt.58. § (1) Környezetvédelmi feladatai (46. §) megoldásának elősegítése érdekében a települési önkormányzat – Budapesten a fővárosi önkormányzat is – önkormányzati rendelettel önkormányzati környezetvédelmi alapot hozhat létre.

(2) A települési önkormányzati környezetvédelmi alap bevételei:

a) a települési önkormányzat által jogerősen kiszabott környezetvédelmi bírság teljes összege,

b) a területi környezetvédelmi hatóság [65. § (1) bek. a) pont] által a települési önkormányzat területén jogerősen kiszabott környezetvédelmi bírságok összegének harminc százaléka,

c) a környezetterhelési díjak és az igénybevételi járulékok külön törvényben meghatározott része,

d) a települési önkormányzat bevételeinek környezetvédelmi célokra elkülönített összege,

e) egyéb bevételek.

(3) Ha a települési önkormányzat nem hoz létre önkormányzati környezetvédelmi alapot, a (2) bekezdés c) pontjában foglalt bevétel nem illeti meg.

(4) Az önkormányzati környezetvédelmi alapot környezetvédelmi célokra kell felhasználni.

(5) A települési önkormányzati környezetvédelmi alap felhasználásáról a képviselő-testületnek évente a költségvetési rendelet (Áht. 65. §) és a zárszámadás (Áht. 85. §) elfogadásával egyidejűleg kell rendelkeznie.

(6) A környezet igénybevételével, terhelésével, szennyezésével érintett települési önkormányzat kezdeményezheti a (2) bekezdés a), b) és c) pontja szerinti bevétellel rendelkezni jogosult települési önkormányzatnál a bevétel arányos megosztását a hatásterületen lévő települési önkormányzatok között. Igényének mértékét adatokkal alá kell támasztania.

(7) Ha a (6) bekezdés szerinti megosztás kérdésében, illetőleg mértékében az érintett települési önkormányzatok között nem jön létre egyezség, a kezdeményező települési önkormányzat a megyei bíróság székhelyén működő városi bírósághoz, a fővárosban a Pesti Központi Kerületi Bírósághoz keresetet nyújthat be. Az eljárás illetékmentes.

5.3. A program pénzügyi igényeinek meghatározása, a megvalósításban résztvevők költségviselése – forráslehetőségek feltárása

Támogatási formák

A környezetvédelmi feladatok megvalósítása minden esetben többszereplős, összetett folyamat, amelyet mindig csak rendszerben gondolkodva lehet eredményesen végezni.

Lehetséges források

A környezetvédelmi célú beruházások alapvető jellegzetessége, hogy költségigényesek és csak saját erőből általában nem valósíthatók meg.

Ennek megfelelően alapos előkészítő és szervező munkát igényel nem csak a műszaki megalapozásuk, hanem a megvalósításhoz szükséges források előteremtése is.

A támogatások iránya, feltételei és mértéke ugyan (a mindenkor prioritásokat figyelembe véve) évről – évre változik, de a környezetvédelem fontos részterületei az irányelvek és kötelezettségvállalások ismeretében hosszú évekre komoly támogatottságra számíthatnak.

Fontos annak ismerete, hogy a vállalatok / vállalkozások gazdasági helyzete, ill. az adóztatási / elvonási rendszer nem hagy elegendő forrást az érintetteknek a megfelelő mértékű környezetvédelmi célú fejlesztésekre. Így pl. a környezetterhelési díjak, vagy már hasonló típusú elvonások csak megfelelő támogatási mechanizmusok párhuzamos működtetésével együtt hozhatnak eredményt

A finanszírozhatóság fontos részterületei:

- résztvevők érdekeltségének megteremtése;
- önfelfinanszírozási lehetőségek erősítése;
- koncentrált támogatások nyújtása.

A hazai támogatási rendszer pályázható forrásai

a) A környezetvédelmi beruházások legjelentősebb forrása a **céltámogatás**, egyes esetekben - a **címzett támogatás**. Ennek mértéke közös beruházások esetén elérheti a 60 %-ot is. A pályázatok a mindenkor érvényes feltételekkel adhatók be kötött időpontokban.

b) Az Észak-Békési Kistérség, mint többszörösen is hátrányos helyzetű térség, reálisan számított **területfejlesztési támogatásra** jogosultsága alapján 20-40 %-os mértékig, gyakorlatilag (a források kötöttsége miatt) 3-15 %-ig.

c) Az **állami alapok** jelenleg átszervezés alatt vannak, így arról valós információ jelenleg nem áll rendelkezésre. Ami valószínűsíthető, az az, hogy szigorúbb feltételek és ellenőrzés mellett lehetséges majd pályázni, ill. felhasználni azokat.

d) Jelentős forrásokra nyílik / nyílnak lehetőségek - főként regionális feladatokhoz, forrásokon - a **PHARE-**, valamint az EU tagság előkészítéséhez, ill. a tagság megszerzését követően pályázható alapokon keresztül.

Az erre vonatkozó pályázatok minden vonatkozásban szigorú előírásokat tartalmaznak és átfutási idejük is lényegesen hosszabb, mint az egyes hazai pályázatoknál megszokott.

A PHARE program eredetileg a közép-Európai országok szerkezet-átalakítási kihívására adott gyors reakciókra készült, mára pedig a csatlakozást segítő stratégiai egyik kulcsfontosságú elemévé vált. A PHARE – középtávú kitévései szerint - olyan finanszírozási eszköz, amely jobb lehetőségeket biztosít az infrastruktúra fejlesztéséhez és a régiók együttműködéséhez. E feladatok ellátására 6,7 Milliárd ECU-t hagytak jóvá az 1995 - 1999. közti időszakra. Ebből a Magyarországra jutó keret még közel sincs kihasználva, így pályázati úton a lehető legtöbb támogatást kell megszerezni a kistérség számára.

Az EU tagság a jelenleg ismert gyakorlat szerint egyben támogatási lehetőségeket is jelent, melyre a hazai gondok és források ismeretében nagy szükségünk is lenne. A túlzott várakozások azonban e források esetében nem célszerű, mint a támogatások rendszere a tényleges csatlakozásig alapvetően változhatnak.

Mindent összevetve egy kellően előkészített és indokolt, támogatásokra jogosult feladat elvégzéséhez kedvező forráskombinációval akár 70-80 %-os támogatottság is megszerezhető. A fennmaradó 20-30 %-os saját erő forrása önkormányzati és lakossági forrás, hitel vagy befektetői tőke lehet.

e) A környezetvédelmi feladatok megoldását segítheti, ha a települések önkormányzatai **környezetvédelmi alapot** hoznak létre az 1995. évi LII. TV. alapján.

Ennek bevételei

- a települési önkormányzat által jogerősen kiszabott környezetvédelmi bírság összege;
- a területi környezetvédelmi hatóság által a települési önkormányzat területén jogerősen kiszabott környezetvédelmi bírságok összegének 30 %-a;
- a környezetterhelési díjak és az igénybevételi járulékok külön törvényben meghatározott része;
- a települési önkormányzatok bevételeinek környezetvédelmi célokra elkülönített összege.

Ha a települési önkormányzat nem hoz létre önkormányzati környezetvédelmi alapot, akkor a fenti bevételek nem illetik meg.

Az önkormányzati környezetvédelmi alapot környezetvédelmi célokra kell felhasználni. A település önkormányzati környezetvédelmi alap felhasználásáról a képviselő-testületnek évente a költségvetési terv és a zárszámadás elfogadásával egyidejűleg kell rendelkeznie.

f) Üzemeltetési támogatás

A környezetvédelmi beruházások magas költsége mellett azok üzemeltetése is jelentős – lakossági, önkormányzati, vállalkozói – forrásokat igényel. Ebből viszont az érintettek egyre kevesebbet tudnak vállalni, így előfordulhat az, hogy egy-egy fontos beruházás megvalósítása az üzemeltetési költségek nem vállalása miatt csúszik vagy marad el.

Szükséges tehát, hogy a környezetvédelmi célú beruházások üzemeltetési költsége – hasonlóan, mint pl. a víz-, szennyvíznél (szippantott is) már működőhöz – a meghatározott díjat meghaladó értékével támogatott legyen, mert az elmaradásuk következtében előálló környeztkárosodás megszüntetése várhatóan többre fog kerülni, mint a támogatás. (Erre irányuló törekvés a hulladékos törvénytervezetében már szerepel is.)

A pénzügyi források lehetőségei:

– A területfejlesztési és kiegyenlítési célleírányzat megyei decentralizált és központi része

- Cél- és címzett támogatások,
- Külföldi célprogramok (Phare, Phare CBC),
- Önkormányzati források,
- Gazdasági szervezetek saját forrásai,
- Vízügyi Alap,
- Központi Környezetvédelmi Alap.

5.4. A környezetvédelem helyi intézményrendszerének kialakítása, érdemi működése feltételeinek megteremtése

A Kormány által meghatározottak szerint, telepített mérő-, észlelő és ellenőrző hálózatot, valamint az országos információs rendszert nem elég telepíteni és működtetni. A településeken, a városokban létre kell hozni a műszaki osztályon belül egy olyan csoportot, vagy megbízni egy személyt, aki ennek az információs rendszernek az adatait a településen belül figyelemmel kíséri. Ugyanez a személy (csoport) intézkedik a településen előforduló különböző környezetbiztonságot veszélyeztető események elhárításáról. Az ő feladata a környezetvédelemmel kapcsolatos a lakossági bejelentések felülvizsgálata és intézkedések megtétele. A csoport kötelessége közé tartozik a szabályozási feladatok és a hatósági

intézkedések előkészítése. Idetartozik még a legalább évenkénti lakossági tájékoztatás település környezeti állapotának alakulásáról

Szintén a csoport feladatköre az illetékes környezetvédelmi hatóság részére készítendő környezeti jelentés előkészítése.

Az intézményrendszer működési feltételeinek megteremtése önkormányzati feladat.

5.5. Helyi környezetvédelmi információs rendszer kialakítása és működtetése

Kt.49. § (1) A környezet állapotának és használatának figyelemmel kísérésére, igénybevételi és terhelési adatainak mérésére, gyűjtésére, feldolgozására és nyilvántartására a miniszter - a Kormány által meghatározottak szerint - mérő-, észlelő-, ellenőrző (monitoring) hálózatot, Országos Környezetvédelmi Információs Rendszert (a továbbiakban együtt: Információs Rendszer) létesít és működtet.

(2) Az Információs Rendszert úgy és olyan területi sűrűséggel kell megszervezni és telepíteni, hogy annak alapján

a) a környezet igénybevételének, terhelésének és a környezet állapotának változása - a társadalmi-gazdasági összefüggésekkel és a lakosság egészségi állapotára gyakorolt hatások szempontjából is értékelhető formában – mennyiségileg és minőségileg meghatározható, és nemzetközileg összehasonlítható legyen;

b) a környezetre gyakorolt hatások okai kielégítő pontossággal megállapíthatók legyenek (beleértve a károsítások okozati viszonyainak megállapításához szükséges részletes bon-tásokat is);

c) a környezetveszélyeztetés a lehető legkorábban felismerhetővé váljon;

d) a szabályozási feladatok és a hatósági intézkedések megtehetőek legyenek;

e) felhasználható legyen tervezésre.

(3) Az Információs Rendszer működtetéséhez szükséges területi feladatokat a területi környezetvédelmi hatóság [65. § (1) bek. a) pont] látja el.

(4) A környezetre gyakorolt hatásokkal kapcsolatos - jogszabályokban meghatározott - adatszolgáltatásra vonatkozó költségeket az adatszolgáltatásra kötelezett viseli.

Kt.50. § (1) A környezethasználó köteles a tevékenysége során okozott környezetterhe-
lést, környezet-igénybevételt – jogszabályban meghatározott módon – mérni, vagy technoló-
giai számítással alátámasztani, nyilvántartani, nyilvántartását a hatáskörrel és illetékességgel
rendelkező hatóságok rendelkezésére bocsátani, illetőleg adatszolgáltatást teljesíteni.

(2) A környezethasználók külön jogszabályban meghatározott köre köteles az általuk
végzett tevékenység környezeti hatását felmérni, arról rendszeresen környezeti jelentést készí-
teni és azt benyújtani az illetékes környezetvédelmi hatóság részére. A környezeti jelentésre
vonatkozó részletes szabályokat külön jogszabály határozza meg.

(3) A környezetvédelmi feladatokat ellátó önkormányzati és állami szervek – kormány-
rendeletben meghatározottak szerint – kötelesek az Információs Rendszer működtetéséhez
szükséges és náluk keletkezett adatokat az Információs Rendszer rendelkezésére bocsátani.

Kt.51. § (1) A környezet állapotára, igénybevételére és használatára vonatkozó, állami
költségvetésből fedezett vizsgálati adatok a közérdekű adatokra vonatkozó jogszabályok sze-
rint kezelendők.

(2) A miniszter az adatgyűjtés alapján évente jelentést terjeszt a Kormány elé az ország
környezeti állapotának alakulásáról.

(3) A lakóhelyi környezet állapotának alakulásáról a települési önkormányzat szükség
szerint, de legalább évente tájékoztatja a lakosságot.

Környezeti adatok bejegyzése egyéb nyilvántartásokba

Kt.52. § (1) Jogerős hatósági vagy bírósági határozattal megállapított tartós környezetkárosodás tényét, mértékét és jellegét az ingatlan-nyilvántartásban fel kell tüntetni.

(2) A bejegyzést a környezetvédelmi hatóság köteles kérni, illetve azt – felelősség bírósági megállapítása esetén - a bíróság hivatalból rendeli el.

(3) A bejegyzés alapjául szolgáló környezetszennyezettség ténye, mértéke és jellege megszűnését, illetve megváltozását az ingatlan tulajdonosa kérelmére a bejegyzést kérő hatóság, illetve a bejegyzést elrendelő bíróság állapítja meg, majd a bejegyzés törlése, illetve módosítása iránt hivatalból intézkedik.

5.6. Környezetvédelmi oktatás, nevelés, információ helyi lehetőségei

A környezetvédelmi ismeretek átfogó ismertetése, egyben az ökológiai szemlélet kialakítása minden állampolgár feladata, hiszen csak ezek ismeretében várható el hozzáértő véleménynyilvánítás, érdemi kezdeményezés, ill. egyeztetés. Az oktatás, a képzés és a tájékoztatás alapvető feladata, hogy minden ember számára közérthetővé tegye, hogy az egyes döntéseknek milyen környezetvédelmi hatásai vannak és a döntések ne érzelmi alapon, hanem megalapozottan jöjjenek meghozatalra.

Kiemelkedő fontosságúnak ítélnélhető a felnövekvő generáció oktatása, képzése.

Az emberi tevékenységet meghatározó környezettudat, mint alapvető magatartásforma kialakításában meghatározó szerepe van az óvodai nevelésnek és az iskolai oktatásnak.

A Nemzeti Alaptanterv teret enged a helyi – területi specifikumoknak a tantervekbe való beillesztésére, ezért rendkívüli fontosnak ítélnélhető, hogy a tantervek minden esetben tartalmazzák a helyi környezeti ismereteket.

Az oktatási intézmények, ill. a civil szervezetek bevonásával fel kell tárnai, ill. célszerű megvalósítani – a már nem tanulók körében is – a környezetvédelmi képzés, nevelés, ismeretterjesztés, tudatformálás egyéb lehetőségeit és eszközeit.

5.7. A környezetvédelemben a társadalmi részvétel helyi lehetőségeinek megteremtése

Környezetvédelmi kérdések és ismeretek oktatási rendszerbe való beillesztése (egészségesebb életformára nevelés, károk, veszélyek bemutatása, tervezett fejlesztések és azok hatásainak bemutatása, stb.) mellett a következők feladatok megoldása szükséges:

– az általános környezeti kultúra javítása, partnerség elérése, köztisztasági morál fokozása, programok nyilvános meghirdetése elfogadtatása, információadás; öntevékenység környezetvédelmi kezdeményezések felkarolása, ösztönzési rendszer kidolgozása, elért eredmények bemutatása, egységes életmód propagálása, stb.).

– civil szervezetek bevonása a környezetvédelemben, környezetalakításba.

– programok indításával, kiadványokkal, akciókkal, médiák bevonásával, stb. segíteni, biztosítani a lakosság tájékoztatását, ill. beszerzését.

– kapcsolódás a meglévő és rohamosan fejlődő környezeti információs rendszerhez, annak hasznosítása.

– EU környezetvédelmi követelményrendszerének, ill. támogatási feltételeinek, lehetőségeinek a megismerése.

– a tömegtájékoztatási eszközökön keresztül hiteles tájékoztatások adása, hogy a jelenleg inkább domináló negatív hatásokkal legalább egyértelműen pozitív, a megoldást elősegítő információk kerüljenek be a köztudatba.

5.8. Együttműködés a megyével, a szomszédos településekkel, valamint a környezetvédelemben illetékes hatóságokkal

A bevezetőben már említettük Dévaványát érintő országos, regionális, megyei és kistérségi terveket. Nyilvánvaló hogy egy nagyobb tájegységet érintő terv elkészítése, végrehajtása csak a szomszédos településekkel karöltve lehetséges. A különböző terveket különböző hatóságok, felügyelőségek észrevételeinek figyelembevételével készítették el. Nyilvánvaló, hogy a hatóságoknak hatósági feladatuk és jogkörük is a különböző tervek elbírálása. A törvényekben, és egyéb jogszabályokban előírások vannak a települések részére a különféle adatszolgáltatásokra is.

Egy-egy nagyobb beruházás jogszabály szerint környezeti hatásvizsgálat kötelező, amelynek írásos formáját (KHT) a környező települések polgármesteri hivatalaiban is ki kell függeszteni, és az észrevételeket jelezni kell a helyileg illetékes Önkormányzat felé.

6. KÜLÖNLEGES INTÉZKEDÉSKET IGÉNYLŐ TERÜLETEK

6.1. Rendkívüli környezeti veszélyeztetéssel kapcsolatos feladatok a településen

A kistérségben rendkívüli környezetszennyezés-, környezetveszélyeztetés vagy környezetkárosítás eddig még nem fordult elő és kellő elővigyázatosság esetén előfordulás esélye csekély.

Havária azonban bármikor előfordulhat, ezért ennek az elhárítására való felkészülés feladata minden térségi önkormányzatnak.

Lehetséges haváriahelyzetek:

árvíz, belvíz: a kármegelőzés, ill. kárelhárítás közvetlenül az érdekelt vízügyi igazgatóságok feladata, de az esetleges élet- és vagyonvédelem, kármentesítés, helyreállítás egyben térségi feladat is;

fertőzés: a megelőzés és védekezés elsősorban közegészségügyi feladat, amelyet minden térségi érintettnek segíteni kell;

gázkitörés: a megelőzés és védekezés a MOL Rt. feladata, de adott esetben önkormányzati intézkedések is szükségesek;

növényegészségügyi- vagy állategészségügyi zárlat: a megelőzés és védekezés elsősorban a növény- és állategészségügyi állomások feladata, karantén esetén önkormányzati intézkedések is szükségesek;

természetkárosítás: erdőtüz, védett területek szándékos vagy véletlen károsítása, szállítási baleset következtében való károsítás, üzemi baleset hatására bekövetkező károsítás; a megelőzés és védekezés összetett feladat, melyben az önkormányzati feladat esetenként határozható meg;

illegális veszélyes hulladék elhelyezés: felszámolása elsősorban a károkozók feladata, azok ismeretlensége esetén a Környezetvédelmi Felügyelőség határozza meg a teendőket;

természeti katasztrófa: a kárelhárítás, védelem szervezése önkormányzati, polgárvédelmi, tűzoltósági, környezetvédelmi, vízügyi, stb. feladat.

6.2. Országos, megyei akcióprogramokhoz való helyi csatlakozás módjának meghatározása a megvalósítás érdekében

Az országos, regionális, megyei, kistérségi akcióprogramok általában, sőt bizonyosan az adott település környezetvédelmi céljait is szolgálják. Az akcióprogramhoz való csatlakozás csak akkor érhető el, ha az adott település lakossága is tud a programról. A csatlakozásra való felhívást különféle módokon lehet megvalósítani:

- települési, megyei lapokban történő hirdetés;
- médiában való hirdetés;
- a település különböző forgalmas területein elhelyezett plakátok, falragaszok kihe-lyezése.

A különböző hirdetések kitétele azonban csak figyelemfelhívás. Tudatni kell a lakossággal akcióprogram célját, várható eredményeit és a település életében várható pozitív rövid vagy hosszútávú változásokat. A kistelepülésekre jellemzően „baráti, szomszédí” meggyőzések és beszélgetések talán a leghasznosabbak.

Nyilvánvalóan nem elég a lakosság tájékoztatása, aktív munkára való buzdítása, ha ebben a munkában az Önkormányzat nem vesz részt, vagy nem adja meg a szükséges támogatást vagy felügyeletet.

6.3. Intézkedési tervek kimunkálása az önkormányzat, az üzleti élet szereplői és a fogyasztók közös részvételére számítva

A környezetvédelmi program célja, hogy hozzájáruljon a település fenntartható fejlődéséhez, illetve, hogy a gazdaság és a társadalom szereplőivel a fenntartható települési környezetgazdálkodást alapozza meg, amihez elsősorban a gazdasági és társadalmi feltételek megteremtésére, jól megfogalmazott környezetgazdálkodási stratégiára és a megalapozáshoz szükséges eszközrendszer kialakítására van szükség.

A célok megvalósításának feltételrendszere:

A környezeti szemléletváltás, a környezettudatos gondolkodásmód és magatartás kialakítása.

Ennek megfelelő intézmény és eszközrendszer kialakítása és bevezetése.

A környezeti információk szabad áramlásának biztosítása (környezeti információs rendszer).

A környezetvédelem feladatainak megoldásához szükséges anyagi források megteremtése.

A környezetvédelmi program nem cél, hanem eszköz, elvi szintű megalapozottsága jelentősen egyrészt a környezetvédelem alapelveinek, másrészt a programozás alapelveinek a figyelembe vételét, érvényesítését.

A környezet védelmének általános és törvényben rögzített alapelvei:

- *a fenntartható fejlődés elve,*
- *a káros környezeti hatások megelőzésének elve,*
- *az elővigyázatosság elve,*
- *a környezet-helyreállítás párhuzamossága az új fejlesztésekkel,*
- *a környezeti szempontok külső és belső integrálása,*
- *a környezetpolitika regionalizálódása.*
- *az elővigyázatosság, a megelőzés és a helyreállítás elve,*
- *a felelősség elve,*
- *az együttműködés elve,*
- *a tájékoztatás, tájékozódás, nyilvánosság elve.*

A felsorolt alapelvek közül csak a megelőzés elvére kitérve fontos jelezni, hogy a környezeti, környezet-egészségügyi problémák megelőzése közgazdasági szempontból nagyságrendekkel gazdaságosabb, mint a bekövetkezett károk kezelése, helyreállítása.

Déaványa Város Önkormányzat Képviselő-testületének

33/2004. (IX.17.) sz. önkormányzati rendelethez

LEVEGŐ-TISZTASÁG VÉDELEM

Kapcsolódó cél	Program	Alprogramok, feladatok	A program ütemezése	Felelősök, közreműködők	Források nagyságrendje (ezerFt + ÁFA)
Levegő-tisztaság védelem 1	Allergének csökkentése	1.1. pollentérkép készítése	2004-től folyamatos	önkormányzat	600,-
		1.2. parlagfű irtása (köz és magánterületen)	2004-től folyamatos	önkormányzat	600,-/év
Levegő-tisztaság védelem 2	Állattenyésztési bűzök mérséklése	2.1. állattartási rendelet kidolgozása	2004-től folyamatos	önkormányzat	Külön nem jelentkezik
		2.2. állattartási hullák megfelelő kezelése, kezelőtelep létesítése	2004 - 2006	önkormányzat állattartók	Tanulmány készítendő
Levegő-tisztaság védelem 3	Lakosság okozta légszennyezés	3.1. avarégetés szabályozása	2004.	önkormányzat	Külön nem jelentkezik
		3.2. háztartási tüzelő berendezések használatának szabályozása	2004.	önkormányzat	Külön nem jelentkezik
Levegő-tisztaság védelem 4	Közlekedési emissziók	4.1. burkolt utak és más közlekedési eredetű légszennyezés csökkenése (tanulmány)	2004-től folyamatos	önkormányzat	1.200,-

FÖLD-VÉDELEM

Kapcsolódó cél	Program	Alprogramok, feladatok	A program ütemezése	Felelősök, közreműködők	Források nagyságrendje (ezerFt + ÁFA)
Föld-védelem 1	környezetterhelés	1.1. környezetterhelési díj bevezetése (talajterhelési díj)	2004. július 1.	önkormányzat	Külön nem jelentkezik
Föld-védelem 2	Erdősítés- erdősávok telepítése	2.1. gyenge minőségű, de arra alkalmas szántó területek erdősítése, erdősávok telepítése (tanulmány)	2005-től folyamatos	önkormányzat tulajdonos szféra	Tanulmány készítendő
Föld-védelem 3	Szakmai tudás emelése a mezőgazdaságban	3.1. szakmai tudás emelése érdekében rendezvények szervezése vagy igény szerinti segítése	2004-től folyamatos	önkormányzat	Tanulmány készítendő

VIZEK-VÉDELME

Kapcsolódó cél	Program	Alprogramok, feladatok	A program ütemezése	Felelősök, közreműködők	Források nagyságrendje (ezerFt + ÁFA)
Vizek-védelme 1	Szennyvíztelep tisztított víz szennyezőanyag csökkentése	1.1. kapcsolat felvétel, megállapodás az üzemeltetővel	2005 - 2006	önkormányzat Vízmű Rt.	Tanulmány készítendő
Vizek-védelme 2	Csapadékvíz-belvízelvezető rendszerek üzemelési feltételeinek javítása	2.1. csapadékvíz elvezető művek építése	2004-től folyamatos	önkormányzat Víz Társulat Vízügy	Tanulmány készítendő részben folyamatban
		2.2. belvízelvezető művek feliszapolódásának megakadályozása, akadály elhárítása	2004-től folyamatos	önkormányzat Víz Társulat Vízügy	Tanulmány készítendő részben folyamatban
Vizek-védelme 3	Hévíz feltárás	3.1. meglévő és tervezett hévízkutak gazdaságos hasznosíthatóságának tanulmányozása	2005 - 2007	önkormányzat	Tanulmány készítendő
Vizek-védelme 4	Engedély nélküli vízjogi tevékenységek feltárása	4.1. engedély nélküli felszín alatti vízkitermelés, ezen rétegek szennyező forrásának feltárása	2004-től folyamatosan	önkormányzat	Külön nem jelentkezik
Vizek-védelme 5	Felhagyott agyagbánya rehabilitációja	5.1. Túréri-tó rehabilitációja	2003-tól folyamatos	önkormányzat Környezetvédelmi Minisztérium	32.000,- (ÁFA-val)
Vizek-védelme 6	Szennyvízberuházás folytatása	6.1. ki nem épített területeken a beruházás folytatása	folyamatos	önkormányzat Társulás	Tervezendő
		6.2. a szennyvízelvezetésbe be nem kapcsolható területek feltárása más kivédő alternatívák kidolgozása	2004-től folyamatos	önkormányzat	Tervezendő

ÉPÍTETT KÖRNYEZET VÉDELME

Kapcsolódó cél	Program	Alprogramok, feladatok	A program ütemezése	Felelősök, közreműködők	Források nagyságrendje (ezerFt + ÁFA)
Épített környezet védelme 1	Rendezési tervek felülvizsgálata	1.1. rendezési terv felülvizsgálata, szabályozási terv elkészítése	2004-ben aktualizálva	önkormányzat	Külön költséget nem igényel
Épített környezet védelme 2	Védetté nyilvánítása épületeknek, természeti értékeknek	2.2. rendeletalkotás, védetté nyilvánítás	2004.	önkormányzat	Külön költséget nem igényel
Épített környezet védelme 3	Település központ új arculatának tervezése	3.1. arculatmegtartás és rehabilitáció	2004-től folyamatos	önkormányzat	Tervezendő
Épített környezet védelme 4	Környezetvédelmi rendelet megalkotás	4.1. a település környezetvédelmi rendeletének elkészítése, közterület köztisztasági rendelet felülvizsgálata	2004.	önkormányzat	Külön költséget nem igényel

HULLADÉKGAZDÁLKODÁS

Kapcsolódó cél	Program	Alprogramok, feladatok	A program ütemezése	Felelősök, közreműködők	Források nagyságrendje (ezerFt + ÁFA)
Hulladékgazdálkodás 1	Szilárdhulladék keletkezésével kapcsolatos intézkedések	1.1. közszolgáltatás megszervezése	2003-tól folyamatos	önkormányzat TAPPE Kft.	Külön költséget nem igényel
		1.2. hulladéklerakó teljeskörű környezetvédelmi felülvizsgálata	2004. 03. 31.	önkormányzat Körös-Ökotrend Kft.	1.750,-
		1.2.1 A hulladéklerakó tereprendezése, a felszíni hulladék szél általi elhordásnak megakadályozása földterítéssel	2004. 09. 1-től	önkormányzat határidő: 2004. 12. 31.	3.410,-
		1.2.2 Talajvíz áramlási megfigyelőrendszer létesítése, tervezés, megfigyelő kút építése, geodézia, vízvizsgálat	2004. 09. 1-től	önkormányzat határidő: 2005. 03. 31.	1.450,-
		1.2.3 Rekultivációs terv készítése, tájbaillesztés	2004. 09. 1-től	önkormányzat határidő: 2005. 12. 31.	3.871,-
		1.2.4 Folyékony hulladéktárolók kitakarítása, folyékony és iszapfázis ártalommentes elhelyezése	2005. 01. 1-től	önkormányzat határidő: 2005. 12. 31.	Meghatározandó a rekultivációs tervben
		1.2.5 Rekultivációs munkálatok kivitelezése	2006. 01. 1-től	önkormányzat határidő: 2008. 12. 31.	Meghatározandó a rekultivációs tervben

		1.3. hulladékgazdálkodási terv készítése	2004. 08. 03.	önkormányzat	1.200,-
		1.4. komposztáló telep létesítése	2004-től folyamatos	önkormányzat TAPPE Kft.	Tervezés alatt
		1.5. illegális hulladéklerakók feltárása	2004-től folyamatos	önkormányzat Civil szervezetek	Külön költséget nem igényel
		1.6. hulladékudvar létesítése	2005-től folyamatos	önkormányzat TAPPE Kft.	Tervezendő
Hulladékgazdálkodás 2	Folyékony hulladékokkal kapcsolatos intézkedések	2.1. települési folyékony hulladékkezelési közszolgáltatás bevezetése	2003-től folyamatos	önkormányzat	Külön költséget nem igényel
		2.2. hígtrágya elhelyezés megoldása	2004-től folyamatos	önkormányzat	Tervezendő

ZAJVÉDELEM

Kapcsolódó cél	Program	Alprogramok, feladatok	A program ütemezése	Felelősök, közreműködők	Források nagyságrendje (ezerFt + ÁFA)
Zajvédelem 1	Lakóövezeti zajvédelem	1.1. zajvédelem szabályozása helyi rendeletben	2004-től folyamatos	önkormányzat	Külön költséget nem igényel
		1.2. szórakoztató létesítmények zajcsökkentése	2004-től folyamatos	önkormányzat	Külön költséget nem igényel
		1.3. településen átmenő utak környezetében a zaj csökkentése, sebességkorlátozás	2004-től folyamatos	önkormányzat	Tervezendő

KÖZLEKEDÉS

Kapcsolódó cél	Program	Alprogramok, feladatok	A program ütemezése	Felelősök, közreműködők	Források nagyságrendje (ezerFt + ÁFA)
Közlekedés 1	Közlekedésfejlesztési célok, utak építése és felújítása térségi kapcsolatokban	1.1. Gyomaendrödi út megfelelővé tétele	2004 - 2005	önkormányzat Közúti Közhasznú Kht.	Tervezés alatt
		1.2. Szeghalmi összekötő út építése	2004-től folyamatos	önkormányzat	Tervezendő
		1.3. Túrkevei összekötő út építése	2004-től folyamatos	önkormányzat	Tervezendő
Közlekedés 2	Belterületi gyűjtő és kiszolgáló utak építése, meglévők felülvizsgálata	2.1. portalanított utak építése a meglévő földutak helyett	2004-től folyamatos	önkormányzat	Tervezendő
		2.2. belterületi utak műszaki felülvizsgálata	2004-től folyamatos	önkormányzat	Külön költséget nem igényel

KÖRNYEZETTUDATOS ÉLETMÓD

Kapcsolódó cél	Program	Alprogramok, feladatok	A program ütemezése	Felelősök, közreműködők	Források nagyságrendje (ezerFt + ÁFA)
Környezettudatos életmód 1	Oktatás, nevelés, információ	1.1. ökológiai szemlélet kialakítása, környezetvédelmi képzés, ismeretterjesztés tudat formálás	2004-től folyamatos	önkormányzat civil szervezetek	tervezendő

KÜLÖNLEGES INTÉZKEDÉSEKET IGÉNYLŐ TERÜLETEK

Kapcsolódó cél	Program	Alprogramok, feladatok	A program ütemezése	Felelősök, közreműködők	Források nagyságrendje (ezerFt + ÁFA)
Különleges intézkedéseket igénylő területek 1	Kárelhárítási tervek	1.1. havária helyzetekre való felkészülés, katasztrófák	2004-től folyamatos	önkormányzat	tervezendő

1

¹Módosította: 33/2004. (IX.17.) önkormányzati rendelet 1. §-a.
Hatályos: 2004. szeptember 17-től.